

Spis treści

I WPROWADZENIE	3
1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PODSTAWOWE DEFINICJE DOTYCZĄCE REWITALIZACJI.....	3
2. INSTRUMENTY PLANISTYCZNE ZWIĄZANE Z REWITALIZACJĄ	33
II. DIAGNOZA OBECNEJ SYTUACJI W GMINIE RYGLICE.....	44
3.1 SFERA PRZESTRZENNA	44
3.1.1 CHARAKTERYSTYKA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE ROZWOJU GMINY	44
3.1.2 PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	45
3.1.3. ZASOBY ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	48
3.1.4. ANALIZA ZASOBU MIESZKANIOWEGO GMINY	50
3.1.5. ZASOBY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ GMINY	51
3.1.6. INFRASTRUKTURA DROGOWA	57
3.1.7. INFRASTRUKTURA KULTURY I SPORTU.....	65
3.1.8. OCHRONA ZABYTEKÓW – OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW ORAZ OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ NA MOCY OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW MIEJSCOWYCH, WYKAZ ZABYTEKOWYCH OBIEKTÓW I OBSZARÓW	70
3.1.10. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBRZARZE PRZESTRZENNYM	75
3.2 SFERA GOSPODARCZA.	76
3.2.1. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	76
3.2.3. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBRZARZE GOSPODARCZYM.....	78
3.3 SFERA SPOŁECZNA.....	78
3.3.1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	78
3.3.2. POZIOM I STRUKTURA BEZROBOCIA REJESTROWEGO.....	83
3.3.3. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	90
3.3.4. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	90
3.3.5. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBSZARZE SPOŁECZNYM	93
4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	94
5. ANALIZA SWOT	113
III ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI (GPR) GMINY RYGLICE	119

6. WIZJA REWITALIZACJI GMINY RYGLICE	119
7. MISJA REWITALIZACJI GMINY RYGLICE	120
8. CELE REWITALIZACJI I ICH REALIZACJA	120
9. KRYTERIA WYBORU OBSZARÓW KRYZYSOWYCH	123
10. DELIMITACJA OBSZARÓW KRYZYSOWYCH NA TERENIE GMINY RYGLICE	125
11. OPIS OBSZARÓW KRYZYSOWYCH WRAZ Z UZASADNIENIEM WYBORU	127
12. POZOSTAŁE RODZAJE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH REALIZUJĄCYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ, MAJĄCYCH NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK POWODUJĄCYCH SYTUACJĘ KRYZYSOWĄ.....	138
13. ZADANIA INWESTYCYJNE I SPOŁECZNE NA OBSZARZE REWITALIZACJI	140
13.1 ZADANIA INWESTYCYJNE NA OBSZARZE REWITALIZACJI.....	140
13.2 ZADANIA SPOŁECZNE NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM.....	154
13.3 MATRYCA POWIĄZANIA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH GPR	169
14. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	175
15. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE LPR RYGLICE.....	179
15.1 INSTRUMENTY FINANSOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....	179
15.2 FINANSOWANIE INWESTYCJI W OPARCIU O PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE (PPP).....	183
15.3 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W GPR RYGLICE.....	188
16. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI.....	189
16.1 Podsumowanie konsultacji społecznych.	190
17. SYSTEM WDRAŻANIA GPR GMINY RYGLICE.....	193
18. ZARZĄDZANIE, MONITORING, EWALUACJA GPR GMINY RYGLICE	195
19. BIBLIOGRAFIA	205

I WPROWADZENIE

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PODSTAWOWE DEFINICJE DOTYCZĄCE REWITALIZACJI

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się także w szeroki kontekst działań Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego,
- przeciwdziałania suburbanizacji,
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

1.1. NARODOWY PLAN REWITALIZACJI

Rewitalizacja jest w tej chwili jednym z priorytetów działania Rządu, co znalazło odzwierciedlenie w decyzji Prezesa Rady Ministrów w 2013 r. dotyczącej określenia Narodowego Planu Rewitalizacji (NPR).

NPR został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie.

Narodowy Plan Rewitalizacji stanowić będzie rdzeń systemu i zawiera opis jego głównych elementów, diagnozę aktualnego stanu procesów rewitalizacyjnych w Polsce, cel strategiczny, kierunki interwencji, charakterystykę poszczególnych narzędzi i rozwiązań na rzecz rewitalizacji oraz planowane i postulowane kierunki ich zmian lub potrzeby wprowadzania nowych instrumentów. NPR będzie zawierał także opis wymagań dla Programów Rewitalizacji i dla prowadzenia samego procesu rewitalizacji, aby można było uznać go za pełny i prawidłowy. Poza dokumentem głównym, na pakiet NPR będą się składały: regulacje i nowe regulacje (rozwiązania legislacyjne, ustawa o rewitalizacji), instrumenty wsparcia (krajowe i unijne), informacja i edukacja.

W NPR wskazana zostanie konieczność powiązania procesu rewitalizacji ze wszystkimi politykami gminy, m.in. poprzez uwzględnianie interwencji w zakresie

przekształceń terenu oraz koordynację programów rewitalizacji z gminnymi dokumentami planowania przestrzennego, polityką społeczną, mieszkaniową czy lokalnymi dokumentami strategicznymi.

Horyzont czasowy dokumentu to 2022 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony ze środkami finansowymi dostępnymi dla Polski z budżetu UE na lata 2014-2020, a z drugiej z możliwością zbudowania mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia w miarę ubywania środków UE.

Wizja Narodowego Planu Rewitalizacji

Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamić z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnieść się ma zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX-wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów przemysłowych, powojkowych, pokolejowych i poportowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”. Podkreślić należy, że dokonywane w ramach NPR wyznaczanie obszarów zdegradowanych ma mieć na celu wskazanie priorytetów i miejsc koncentracji działań, a nie kreślenie granic, poza którymi znajdują się mieszkańcy miast niezainteresowani NPR. Podejście NPR ma być inne: ma wskazywać, że każdy – jeśli odczuwa taką potrzebę i ma wolę się w to angażować – może włączyć się w zmienianie na lepsze otaczającego środowiska miejskiego. W sferze zainteresowania NPR pozostawać będzie możliwie szeroki zakres przedsięwzięć i inicjatyw nakierowanych na odnowę i ulepszenie miast.

Powszechność NPR znajdzie odzwierciedlenie także z tego powodu, że będzie on w praktyce realizował zasadę terytorializacji, wyrażającą nowe, proefektywnościowe podejście w polityce rozwoju. W podejściu tym chodzi o świadome i zdecydowane ukierunkowanie wsparcia w ramach poszczególnych polityk publicznych na obszary strategicznej interwencji, wśród których są obszary zdegradowane. Podejście terytorialne oznacza koncentrację geograficzną wsparcia i dostosowanie go do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Warunkiem powodzenia tego podejścia jest maksymalna synchronizacja i koordynacja polityk, instrumentów i podmiotów. Dotyczy to szczególnie koordynacji instrumentów krajowych.

Równocześnie, obok dążenia do powszechności, drugim, niemniej ważnym filarem NPR, będzie przejście do pełniejszego, całościowego rozumienia rewitalizacji – nie jedynie jako modernizacji w wymiarze infrastrukturalnym (i to dotychczas często punktowej i nieco przypadkowej), ale jako zespołu działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych. Narodowy Plan Rewitalizacji promuje

podejście kompleksowe (a w przypadku ubiegania się o środki publiczne wręcz go wymaga), zakładające skoncentrowane wysiłki wielu podmiotów na rzecz wyprowadzenia ze stanu kryzysowego danego obszaru, obejmującego interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej. Niezbędne jest przy tym, aby rewitalizacja obszarów zdegradowanych była elementem całościowej wizji rozwoju miasta.

Narodowy Plan Rewitalizacji powstaje jako odpowiedź na poważne wyzwania stojące przed wieloma polskimi miastami. Aby ta odpowiedź była znacząca, powszechna i skoordynowana, konieczne jest zaangażowanie strony rządowej, samorządowej oraz podmiotów prywatnych, ukierunkowanie środków i instrumentów polityk publicznych (środki UE, środki krajowe), rozwój instytucjonalny pod kątem prowadzenia złożonych działań rewitalizacyjnych oraz odpowiednie dostosowanie prawa.

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytycznych w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.

Zmiany prawne

Ważny komponent NPR stanowią regulacje prawne.

Założeniem prac legislacyjnych w ramach NPR jest możliwie niewielka ingerencja w system prawa, mająca na celu umożliwienie różnorodnych działań ukierunkowanych na efektywne wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych. Oznacza to dążenie do uniknięcia „przeregulowania” tej materii. Wynika to z natury rewitalizacji, która w każdym miejscu jest unikalnym konglomeratem różnorodnych działań, zatem każda zmiana ustawowa ma ułatwiać prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych, a jednocześnie żadna zmiana legislacyjna nie powinna ich utrudniać i komplikować.

Regulacje zatem dotyczyć będą:

a) Statusu rewitalizacji i procedur jej bezpośrednio dotyczących:

- Ustawowego zdefiniowania rewitalizacji (charakter działań i powiązanie z programami rewitalizacji) Ustawowe zdefiniowanie rewitalizacji jest

potrzebne jako podstawa dalszych regulacji dotyczących działań rewitalizacyjnych. Dokładna definicja jest przedmiotem szczegółowych uzgodnień, jednak jako ich podstawę należy przyjąć ustalenie, że ustawowa definicja rewitalizacji musi obejmować wszystkie niezbędne aspekty działań rewitalizacyjnych.

Wprowadzenie ustawowej definicji zapewni, że rewitalizacja będzie tak samo rozumiana przez wszystkie uczestniczące w niej podmioty.

- Określenia rewitalizacji jako zadania własnego gminy (dla uniknięcia sprzeczności interpretacyjnych i ograniczeń formalnych).

Wprowadzenie zmiany w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym i uzupełnienie katalogu zadań własnych gminy o rewitalizację obszarów zdegradowanych. Zgodnie z art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych (takich jak organy ustawodawcze, administracja rządowa, wymiaru sprawiedliwości itp.).

Rewitalizacja jako zadanie własne gminy nie będzie zadaniem obowiązkowym (w rozumieniu art. 7 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym). W realizacji tego zadania gmina powinna koordynować swe działania z działaniami podejmowanymi przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, a także przez administrację rządową.

- Wprowadzenia ustawowej formuły programu rewitalizacji.
Określona zostanie ustawowo minimalna zawartość programu rewitalizacji, a także wymogi co do sposobu jego przygotowywania, uchwalania i realizacji. Spełnianie przez dany program rewitalizacji wymagań ustawowych będzie dawać podstawę do wykorzystania narzędzi ułatwiających prowadzenie rewitalizacji, a także do preferencyjnego wsparcia dla rewitalizacji w różnych instrumentach.
- Zdefiniowania rewitalizacji jako cel publiczny w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami (jako opcja: zdefiniowanie jako cel publiczny części inwestycji, które mogą wchodzić w skład działań rewitalizacyjnych, a dziś nie są celem publicznym, np. zieleni publiczna, budownictwo czynszowe o umiarkowanych czynszach).
Rozważane będzie nadanie rewitalizacji statusu celu publicznego (w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami). Jedną z zalet takiego rozwiązania jest umożliwienie procedur wyłączeniowych, co w wielu przypadkach może pozwolić na bardzo znaczące usprawnienie prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jednocześnie, proponowane zmiany legislacyjne nie mogą prowadzić do ryzyka ich nadużyć.
- Zapewnienia udziału mieszkańców miasta (obszaru zdegradowanego) oraz innych partnerów (społecznych i gospodarczych) w przygotowaniu programu rewitalizacji i jego wdrażaniu (m.in. poprzez powołanie komitetu rewitalizacji, określenie sposobu jego tworzenia i jego głównych zadań).

Istnieje potrzeba ustawowego umocowania komitetu rewitalizacji – jako formalnej struktury zapewniającej współdziałanie organów gminy, mieszkańców i interesariuszy z obszaru rewitalizacji. W skład komitetu wchodzić powinni przedstawiciele wybrani przez radę gminy, wskazani przez wójta (burmistrza albo prezydenta miasta) oraz przedstawiciele interesariuszy (mieszkańców, inwestorów, właścicieli nieruchomości i in.). Zadaniem komitetu powinna być współpraca z gminą zarówno przy opracowaniu programu rewitalizacji jak i podczas jego realizacji i monitorowaniu. Celem działań komitetu rewitalizacji byłaby przede wszystkim koordynacja przedsięwzięć podejmowanych na obszarze rewitalizacji przez wszystkie zainteresowane podmioty.

b) Zagadnień dotyczących powiązania rewitalizacji i planowania przestrzennego:

- Powiązania procesów rewitalizacyjnych z planowaniem przestrzennym gminy (wówczas kiedy planowana rewitalizacja zakłada przekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym), tak aby doprecyzować i jednoznacznie uregulować zasady koordynowania działań rewitalizacyjnych (programu rewitalizacji) z planowaniem przestrzennym (MPZP, SUiKZP).
- Uregulowania problematyki nieruchomości porzuconych i nieruchomości, których stan prawny nie jest ustalony, co blokuje samorządom możliwość podjęcia działań wobec nich, w tym także prowadzenia inwestycji na tym obszarze.
- Wprowadzenia narzędzi urbanistyki operacyjnej, które mają stworzyć szerszą paletę rozwiązań pozwalających na skuteczne i spójne działania rewitalizacyjne, szczególnie na obszarach, na których zastosowanie takich narzędzi ma uzasadnienie i może być rozważane.

c) Zagadnień mających na celu stworzenie sprzyjającego otoczenia prawnego i zachęt do działań rewitalizacyjnych (po przeprowadzeniu szczegółowej analizy ich powiązań w systemie prawa, celem tych zmian będzie eliminacja utrudnień i ograniczeń w prowadzeniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych oraz dla zapewnienia ciągłości działań rewitalizacyjnych):

- Niezbędnych zmian w aktach prawnych regulujących instrumenty, które będą modyfikowane pod kątem koncentracji lub preferencji na rzecz obszarów rewitalizowanych,
- Rozważenia zmian w podatku od nieruchomości (ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych) tak, aby uczynić z niego narzędzie, za pomocą którego władze gmin mogłyby kształtować trendy w zagospodarowaniu przestrzennym (a więc także promować ideę miasta zawartego i wspierać w ten sposób procesy rewitalizacyjne). Takim mechanizmem mogłaby być możliwość strefowania wysokości podatku na obszarze miasta.
- Rozważenia instrumentów zachęcających podmioty prywatne do inwestowania na obszarach zdegradowanych (propozycje zgłoszone przez

stronę społeczną i ekspertów). Zmobilizowanie kapitału prywatnego do inwestowania na obszarach objętych rewitalizacją jest z zasady z wielu powodów (finansowych, społecznych, organizacyjnych) trudniejsze i droższe do realizacji aniżeli na obszarach niezdegradowanych. Wśród działań zachęcających do takich inwestycji i ułatwiających zaangażowanie środków prywatnych, które mogłyby być wprowadzane stopniowo w powiązaniu z możliwościami budżetu państwa, należy przeanalizować co najmniej:

- Wprowadzenie „ulgi modernizacyjnej” na działania związane z modernizacją (w tym pod kątem efektywności energetycznej) substancji mieszkaniowej stanowiące uzupełnienie środków publicznych wydatkowanych na modernizację części wspólnych budynków (klatki schodowe, dachy, elewacje). W ten sposób właściciele mieszkań w budynkach objętych rewitalizacją będą zachęceni do włączenia się w kompleksowe działania rewitalizacyjne.
- Propozycję wykorzystania instrumentu przyspieszonej amortyzacji dla obiektów/inwestycji zrealizowanych na obszarze objętym programem rewitalizacji, umożliwiającej kilkakrotnie szybszą amortyzację środka trwałego dla podmiotów prywatnych z tytułu realizacji wybranych inwestycji mieszkaniowych lub towarzyszących mieszkalnictwu. Skorzystanie z tego rozwiązania mogłoby być obwarowane dodatkowymi warunkami istotnymi z punktu widzenia celów rewitalizacji.

Należy założyć, że powyższe planowane kierunki zmian będą uzupełniane o dodatkowe, zidentyfikowane w trakcie prac kwestie powodujące potrzebę zmian prawnych.

Programy Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Programy rewitalizacji – generalny zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym

etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określone przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Realizacja działań wynikających z programu powinna wiązać się z ich priorytetyzacją i identyfikacją przedsięwzięć koniecznych, a nie jednocześnie wszystkich możliwych do objęcia bez względu na ich efektywność. Działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które według diagnozy najbardziej przyczyniają się do powstania i trwania kryzysu danego obszaru. Co do zasady projekty powinny być realizowane na obszarach zdegradowanych, nie musi być to jednak regułą bezwzględnie obowiązującą, gdyż niektóre problemy obszarów zdegradowanych mogą być rozwiązywane dzięki realizacji projektów poza tymi obszarami (np. projekty dot. aktywizacji zawodowej).

Programy rewitalizacji muszą ujmować działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego związanego z tożsamością danego obszaru, a także jego społecznego i przestrzennego otoczenia. Z natury rzeczy obszarowe podejście do formułowania programu rewitalizacji spowoduje, że będzie on miał treść niejednorodną pod względem szczegółowości – w odniesieniu do tych zagadnień, w których wykorzystane będą środki publiczne, będzie on bardziej konkretny i wiążący, a w odniesieniu do zagadnień, w których zakłada się wzbudzenie lub wywołanie określonych działań podmiotów prywatnych, będzie miał bardziej indykatywny charakter.

Należy podkreślić, że konieczne jest dążenie w realizacji programów rewitalizacji do koordynacji instrumentów wsparcia. Na przykład w zakresie procesów rewitalizacyjnych pośrednio lub bezpośrednio związanych z prowadzeniem inwestycji w budynkach, w szczególności w sposób komplementarny powinny być traktowane takie instrumenty jak Fundusz Termomodernizacji i Remontów i programy NFOŚiGW dotyczące modernizacji budynków publicznych oraz działania finansowane ze środków UE (w ramach POIiŚ oraz RPO) dotyczące efektywności energetycznej i rewitalizacji budynków mieszkalnych i publicznych. Spójne powinny być również działania finansowane z Funduszu Dopłat z działaniami finansowanymi ze środków UE w ramach PO WER i RPO. W szczególności dotyczy to tworzenia i obsługi mieszkań dla tzw. grup specjalnych - osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby opuszczające dom dziecka, imigranci itp.

Konieczne jest angażowanie społeczeństwa i umożliwienie szerokiej partycypacji w procesie przygotowania, a potem ich realizacji/wdrażania programów, partycypacja społeczna musi być „wpisana” w proces rewitalizacji jako fundament wielu działań.

Ważne jest, aby programy rewitalizacji musiały posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany.

Program Rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

– diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,

- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków),
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

Prawidłowo przygotowywany i poprawnie skonstruowany program rewitalizacji powstaje w procesie partycypacji społecznej przy zaangażowaniu społeczności lokalnej i szerokiego grona partnerów. Dla zapewnienia udziału wszystkich interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji powołuje się na poziomie lokalnym komitet rewitalizacji. Program rewitalizacji musi także posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Za określenie obszaru zdegradowanego wymagającego najbardziej kompleksowej interwencji i wskazanie go w programie rewitalizacji odpowiadają władze gminy. Jednocześnie podejście do tego zagadnienia (w przypadku ubiegania się o wsparcie rewitalizacji z FE) podlegać będzie koordynacji i uspołnieniu w ramach procedur wdrażania Regionalnych Programów Operacyjnych.

Finansowanie Narodowego Planu Rewitalizacji

Finansowanie działań w ramach Narodowego Planu Rewitalizacji będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

- a) Publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica).
- b) Publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów.
- c) Prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Dla zwiększania skali działań rewitalizacyjnych rozbudowywana będzie oferta instrumentów finansowych (zwrotnych). Dlatego w projektowaniu zasad instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie budżetowej będzie kładziony akcent na możliwość szerokiego zastosowania ich na rzecz działań rewitalizacyjnych.

1.2. WYTYCZNE MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU W ZAKRESIE REWITALIZACJI W PROGRAMACH OPERACYJNYCH NA LATA 2014-2020

Minister Infrastruktury i Rozwoju zatwierdził Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 weszły w życie 3 lipca 2015 r.

Na szeroko rozumiane działania rewitalizacyjne na lata 2014-2020 przewidziano co najmniej 25 mld zł, z czego ok. 22 mld zł będzie pochodzić z programów unijnych, a ok. 3 mld ze środków budżetu państwa oraz budżetów samorządów. Dla działań rewitalizacyjnych finansowanych ze środków UE ważnym odniesieniem są horyzontalne Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020. Adresatami Wytycznych są Instytucje Zarządzające Regionalnymi i Krajowymi Programami Operacyjnymi. Charakter Wytycznych jest ramowy, co oznacza, że Instytucje Zarządzające poszczególnymi Programami Operacyjnymi mogą opracować własne szczegółowe wytyczne w zakresie programów oraz procedur wyboru Projektów Rewitalizacyjnych.

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić Projekty Rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru Projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu Programów Rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich. Głównym źródłem finansowania Projektów Rewitalizacyjnych (wynikających z Programów Rewitalizacji) są środki Regionalnych Programów Operacyjnych (EFRR i EFS), natomiast wsparcie z Krajowych Programów Operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla Projektów wynikających z Programów Rewitalizacji.

Kwestie definicyjne

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 zdefiniowano następujące zagadnienia:

1) Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej,

przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Rewitalizacja jest prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w UP, a w szczególności z zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 UP.

2) Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),

d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

3) Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

4) Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

5) Program rewitalizacji - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

6) Projekt rewitalizacyjny - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych

Mając na względzie postanowienia UP, zgodnie z którymi istotne wyzwanie dla Polski stanowi zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej

partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki miejskiej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska), konieczne jest stworzenie optymalnych mechanizmów przyczyniających się do jak najefektywniejszej realizacji projektów rewitalizacyjnych.

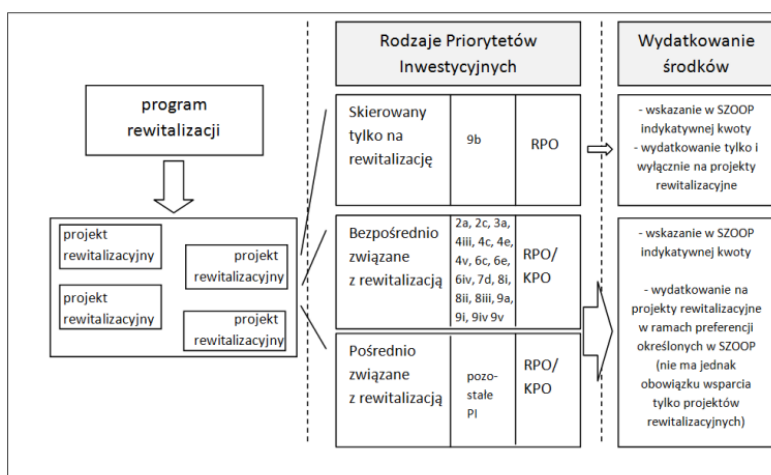
1) Tabele 1 i 2 zawierają zestawienie celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wskazanych w UP, które są bezpośrednio związane z rewitalizacją i należy je obligatoryjnie włączyć do działań na rzecz rewitalizacji. Inne priorytety inwestycyjne, nie wymienione w tabelach 1 i 2 mają charakter uzupełniający i mogą być (nieobowiązkowo) włączone przez IZ do działań na rzecz rewitalizacji.

2) Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki RPO (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich współfinansowania są środki KPO (EFS, EFRR, FS). Ponadto źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

3) Każda IZ określa indykatywną alokację środków finansowych na obszary rewitalizacji w ramach priorytetów inwestycyjnych. Dla priorytetów bezpośrednio związanych z rewitalizacją, realizowanych w danym programie operacyjnym, wymagane jest określenie indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych. Jeśli IZ uzna za zasadne wskazanie na rzecz rewitalizacji innych (z pozostałych) priorytetów inwestycyjnych, to wtedy także określa indykatywną wielkość alokacji środków finansowych na ten cel.

4) Określenia indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych na obszary rewitalizacji dokonuje IZ w SZOOP zgodnie z Wytocznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Schemat powiązania projektów rewitalizacyjnych z rodzajami priorytetów inwestycyjnych

Wsparcie rewitalizacji w regionalnych programach operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ RPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań, aby umożliwić realizację skoordynowanych projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i działania w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych. IZ RPO zapewnia, że projekty rewitalizacyjne współfinansowane z RPO są zgodne z celami RPO i zachowują logikę interwencji w zakresie rewitalizacji.
- 2) Obligatoryjnym warunkiem wydatkowania przez IZ RPO środków z EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, jest przeznaczenie ich tylko i wyłącznie na realizację projektów rewitalizacyjnych.
- 3) W ramach systemu wdrażania RPO, IZ RPO tworzy warunki umożliwiające skuteczną realizację projektów rewitalizacyjnych oraz monitoruje i ocenia program operacyjny pod względem skuteczności i efektywności wsparcia projektów rewitalizacyjnych. W tym celu formułuje preferencje w dostępie do środków dla projektów rewitalizacyjnych w ramach innych priorytetów inwestycyjnych niż 9b (poprzez dodatkowe punkty przyznawane w trakcie oceny projektów lub wyższy poziom dofinansowania lub konkursy poświęcone wyłącznie projektom rewitalizacyjnym a także jeśli IZ RPO zdecyduje – innego rodzaju preferencje) oraz może określić inne zachęty i ułatwienia wykorzystując np.
 - a. odpowiednie dla rewitalizacji zastosowanie szczególnych rodzajów projektów określonych ustawą (art. 32-35): projektu zintegrowanego (ze względu na charakter procesów rewitalizacji najbardziej rekomendowany), projektu partnerskiego, projektu grantowego oraz projektu hybrydowego;
 - b. wykorzystanie możliwości zastosowania trybu pozakonkursowego dla wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych (np. na obszarach objętych realizacją ZIT);
 - c. koordynację i synchronizowanie naborów wniosków w komplementarnych priorytetach inwestycyjnych.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych:

CEL TEMATYCZNY ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE
CEL TEMATYCZNY 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP
3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
CEL TEMATYCZNY 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
CEL TEMATYCZNY 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego

gospodarowania zasobami
6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojaskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu
CEL TEMATYCZNY 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
CEL TEMATYCZNY 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach
CEL TEMATYCZNY 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w krajowych programach operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań w systemie realizacji KPO, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- 2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne IZ KPO opracowuje system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.
- 3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:
 - a. Kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych IZ KPO wprowadza preferencje dla projektów rewitalizacyjnych poprzez odpowiednie konstruowanie kryteriów ich oceny (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów). Preferencje w tym zakresie np. w postaci przyznawania dodatkowych punktów, mogą wynikać m.in. z adresowania projektów do grupy docelowej z określonych obszarów rewitalizacji, realizacji projektów na danym obszarze rewitalizacji, czy komplementarności z projektami zrealizowanymi, realizowanymi lub planowanymi do realizacji na danym obszarze rewitalizacji; lub

b. Konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji IZ KPO przygotowuje konkursy dedykowane dla projektów rewitalizacyjnych; lub

c. Profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.

Przy wyborze projektów w trybie konkursowym lub pozakonkursowym możliwe jest stosowanie (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów) kryteriów wyboru ukierunkowujących (profilujących) te projekty na realizację działań wspierających proces rewitalizacji, zwłaszcza gdy projekt ma np. charakter horyzontalny i jest współfinansowany ze środków EFS.

4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów

z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w tabeli (*Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych*):

PROGRAM OPERACYJNY	PRIORYTETY INWESTYCYJNE
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi

2014-2020	młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:

- a. wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
- b. wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.

6) Warunki wsparcia procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 określa ten program oraz inne dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu.

Wybór projektów rewitalizacyjnych

1) IZ, przed rozpoczęciem procedur związanych z wyborem projektów rewitalizacyjnych do dofinansowania, opracowuje propozycje kryteriów wyboru tych projektów, które przedstawia właściwemu KM. IZ może przedłożyć do akceptacji KM także inne kryteria, poza wynikającymi z niniejszych Wytycznych, dotyczące warunków prowadzenia rewitalizacji w danym programie operacyjnym.

2) Propozycje kryteriów dotyczą konieczności potwierdzenia, że:

- a) składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji;

- b) program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania określone w niniejszych Wytycznych, tj. posiada określone cechy i elementy.
- 3) Spełnienie wymagań, o których mowa w pkt 2 umożliwia ubieganie się o wsparcie z priorytetu inwestycyjnego 9b oraz umożliwia uzyskanie preferencji przy ubieganiu się o ośrodki UE z pozostałych priorytetów inwestycyjnych. Propozycje kryteriów muszą zostać sformułowane dla projektów rewitalizacyjnych wynikających z priorytetów inwestycyjnych określonych przez IZ w SZOOP.
- 4) Ocena spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a, jest dokonywana każdorazowo w toku ubiegania się projektu o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych i odnosi się do projektów rewitalizacyjnych niezależnie od trybu (konkursowego lub pozakonkursowego), w którym będą one wybierane do dofinansowania. Opis projektu we wniosku o dofinansowanie umożliwia ocenę spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a.
- 5) Ocena spełnienia kryterium wskazanego w pkt 2 lit. b powinna być zróżnicowana w zależności od tego czy aktualny program rewitalizacji był już sprawdzany przez IZ RPO. Jeśli nie, to sprawdzeniu w danym postępowaniu podlegać będzie ten dokument pod kątem spełnienia wymogów odnoszących się do jego cech i elementów. Jeśli weryfikacja tych wymogów już była przeprowadzona i zakończyła się rezultatem pozytywnym (tj. dany program rewitalizacji zawarty jest w wykazie, o którym mowa w pkt 8), to weryfikacja odpowiednich wymogów odnoszących się do cech i elementów programu rewitalizacji nie będzie powtarzana w danym postępowaniu, a weryfikacja kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. b, będzie miała co do zasady charakter formalny.
- 6) W przypadku IZ KPO weryfikacja spełnienia wymogów, o których mowa w pkt 2 lit. b, może następować na podstawie stosownego oświadczenia o pozytywnym zweryfikowaniu przez IZ RPO programu rewitalizacji.
- 7) Sprawdzenie spełnienia wymogu, o którym mowa w pkt 2 lit. b, jest możliwe w jednym z następujących sposobów:
- a) w trakcie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych;
 - b) w odrębnej procedurze ustanawianej przez IZ RPO, tj. przed ogłoszeniem naboru na projekty i oceną wniosków o dofinansowanie. W takiej sytuacji postępowanie takie nie stanowi procedury wyboru projektów do dofinansowania w rozumieniu ustawy;
 - c) poprzez przygotowanie lub wsparcie programu rewitalizacji z wykorzystaniem mechanizmów wsparcia instytucjonalnego oraz eksperckiego z udziałem Ministra Infrastruktury i Rozwoju lub Marszałka Województwa, a wyniki przygotowania lub aktualizacji programu rewitalizacji są akceptowane przez IZ RPO.
- 8) IZ RPO prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz programów rewitalizacji wraz z datą ich uchwalenia, dla których przeprowadzono z wynikiem pozytywnym weryfikację spełnienia wymogów dotyczących cech i elementów programów. Wykaz prowadzony jest dla wszystkich pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji niezależnie od sposobu ich weryfikacji.
- 9) Warunek, o którym mowa w pkt 2 lit. b, tj. odpowiednie cechy i elementy programu rewitalizacji (a także sposób ich weryfikacji) został opisany w załączniku do Wytycznych,

szczególnie w pkt 5 Załącznika. IZ RPO w swoich wytycznych może uzupełnić lub rozwinąć zakres i wymogi wobec programów rewitalizacji, jeśli jest taka potrzeba. Jeśli weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów dokonywana jest w procedurze wyboru projektów to niezależnie od oceny danego projektu pozytywna weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów jest warunkiem wystarczającym do umieszczenia programu rewitalizacji w wykazie, o którym mowa w pkt 8.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie konkursowym

- 1) Gdy wśród przyjętych przez KM RPO kryteriów wyboru projektu znajdą się zaproponowane przez IZ RPO kryteria dotyczące potwierdzenia obowiązkowego wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i elementach, weryfikacja ich spełnienia może odbyć się w ramach procedury wyboru projektów.
- 2) Ocena spełniania kryterium wskazanego w rozdz. 5 pkt 2 lit. b powinna być prowadzona w pierwszej kolejności, jako że bezwzględnie warunkuje udzielenie wsparcia (obligatoryjne dla priorytetu inwestycyjnego 9b) lub otrzymanie preferencji (pozostałe priorytety inwestycyjne).
- 3) Weryfikacja, o której mowa w podrozdziale pkt 2, może następować w konkursie uwzględniającym następujące etapy:
 - a. etapu oceny formalnej, który ma na celu ocenę projektów pod względem obowiązku wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i zawartości oraz stopnia spełniania innych kryteriów formalnych, którym przykładowo przypisano wartości logiczne „tak”, „nie”;
 - b. etapu oceny merytorycznej, rozumianego jako sprawdzenie zgodnie z zasadami określonymi przez IZ w systemie realizacji danego programu operacyjnego konkretnego projektu pod kątem spełniania kryteriów merytorycznych innych niż te, które podlegały weryfikacji na etapie opisanym w lit. a.;
- 4) Weryfikacja projektów pod względem spełnienia wymagań odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji:
 - a. ma na celu wyprzedzające upewnienie się czy poszczególne projekty, które zgłoszono do objęcia dofinansowaniem wraz z programem rewitalizacji, ale także inne wynikające z programu, o których dofinansowanie wnioskodawca i inne uprawnione podmioty będą starali się w przyszłości, spełniają oczekiwania związane z wpisaniem się w spójną koncepcję rewitalizacji danej gminy określoną w programie rewitalizacji;
 - b. pozwala na szczegółową ocenę jedynie tych projektów, które wynikają z programów rewitalizacji o wymaganych cechach i elementach.
- 5) IZ RPO może zdecydować o zorganizowaniu dodatkowych spotkań lub konsultacji, aby dla przedstawicieli potencjalnych wnioskodawców, którzy przystąpią do konkursów, znaczenie sprawdzenia wymogów odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji było w pełni zrozumiałe.

- 6) Wybór projektu przeprowadza się z zachowaniem warunków określonych dla poszczególnych instytucji w zakresie trybu konkursowego w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020.
- 7) Częstotliwość przeprowadzania naborów projektów rewitalizacyjnych powinna uwzględniać różny stopień zaawansowania przygotowania lub aktualizacji programów rewitalizacji przez samorzady gmin.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym

Mając na względzie, że procedura wyboru projektu w trybie pozakonkursowym jest dostosowana do indywidualnych właściwości danego projektu, wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym będzie się odbywał na ogólnych zasadach określonych dla tego typu naborów w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020, z uwzględnieniem odpowiednich postanowień Wytycznych.

Załącznik do Wytycznych MIiR

Załącznik określa cechy i elementy projektu rewitalizacyjnego, które są zgodne z art. 15. 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

1) Programy rewitalizacji odznaczające się co najmniej cechami wskazanymi w pkt 1-4 Załącznika do Wytycznych oraz zawierające przynajmniej elementy wskazane w pkt 5 Załącznika do Wytycznych, są poddane analizie i weryfikacji.

2) Analiza i weryfikacja cech i elementów programu rewitalizacji przeprowadzona jest w szczególności z uwzględnieniem:

- a. kompletności uwzględnienia w treści programu rewitalizacji wskazanych cech i elementów;
- b. kompleksowości programu rewitalizacji, stopnia koncentracji i komplementarności planowanych działań rewitalizacyjnych;

Ocena tych aspektów musi służyć mobilizacji samorządów gminnych i potencjalnych beneficjentów do wspólnego zaplanowania kompleksowego rozwiązywania problemów rewitalizowanego obszaru w celu wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Tylko kompleksowy program rewitalizacji oraz jego komplementarne i zintegrowane interwencje służą powodzeniu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

c. wewnętrznej spójności działań;

Analiza programów rewitalizacji musi wychodzić od spójności i powiązania w programie diagnozy obszaru rewitalizacji identyfikującej czynniki i przyczyny degradacji z celami i zamierzeniami do osiągnięcia wskutek rewitalizacji oraz działaniami i zamierzeniami pozwalającymi na osiągnięcie celów. Umożliwi to znalezienie odpowiedzi na pytania: dlaczego i w jaki sposób tj. jakimi przedsięwzięciami zakłada się zahamowanie regresu, jak wywołać korzystne tendencje rozwojowe, a także jakie działania i na jakich obszarach są konieczne dla skierowania dotkniętego kryzysem obszaru na ścieżkę rozwoju.

d. powiązań z politykami w gminie;

Z punktu widzenia analizy programu rewitalizacji ważne są jego powiązania z dokumentami określającymi kierunki rozwoju, tj. dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy. Ułatwi to analizę przygotowywanych lub aktualizowanych programów rewitalizacji i powiązania ich z określoną diagnozą społeczną i gospodarczą gminy oraz wyznaczonymi celami rewitalizacji dla obszarów rewitalizacji.

e. sprawnej koordynacji;

Program rewitalizacji powinien być jednym z ważniejszych narzędzi wprowadzania zmian na obszarze gminy. Konieczne jest zatem osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem gminy oraz wykazanie tego w strukturze organizacyjnej gminy (np. wyodrębniona jednostka w ramach struktury lub odrębna instytucja).

f. stopnia realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do programu rewitalizacji;

W programie rewitalizacji należy wykazać, że w jego przygotowaniu zaangażowano społeczność lokalną i umożliwiono szeroką partycypację społeczną. Dla efektywności rewitalizacji konieczne jest silne i trwałe partnerstwo między różnymi podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji, a szczególnie we wdrażanie i ocenę efektów programu rewitalizacji.

1. Kompleksowość programu rewitalizacji) Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. W trakcie opracowywania i wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

2) Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

2. Koncentracja programu rewitalizacji

1) Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególnie koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.

2) Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru

rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

3.1 Komplementarność przestrzenna

1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.

2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.

3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

3.2 Komplementarność problemowa

5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/ przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym).

6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.

7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników / wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.

8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

11) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO skupia uwagę na określeniu adekwatnych dla potrzeb i oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

3.4 Komplementarność międzyokresowa

12) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

13) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane

w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

14) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji.

3.5 Komplementarność źródeł finansowania

15) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza,

że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

16) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

17) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

18) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

1) Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział

w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji

1) Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a. opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b. diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c. zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d. wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e. cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f. listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;

g. charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;

h. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;

i. indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g,

z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);

j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;

k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;

l. system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

2) Diagnoza (o której mowa w pkt 1 lit. b) zawarta w programie rewitalizacji (o ile nie została dokonana w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

3) Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji (o których mowa w pkt 1 lit. c) dokonywane są (o ile nie zostały dokonane w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) przy założeniu, że dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminny, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria (wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy) i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi. Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.

4) Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:

- a. identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (o których mowa w pkt 1 lit. f),
tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,
- b. charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.
- Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

1.3. USTAWA O REWITALIZACJI

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. stworzyła ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce, które nie istniały, a także, poprzez zawarte w niej regulacje, zachęcać będzie coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu. Projektowane zapisy uporządkują pojmowanie rewitalizacji. Powinna być ona dobrze zaplanowana i uwzględniać sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Nie będzie jedynie remontem, modernizacją czy odbudową, a kompleksowym, wielowymiarowym procesem, którego głównym celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Musi więc zawierać dopasowane do danego miejsca działania aktywizacyjne, edukacyjne, kulturalne, integrujące lokalną społeczność.

Jednym z istotniejszych elementów ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących Gminnych Programów Rewitalizacji (GPR). Będą one podstawowym narzędziem prowadzenia rewitalizacji, zapewniającym jej kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną (a także realizowanych przez nią samą). Jego podstawą powinno być wyznaczenie obszarów wymagających działań oraz przedstawienie całościowej strategii ich prowadzenia.

Innym rozwiązaniem wzmacniającym uczestnictwo mieszkańców w procesach rewitalizacji jest przewidziana w ustawie instytucja Komitetu Rewitalizacji, czyli forum opiniującego i doradczego, w skład którego wejdą przedstawiciele gminy i lokalnej społeczności. Komitet będzie współpracował z samorządem w czasie przygotowania i realizacji procesu rewitalizacji.

Założenia ustawy przewidują także dwa specjalne rozwiązania ułatwiające prowadzenie rewitalizacji w gminie. Nie będą one obowiązkowe – będą mogły być stosowane w zależności od potrzeb i charakterystyki zaplanowanych działań. Są nimi:

- utworzenie na obszarach rewitalizowanych Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR). Status SSR umożliwi korzystanie ze szczególnych udogodnień (np. możliwość przyznania dotacji na remonty budynków), a także uprości procedury administracyjne związane z realizacją GPR;

- uchwalenie Miejscowego Planu Rewitalizacji (szczególna forma Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego), który będzie podstawą realizacji przekształceń urbanistycznych oraz prac inwestycyjno-budowlanych ujętych w GPR. Regulacje cechujące tę specjalną postać Planu Miejscowego to np. możliwość zawarcia w Planie Miejscowym koncepcji urbanistycznych czy przypisania do nieruchomości szczegółowych warunków realizacji inwestycji przewidzianych w Planie.

Ustawa określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, a jej poszczególne rozdziały dotyczą:

1. Przepisów ogólnych, w tym art. 2.1 podający definicję rewitalizacji:

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa;

2. Partycypacji społecznej:

Według ustawy partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo

w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji. Przygotowanie, prowadzenie

i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;

- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

W tym rozdziale pojawia się pojęcie konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne prowadzi wójt, burmistrz albo prezydent miasta. O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone, powiadamia się nie później niż w terminie 7 dni przed dniem ich przeprowadzenia, w sposób zapewniający udział w nich możliwie szerokiego grona interesariuszy, co najmniej poprzez obwieszczenie, ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie oraz ogłoszenie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Formami konsultacji społecznych są:

- 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
- 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.

Konsultacje społeczne prowadzi się w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści i odniesienie się do nich, a w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką konsultowanych treści, z użyciem wizualizacji oraz sporządzonych w języku niespecjalistycznym skrótów i zestawień informacji zawartych w dokumentach poddawanych konsultacjom.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy

w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

3. Obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym

i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub

- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2015 r. poz. 520, z późn.zm.).

4. Gminnego Programu Rewitalizacji:

Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;

- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
 - a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania,
 - b) charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 6) mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w prawie miejscowym;
- 11) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 12) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwaleni albo zmiany,
 - c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;
- 13) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki. W przypadku gdy w związku z rewitalizacją następuje czasowa lub trwała zmiana miejsca zamieszkania osób na miejsce położone poza obszarem rewitalizacji, w gminnym programie rewitalizacji uwzględnia się przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmujące te osoby.

Gminny program rewitalizacji nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Postępowanie w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w sprawie uchwalenia albo zmiany

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego można wszcząć przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji, a po sporządzeniu i zamieszczeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej projektu gminnego programu rewitalizacji. Uchwalenie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy następuje po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji. Niezwłocznie po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

5. Specjalnej Strefy Rewitalizacji:

Na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta rada gminy podejmuje uchwałę w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Strefę ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia. Wniosek o ustanowienie Strefy składa się po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji i zgodnie z jego ustaleniami. Uchwała w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Strefy stanowi akt prawa miejscowego.

6. Zmian w przepisach obowiązujących,

7. Przepisów przejściowych i końcowych:

Do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowaną uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne. Jeżeli program, uchwalony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zawiera co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na jego podstawie może zostać opracowany i uchwalony gminny program rewitalizacji. W takim przypadku rada gminy, na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, przed

przystąpieniem przed sporządzenia gminnego programu rewitalizacji, podejmuje uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na podstawie diagnozy pozwalającej na wyznaczenie tych obszarów zawartej w programie. Po przyjęciu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wójt, burmistrz albo prezydent miasta kolejno:

- 1) opracowuje na podstawie programu , projekt gminnego programu rewitalizacji;
- 2) przeprowadza konsultacje społeczne projektu gminnego programu rewitalizacji;
- 3) wprowadza zmiany wynikające z konsultacji społecznych oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 37, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

2. INSTRUMENTY PLANISTYCZNE ZWIĄZANE Z REWITALIZACJĄ

Konieczność usytuowania Planu Rewitalizacji wśród innych dokumentów określających politykę rozwojową gminy oraz ustawowa i faktyczna pozycja gminy, jako jednostki odpowiedzialnej za te procesy, stawia na porządku dziennym sprawę niezbędnych kompetencji do wiążącego opracowania tego typu dokumentu i późniejszej realizacji zapisanych w nim zadań.

Z oceny dotychczasowych rozwiązań prawnych wyłania się wnioski, że przygotowujące

i sterujące Programami Rewitalizacji gminy są w zasadzie pozbawione wystarczających uprawnień, aby kompleksowo zaplanować i skutecznie zrealizować takie przedsięwzięcia.

Braki kompetencji

w tym zakresie można zlokalizować w dwóch płaszczyznach. Po pierwsze – część zagadnień, które należy rozwiązać w ramach prowadzonych prac rewitalizacyjnych ustawodawca rozdzielił pomiędzy trzy szczeble samorządu terytorialnego. I tak w ogólnym ujęciu:

– zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminy¹ do zadań własnych gminy należą w większości zagadnienia m.in. materialno-przestrzenne,

– zgodnie z art. 4. ust. 1 ustawy o samorządzie powiatu² do zadań własnych tej jednostki samorządu należą m.in. sprawy socjalno-społeczne, zagadnienia rynku pracy oraz zarządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa,

– zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie województwa³ do kompetencji tej jednostki należą zagadnienia związane z pobudzaniem aktywności gospodarczej, finansowaniem rozwoju oraz wspieraniem i prowadzeniem działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

¹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U.01.142.1591 z późn.zm.)

² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.01.142.1592 z późn.zm.)

³ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U.01.142.1590 z późn.zm.)

Zatem sporządzenie spójnego Programu Rewitalizacji wymagać będzie współdziałania w planowaniu w zakresie wykraczającym poza dozwolony gminie, obszar użyteczności publicznej.

Do takich należą np. ogólnie mówiąc wszelkie usługi, które na zasadach komercyjnych⁴ lub niekomercyjnych gmina mogłaby świadczyć na rzecz uczestników procesów rewitalizacyjnych przykładowo w sprawach; zarządzania i koordynowania prowadzonych inwestycji (w tym w zakresie mieszkalnictwa), obrotu i zarządzania nieruchomościami, prowadzenia montażu finansowego, doradztwa w sprawach projektowych, szerokich działań prorozwojowych itp.

Zgodnie z ogólnym zapisem z art. 7.1. ustawy o samorządzie gminy art. 7.1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy oraz art. 1 ustawy o gospodarce komunalnej, który stwierdza co następuje: art. 1.1. Ustawa określa zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego, polegające na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Gospodarka komunalna obejmuje w szczególności zadania o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

Takim zadaniem jest bez wątpienia poprawa, szeroko rozumianego, standardu zamieszkiwania w gminie. Można jednak mieć wątpliwości, czy działalność ograniczona terytorialnie

i czasowo (obszar rewitalizacji i tylko na czas trwania tego Programu) oraz specyfika procesów rewitalizacyjnych spełnia kryteria „bieżącego i nieprzerwanego zaspokajania zbiorowych potrzeb ludności na usługi powszechnie dostępne”, a więc wypełnia warunki, pod którymi może stanowić przedmiot instytucjonalnego zainteresowania gminy.

Poza sferą użyteczności publicznej gmina może działać poprzez spółki prawa handlowego,

ale tylko w sytuacjach wymienionych w art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o gospodarce komunalnej⁵ tzn.,

kiedy spełnione są łącznie następujące przesłanki:

- istnieją niezaspokojone potrzeby wspólnoty samorządowej na rynku lokalnym,
- występujące w gminie bezrobocie w znacznym stopniu wpływa ujemnie na poziom życia wspólnoty samorządowej, a zastosowanie innych działań i wynikających z obowiązujących przepisów środków prawnych nie doprowadziło do aktywizacji gospodarczej, a w

⁴ Działalność komercyjna – poza sferą użyteczności publicznej – podlega ograniczeniom zarówno podmiotowym, jak i przedmiotowym. I tak, działalność ta jest w całości zabroniona powiatom oraz miastom na prawach powiatu (art. 6 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym (u.s.p.) w zw. z art. 91 ust. 5 u.s.p.), a gminy i województwa mogą ją prowadzić tylko w określonych okolicznościach i tylko w formie spółek handlowych określonego typu (art. 10 ustawy o gospodarce komunalnej oraz art. 13 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa)

⁵ Natomiast bez żadnych ograniczeń wolno gminie posiadać (ściślej: nabywać) akcje lub udziały spółek zajmujących się czynnościami bankowymi, ubezpieczeniowymi oraz działalnością doradczą, promocyjną, edukacyjną i wydawniczą na rzecz samorządu terytorialnego, a także innych spółek ważnych dla rozwoju gminy (art. 10 ust. 3 ustawy o gospodarce komunalnej)

szczegółności do znacznego ożywienia rynku lokalnego lub trwałego ograniczenia bezrobocia.

Strategia Rozwoju Gminy

Program Rewitalizacji powinien być częścią większej całości, jaką jest Strategia (Polityka) Rozwoju Gminy, przyjmująca najczęściej prawną formę – uchwały Rady Gminy. Ustalanie celów oraz sposobów ich osiągnięcia (Strategia Rozwoju) dla całego spektrum zagadnień, które powinny znaleźć się w kręgu zainteresowań organów samorządu terytorialnego jest, zgodnie z obowiązującym prawem, obligatoryjne tylko w części dotyczącej gospodarki przestrzennej gminy – art. 9 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁶. Dotyczy to również uprzedniego sporządzenia wszelkich analiz i ekspertyz mających ustalić „stan obecny” w gminie. Obowiązki gminy w tym zakresie zawiera art. 32 cytowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ale dotyczy on tylko zagadnień przestrzennych. W pozostałych zakresach funkcjonowania wspólnoty terytorialnej, zakres, układ, analiz i innych opracowań jest fakultatywny; gmina nie ma w tym zakresie żadnych ustawowych ograniczeń.

Pewnym czynnikiem dyscyplinującym gminy w zakresie posiadania Strategii Rozwoju jest możliwość uzyskania wsparcia ze środków wspólnotowych na inwestycje gminne. Otóż jednym z warunków uzyskania wsparcia z tego źródła jest posiadanie przez gminę tzw. Programu Rozwoju Lokalnego pełniącego funkcję Strategii Rozwoju Gminy. Są to na ogół jednak dokumenty bardzo pragmatyczne, ukierunkowane na te zadania rozwojowe, które mogą uzyskać dofinansowanie za środków UE.

Opracowanie Planu Społeczno-Gospodarczego Rozwoju Gminy (Strategii Rozwoju) leży wyłącznie w kompetencjach Rady Gminy – art. 7 w powiązaniu z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy

o samorządzie gminnym. Uchwalona Strategia Rozwoju Gminy (wraz z częścią nazwaną Planem Operacyjnym, zawierającym zestawienie zadań przewidzianych do realizacji, jednostek odpowiedzialnych, terminów realizacji wraz z przewidywanymi koniecznymi środkami) stanowi dla Zarządu Gminy najważniejszy instrument planistyczny rozwoju gminy, instrument niezbędny dla realizacji społeczno-gospodarczej polityki gminy.

Strategia, choć nie jest przepisem miejscowym (gminnym), jest jednak obowiązująca dla Zarządu (art. 30 ustawy o samorządzie gminnym). Realizacja uchwalonych założeń Strategii jest jednym z kryteriów oceny działalności Zarządu i może być podstawą do wysunięcia wniosku o jego odwołanie.

Chcąc prowadzić spójną politykę rozwoju, w takim dokumencie powinien być zawarty cały zakres zadań przestrzennych, społecznych i ekonomicznych gminy. Dla wszystkich tych zakresów powinny być ustalone cele, metody osiągania tych celów oraz środki (instrumenty), za pomocą których cele te można osiągnąć. Strategia Rozwoju Gminy powinna być ponadto opracowaniem dynamicznym, ulegającym pewnym zmianom w zależności od zmieniających się czynników zewnętrznych weryfikujących pozytywnie lub negatywnie założone cele oraz

⁶ Ustawa z dnia 27 maja 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 03/80/717 z późn.zm.)

możliwości ich osiągnięcia. Ponieważ obecnie brak jest regulacji, które ujednoliciłyby zawartość i układ Strategii Rozwoju Gminy, dokumenty te cechuje z zasady znaczna różnorodność zarówno pod względem zawartości merytorycznej jak i układu treści oraz stopnia szczegółowości prezentowanych celów i możliwości ich osiągnięcia.

Strategia Rozwoju Gminy to długofalowy proces wytyczania i osiągania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona generalny kierunek, aspiracje i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki oraz przedstawia metody i narzędzia wdrożeniowe. Zapisy Strategii stanowią determinantę decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ryglice na lata 2011-2020 zawiera merytorycznie istotne elementy łączące ją z GPR-em, jak:

WIZJA GMINY RYGLICE to:

„Gmina Ryglice – gmina spokoju i zasobności, przyjazna dla mieszkańców oraz dla gości. Rozwinięta gospodarczo dzięki turystyce, rolnictwu i wytwórczości. Zagłębie inicjatyw i przedsiębiorczości”

MISJA GMINY RYGLICE to:

Dążenie do równomiernego, kompleksowego rozwoju w sołectwach poprzez zachowanie równowagi pomiędzy aktywnością gospodarczą opartą na solidnej bazie usługowo – gospodarczej i rolniczej, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.

KIERUNKI ROZWOJOWE:

- ➔ KIERUNEK ROZWOJOWY I : GOSPODARKA TURYSTYCZNA
- ➔ KIERUNEK ROZWOJOWY II : ROZWÓJ SEKTORA ROLNEGO
- ➔ KIERUNEK ROZWOJOWY III : PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ POZAROLNICZA
- ➔ KIERUNEK ROZWOJOWY IV : ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH
- ➔ KIERUNEK ROZWOJOWY V : POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

CELE STRATEGICZNE:

CEL STRATEGICZNY 1: POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ GMINY RYGLICE

CEL STRATEGICZNY 2: DOSTOSOWANIE ROLNICTWA DO GOSPODARKI RYNKOWEJ

CEL STRATEGICZNY 3: ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI POSIADANYCH ZASOBÓW GMINY

CEL STRATEGICZNY 4: MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ DLA POPRAWY WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY I SPROSTANIA WYMAGANIOM ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

CEL STRATEGICZNY 5: WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ WSI

CEL STRATEGICZNY 6: ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

CEL STRATEGICZNY 7: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY ZAPEWNIAJĄCY DBAŁOŚĆ O ŚRODOWISKO NATURALNE

CELE OPERACYJNE:

CO 1.1. Tworzenie pakietu ofert turystycznych (pakietowanie produktów turystycznych wraz z dystrybucją do segmentów rynku turystycznego),

CO 1.2 Zagospodarowania terenu na potrzeby alternatywnych form turystyki,

CO 1.3 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (poszerzanie bazy noclegowej gminy Ryglice, rozbudowa sieci gastronomicznej, itp.),

CO 1.4. Podnoszenie poziomu jakości istniejących już produktów turystycznych

CO 1.5. Aktywizacja rozwoju markowych produktów turystycznych w szczególności: turystyki biznesowej, turystyki kulturowej, turystyki na terenach wiejskich, turystyki rekreacyjnej,

CO 1.6. Promowanie zdrowego trybu życia mieszkańców gminy

CO 1.7. Podjęcie działania w kierunku rozbudowy istniejących szlaków turystyki aktywnej,

- CO 1.8. Rozbudowa i poszerzenie zakresu usług placówek turystycznych i innych instytucji związanych z turystyką na terenie gminy Ryglice,
- CO 1.9. Pielęgnowanie i promocja regionalnych tradycji ludowych,
- CO 1.10. Wzmocnienie atrakcyjności bazy usług kulturalnych poprzez min. doposażenie i renowację obiektów, a także rewitalizację obszarów dziedzictwa kulturowego.
- CO 1.11. Kształtowanie kadry dla potrzeb sektora turystycznego (szkolenia zawodowe pracowników, szkolenia osób z branży turystycznej, rolników).
- CO.2.1. Wspomaganie działań dotyczących podnoszenia kwalifikacji sektora rolnego, dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej gospodarstw
- CO.2.2 Wspieranie rozwoju agroturystyki.
- CO.2.3. Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych
- CO 2.4. Wsparcie restrukturyzacji i rozwoju istniejących i nowych dziedzin gospodarki w celu zwiększenia produktywności i rentowności lokalizowanych w gminie podmiotów gospodarczych.
- CO 3.1. Usprawnienie obsługi petentów poprzez wykorzystanie możliwości obsługi elektronicznej przez administrację.
- CO 3.2. Usprawnienie zakresu usług on-line dla mieszkańców gminy.
- CO 3.3. Stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych, poprzez udostępnianie powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej i przygotowaniu terenów inwestycyjnych.
- CO 3.4. Stworzenie korzystnych warunków prawno-finansowych dla rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów, modernizację i rozwój sektora MSP.
- CO 3.5. Szeroka promocja walorów gminy w skali regionu i kraju eksponując jej unikatowy charakter i atrakcyjne oferty dla inwestorów i turystów.
- CO 4.1. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej
- CO 4.2. Remont i modernizacja infrastruktury drogowej (drogi, chodniki, oświetlenie, parkingi).

- CO 4.3. Udostępnianie terenów pod nową zabudowę mieszkaniową dla potrzeb mieszkaniowych z przestrzeganiem wymagań ładu przestrzennego, zrównoważonego współistnienia z otaczającymi kompleksami leśnymi, oraz innymi cennymi elementami środowiska przyrodniczego.
- CO 5.1. Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu.
- CO 5.2. Wspomaganie działań dotyczących podnoszenia kwalifikacji sektora rolnego, dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej gospodarstw.
- CO 5.3. Wspomaganie działań edukacyjnych w zakresie edukacji dorosłych w związku z przekształceniami w rolnictwie, rozwojem turystyki i agroturystyki, działalnością gospodarczą i ekologią.
- CO 5.4. Organizacja kursów i szkoleń służących zdobywaniu przez mieszkańców gminy nowych kwalifikacji w zawodach nierolniczych.
- CO 6.1. Wspieranie rozwoju systemu ułatwień w dostępie do usług publicznych /ochrona zdrowia, pomoc socjalna/w ramach nowoczesnego modelu pomocy społecznej zarówno instytucjonalnej jak i pozarządowej,
- CO 6.2. Wzmocnienie bazy oświatowej poprzez kompleksowe wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz zaplecze sportowe.
- CO 6.3. Wspieranie inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych w dziedzinie kultury na rzecz rozwoju wykorzystującego potencjał i tradycje gminy Ryglice.
- CO 7.1 Wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego poprzez ochronę i kształtowanie środowiska przyrodniczego w zgodzie z obowiązującymi normami i zaleceniami,
- CO 7.2 Zagospodarowanie rekreacyjne lasów w zgodzie z wymogami ochrony przyrody i ochrony środowiska, przy zachowaniu zaleceń Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody,
- CO 7.3 Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych,

CO 7.4 Wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów wysegregowanych w miejscu ich wytwarzania, mających charakter surowców wtórnych,

CO 7.5 Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich odzysku i unieszkodliwiania,

CO 7.6 Stworzenie systemu zachęt do ocieplania istniejących budynków i propagowanie budowy energooszczędnych domów,

CO 7.7 Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy

W ramach przyjętej Strategii Rozwoju Gminy należy uwzględnić zagadnienia związane

z rewitalizacją. Zadania rewitalizacyjne mające odniesienia przestrzenne powinny mieć odbicie również w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, które powinno być przestrzennym odzwierciedleniem zamierzeń rozwojowych gminy.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy nie może być wprowadzane etapowo ani wybiórczo tylko na niektórych obszarach gminy.

Studium jest aktem planistycznym o charakterze kompleksowym i musi odnosić się do całego obszaru gminy. Zgodnie z art. 9. ust. 1. ustawy o planowaniu (...) w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, Rada Gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, zwanego dalej „Studium”. Wójt, Burmistrz albo Prezydent Miasta sporządza Studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, ustalenia Strategii Rozwoju i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz Strategii Rozwoju Gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Nawet, jeżeli gmina nie posiada Strategii Rozwoju Gminy, to z zapisów art. 10 wynika, że sporządzenie Studium poprzedza przygotowanie (i zamieszczenie w części tekstowej Studium) względnie szerokiej analizy stanu obecnego w gminie w m.in. następującym zakresie:

dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;

(...)

stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;

zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;

potrzeb i możliwości rozwoju gminy;

stanu prawnego gruntów;

występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;

(...)

stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Jest to zatem szeroki zakres pozwalający nawet przy koniecznej ogólności ustaleń Studium, zgromadzić stosunkowo znaczny zasób informacji o terenach wymagających specjalnych działań (rewitalizacji, rewaloryzacji, rehabilitacji itp.). W Studium określa się ponadto, w szczególności: obszary zabudowane ze wskazaniem obszarów wymagających przekształceń lub rehabilitacji (art. 10 ust. 2 pkt 14 ustawy). Ustalenia te umieszczane są następnie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego.

W pozostałej części zadań rewitalizacyjnych (zagadnienia społeczne, finansowe, organizacyjne itp.) ich instytucjonalizacja powinna być przeprowadzona w drodze odpowiednich uchwał Rady Gminy (np. uchwałą o przyjęciu planu rewitalizacji). Następnie na podstawie tych uchwał podejmowane są decyzje organów wykonawczych gminy (realizacja).

Taki zakres działań nie jest jednak wystarczający. W zakres kompleksowo przygotowywanego programu rewitalizacji wchodzi zagadnienia wykraczające poza kompetencje przyznane ustawowo gminie. Dotyczy to szczególnie zagadnień związanych z rozwojem gospodarczym, sprawami socjalnymi (np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i rynkiem pracy. W tych obszarach konieczne będzie współdziałanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, tj. szczebla powiatu i województwa, a także z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami społecznymi bądź gospodarczymi.

Zwraca uwagę brak koniecznych regulacji ustalających zasady wspólnego planowania⁷.

W zakresie Strategii Rozwojowych obowiązek ich sporządzenia spoczywa tylko na władzach województwa samorządowego zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa⁸. Pewną możliwość współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w tym zakresie daje ustawa o samorządzie gminnym⁹ zgodnie, z którą:

Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego (art. 8). Wykonywanie zadań publicznych może być realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego (art. 10). W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne (art. 64).

Jednakże dla potrzeb tworzenia specyficznych i jednak cząstkowych, w stosunku do Strategii Rozwoju, Planów Rewitalizacji, są to regulacje zbyt ogólne, a przed wszystkim dotyczące tylko zadań publicznych i ich wykonywania. W oparciu o takie rozwiązania chyba nie sposób zapewnić spójności planowania i odpowiedniego stopnia stałości przyjętych do realizacji zadań (w tym finansowania) w dłuższym czasie i tylko na ograniczonym obszarze – terenie rewitalizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

⁷ Nie licząc obowiązku umieszczania w miejscowych planach ponadgminnych inwestycji celu publicznego

⁸ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U.01.142.1590 z późn.zm.)

⁹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16, poz. 95 z późn.zm.)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Jednym z głównych problemów Strategii jest udzielanie organizowanie pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą pomoc społeczną organizują organy administracji państwowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, jak Polski Czerwony Krzyż, związki wyznaniowe, stowarzyszenia charytatywne, fundacje itp.

Ciężar obowiązków związanych z pomocą społeczną został przeniesiony z administracji rządowej na gminy. Wyodrębniono zadania własne (finansowane z funduszy gminnych) i zlecone (opłacane przez państwo). Należy stwierdzić, że zasadnicza część tych instrumentów jakimi dysponują gminy, jest nakierowana na łagodzenie istniejącej sytuacji, na ogół finansowej i mieszkaniowej, z zasady całych rodzin. Bardzo niewiele jest instrumentów nakierowanych na uzyskanie trwałej zmiany niekorzystnych społecznie postaw niektórych grup społeczeństwa miejscowego.

Zagadnienia pomocy w zatrudnieniu i instytucje rynku pracy znajdują się w gestii j.s.t. stopnia ponadgminnego. Nie wyklucza to oczywiście wykorzystania takich instrumentów przez jednostkę prowadzącą przedsięwzięcia rewitalizacyjne, tzn. gminy na drodze bądź porozumień pomiędzy jednostkami samorządu względnie delegacji uprawnień – choć brak jest ustawowych procedur uzgadniania programów i ich wspólnej realizacji.

Zasadnicze znaczenie w tym zakresie mają dwie ustawy, a mianowicie:

- Ustawa o pomocy społecznej¹⁰,
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹¹.

Zgodnie z art. 3 ustawy o pomocy społecznej, zadania realizowane w ramach pomocy społecznej mają za zadanie umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby

i możliwości. Obejmują również działalność prewencyjną w tym zakresie, polegającą na podejmowaniu działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Art.15. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163, 693, 1045)

¹¹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz. 149, 357, 1066, 1217, 1240, 1268, 1567, 1582, 1607)

- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań gminy w tym zakresie należą wszystkie sprawy z zakresu bieżącej pomocy, tzn. wypłata zasiłków, praca socjalna, placówki i usługi opiekuńcze oraz zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin

i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia itp.

Powiat przygotowuje tzw. Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gdzie powinno znaleźć się miejsce dla tego typu problemów zidentyfikowanych na terenach poddanych procesom rewitalizacji. Ponadto zdania powiatu (własne oraz zlecone rządowe) obejmują na ogół zadania dotyczące młodzieży i dzieci (opieka, wychowanie, szkolnictwo, pomoc finansowa i mieszkaniowa itp.). Zadania samorządu wojewódzkiego ograniczają się do zagadnień strategicznych, w tym m.in. rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska.

Znacznie szersze zastosowanie w Programach Rewitalizacji znajdują instrumenty społeczne oraz również po części gospodarcze, stworzone przez wzmiankowaną ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W przeciwieństwie do poprzedniej, która na ogół łagodzi tylko skutki sytuacji życiowej jednostek, zwraca się tutaj uwagę na aktywne kształtowanie postaw prospołecznych. Ustawowe cele tej regulacji określone są następująco:

- promocja zatrudnienia,
- łagodzenie skutków bezrobocia, oraz aktywizacja zawodowa.

Zadania państwa w tym zakresie realizowane są przez instytucje rynku pracy działające w celu (art. 1 ust. 2):

- pełnego i produktywnego zatrudnienia;
- rozwoju zasobów ludzkich;
- osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
- wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej;
- zwiększania mobilności na rynku pracy.

Natomiast instytucjami rynku pracy są (art. 6 ust. 1):

- publiczne służby zatrudnienia (tylko na szczeblu powiatu i województwa),
- ochotnicze hufce pracy (jednostki państwowe),
- agencje zatrudnienia (niepubliczne jednostki organizacyjne świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy, poradnictwa, doradztwa personalnego),
- instytucje szkoleniowe (publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące edukację pozaszkolną),
- instytucje dialogu społecznego (związki zawodowe, organizacje pracodawców, organizacje bezrobotnych, organizacje pozarządowe),

- instytucje partnerstwa lokalnego (instytucje realizujące na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy).

Zdecydowana część tych instrumentów znajduje się w rękach powiatowych władz samorządowych względnie wojewódzkich oraz rządowych. Zatem możliwość ich wykorzystania

w Programach Rewitalizacji będzie wymagała stosownych porozumień pomiędzy j.s.t. oraz pozostałymi publicznymi i niepublicznymi podmiotami rynku pracy. Wszystkie te podmioty działają na obszarze całych miast lub powiatów i nie ma właściwie możliwości obejmowania szczególną interwencją wybranych dzielnic, np. tych wskazanych do rewitalizacji. Rekomenduje się przyjęcie regulacji, które umożliwiłyby na obszarach obejmowanych GPR-ami realizację projektów wspierających aktywizację mieszkańców, szczególnie w zakresie rynku pracy.¹²

II. DIAGNOZA OBECNEJ SYTUACJI W GMINIE RYGLICE.

3.1 SFERA PRZESTRZENNA

3.1.1 CHARAKTERYSTYKA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE ROZWOJU GMINY

Obszar gminy Ryglice rozciąga się w południowo-wschodniej części powiatu tarnowskiego ok. 25 km od centrum Tarnowa. W dolinie wpadającego do rzeki Biała potoku Szwedka rozlokowały się sołectwa Bistuszoła, Uniszowa, i Joniny. W sąsiedniej, położonej na północny-wschód dolinie potoku Wolanka, rozłożyła się z wieś Lubcza. Z kolei Kowalowa, Wola Lubecka i Zalasowa zajęły łagodne wzgórza pośrodku Pogórza Ciężkowickiego. Od południa granicę gminy wyznacza Pasma Brzanka (536 m) - Pasia (527 m) - Gilowa Góra (506 m). To nakryte szatą lasów górskie pasmo zlewa się w jedną ścianę gór, wyznaczając zarazem południową granicę gminy. Ku północy pogórski krajobraz stopniowo się obniża, sięgając nizin Kotliny Sandomierskiej. Wystarczy wspiąć się ponad dolinę Szwedki, najlepiej ku wzgórzom Zalasowej, lub na górę Kokocz (434 m), by ogarnąć przestrzeń i sycić oczy urodą krajobrazu, a przy dobrej pogodzie podziwiać Pogórze Karpackie, Beskidy a także Tatry. Szczególne walory krajobrazowe posiada także południowa część gminy, która znajduje się w obrębie Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki.

Historia

Udokumentowana historia Ryglic rozpoczyna się na początku XIV wieku. Wówczas to Władysław Łokietek nadał osadę szlachcie, co potwierdza dokument z 1301 roku. Ludzie mieszkali tu jednak wcześniej - prawdopodobnie od XII wieku. Trudnili się wyrobem smoły i

¹² „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych Część I” Instytut Rozwoju Miast, Kraków styczeń 2013 r.

wyrębem lasów. Ważną rolę w rozwoju Ryglic odgrywał lokalny handel i rzemiosło, ale decydujący wpływ na jego rozkwit miały przebiegające tamtędy szlaki handlowe na Ruś i Węgry. Z handlem związana jest zresztą geneza nazwy samego miasta. Otóż wraz z otrzymaniem praw własności do osady, jej właściciel nabywał prawo do pobierania opłat za przejazd miejscową drogą. Tę na noc ryglowano, by zabezpieczyć się przed niekontrolowanym przejazdem. I tak powstała nazwa - Ryglice.

Dziś Ryglice nie tylko nie ryglują przejazdu przez miasto, ale otwierają szeroko ramiona by witać gości oraz turystów. Gmina Ryglice posiada wyśmienite warunki do aktywnego spędzenia czasu oraz prowadzenia różnych form turystyki: pieszej, rowerowej, konnej. Jest także co zobaczyć. Z różnych okresów historycznych pozostały interesujące pamiątki. Do najważniejszych zabytków Gminy należą m.in. dwór w Bistuszowej z XVII w., dwór w Ryglicach z XIX w., kościół drewniany w Kowalowej z XVII w., Spichlerz Dworski w Ryglicach z XVIII w., oraz liczne cmentarze wojskowe z czasów I wojny światowej, a także murowane kościoły i przydrożne kapliczki.¹³

3.1.2 PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Gmina Ryglice zajmuje obszar 117 km², a w jej skład wchodzi osiem miejscowości: miasto Ryglice i 7 sołectw - Zalasowa, Bistuszowa, Uniszowa, Joniny, Kowalowa, Wola Lubecka i Lubcza.

¹³ Źródło: <http://ryglice.pl/>

Powierzchnia gminy stanowi 0,8% obszaru województwa małopolskiego oraz 8,8% obszaru powiatu tarnowskiego. Gmina Ryglice jest drugą co do wielkości - po gminie Zakliczyn - gminą powiatu tarnowskiego, a miasto Ryglice zajmuje 21,1% obszaru gminy i jest drugą co do wielkości miejscowością na obszarze gminy.

Położenie gminy na terenie powiatu tarnowskiego

(źródło: <http://www.zasoby-ludzkie.wup-krakow.pl/>)

Gmina Ryglice

(źródło: www.google.pl/maps)

3.1.3. ZASOBY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Walory krajobrazowe

Obszar ten charakteryzuje niezwykle urozmaicona rzeźba terenu. Rosną tu wspaniałe mieszane lasy, w których występuje dużo buczyny i jodły, a także sosny i świerki. Lasy nadają krajobrazowi szczególne piękno.

Przy dobrej widoczności z najwyższych punktów dojrzeć można odległe pasmo Beskidu Sądeckiego i subtelną koronkę naszych Tatr.

Jeśli chodzi o wody gruntowe to są one w regionie dość obfite. Źródła górskie z krystalicznie czystą wodą zaopatrują w wodę mieszkańców terenów. Przez Ryglice płynie na zachód niewielki potok górski, Szwedka. Cały teren był tu kiedyś pokryty nieprzebytymi lasami - tylko w dolinie Szwedki, nieco dostępniejszej dla człowieka, biegła wzdłuż koryta ścieżka a później droga.

Powietrze odznacza się tutaj wyjątkową czystością i przejrzystością. Wiatry w regionie nie są tak dokuczliwe jak na nizinach, ale są znacznie silniejsze. Cechą charakterystyczną tutejszego klimatu jest porywisty południowy wiatr, zwany "halnym". Jest to wiatr suchy i ciepły, wiejący zwykle w jesieni i wczesną wiosną.

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki

Park krajobrazowy, który powstał w listopadzie 1995 roku i leży we wschodniej części województwa małopolskiego oraz zachodniej części województwa podkarpackiego, w obszarze Pogórza Karpackiego. Obejmuje wschodnią część Pogórza Ciężkowickiego, między dolinami Białej i Wisłoki. Powierzchnia parku wynosi 15278,23 ha, obejmuje teren gmin Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Tuchów i Szerzyny – województwo małopolskie oraz Brzyska, Skołyszyn, Jodłowa – województwo podkarpackie).

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki powołany został rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego w listopadzie 1995 r. Obejmuje on wschodnią część Pogórza Ciężkowickiego między dolinami Białej i Wisłoki. W części województwa małopolskiego leży on na terenie sześciu gmin: Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny, Tuchów, natomiast w części województwa podkarpackiego leży na obszarze dwóch gmin, Jodłowej i Szerzyn. Całkowita powierzchnia Parku wynosi 15 278 ha.

Park położony jest na terenie zewnętrznych Karpat Fliszowych, w obrębie płaszczowiny śląskiej. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Charakterystyczne są tutaj znaczne spadki

terenu oraz głęboko wcięte doliny potoków. W obrębie najwyższych partii Parku przeważają utwory kredowe (zlepieńce, piaskowce, łupki, margle). Na szczególną uwagę zasługuje fałd Brzanka - Liwocz wybitnie zindywidualizowany, odgraniczający się ostro od otoczenia (Liwocz 562 m n.p.m.).

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki wyróżnia się znacznym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych i bogactwem flory. Aktualnie przeważają tu nieleśne zbiorowiska roślinne. Lasy porastają około 34% powierzchni Parku. Łąki i pastwiska około 10%, zaś zbiorowiska segetalne związane z gruntami ornymi około 48%. Na terenie Parku zaprojektowano utworzenie 4 rezerwatów o łącznej powierzchni 310,5 ha. Dwa z nich znajdują się na terenie województwa małopolskiego, a dwa na terenie województwa podkarpackiego. Rezerwaty te to:

"Góra Liwecka"

"Ostry Kamień"

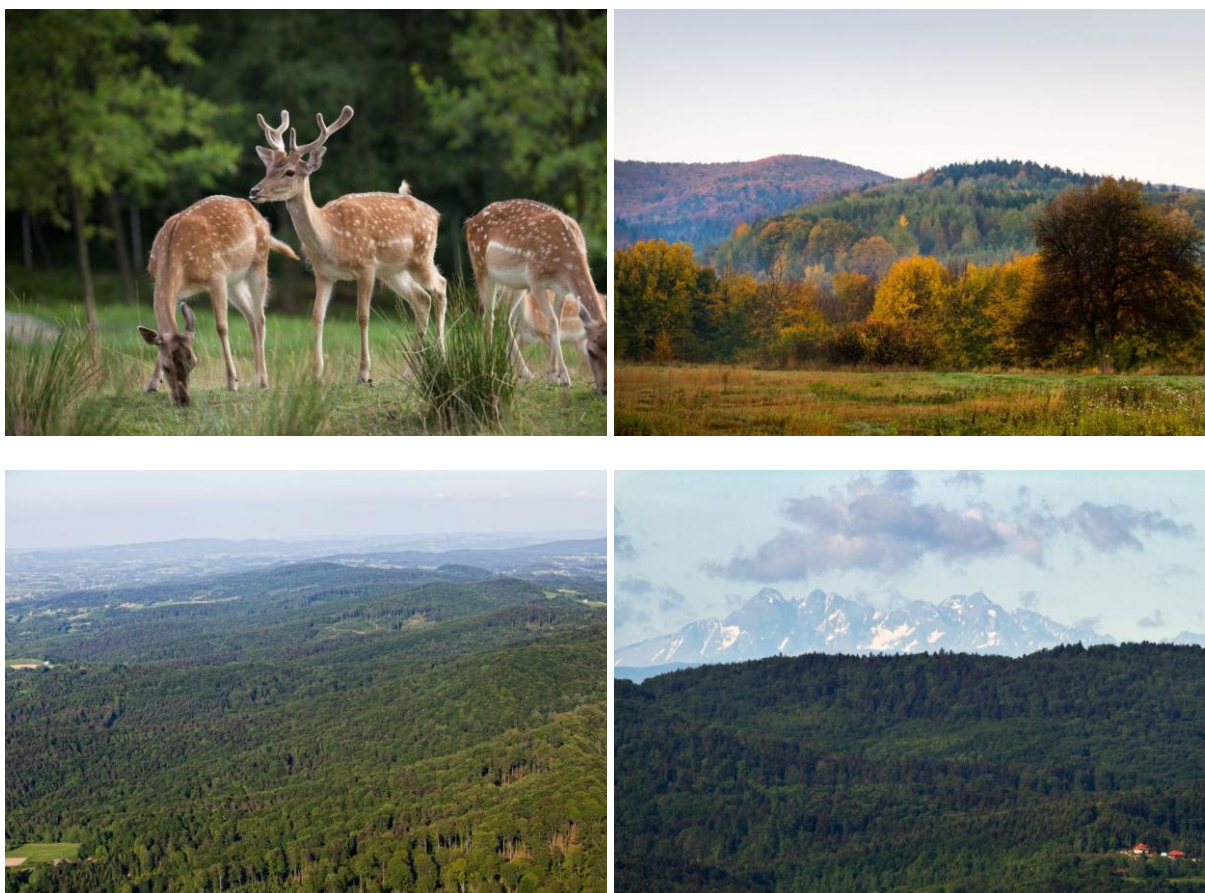
"Nagórze"

"Liwocz"

Flora naczyniowa Parku. Na wysoką ocenę florystyczną omawianego terenu wpływa stosunkowo liczny udział gatunków górskich (61 roślin naczyniowych). Do najbardziej interesujących należą: turzyca zwisła, paprotnik kolczysty, widłak wroniec, narecznica górska i śnieżyczka przebiśnieg. Bardzo interesującymi elementami flory są też gatunki kserotermiczne np: goryczka krzyżowa oraz chwasty: ostróżeczka, groszek bulwiasty. O wysokiej wartości Parku świadczy fakt występowania na jego obszarze wielu gatunków chronionych. Stwierdzono tutaj 23 gatunki roślin objętych ochroną całkowitą oraz 8 gatunków chronionych częściowo. Do najcenniejszych należą kłokoczka południowa, orlik pospolity, śnieżyczka przebiśnieg.

Fauna Pasma Brzanki obfituje przede wszystkim w zwierzyne łowną jak sarny, jelenie, dziki, lisy oraz gatunki objęte ochroną prawną m.in.: jeż, gronostaj, łasica, wydra. Spotkać możemy także około 140 gatunków ptaków m.in.: bocian czarny, krogulec, myszołów i jastrząb. Z płazów dość często można trafić w obrębie Pasma Brzanki na salamandrę plamistą, kumaki, ropuchy: szarą i zieloną, żaby, rzekotkę drzewną oraz traszki. Gady reprezentowane są przez zaskrońca, żmiję zygzakowatą, jaszczurkę zwijkę i padalca.¹⁴

¹⁴ źródło: <http://ryglice.pl/>

3.1.4. ANALIZA ZASOBU MIESZKANIOWEGO GMINY

Mieszkaniowy zasób Gminy Ryglice tworzą 22 lokale mieszkaniowe o średniej powierzchni 46,73 m² każdy (stan na 31.12.2014 r.). Stan 99% lokali określa się jako dobry, nie zachodzi więc w nich potrzeba remontu do następnego przeglądu technicznego. 1% lokali jest w stanie określonym jako średni, co oznacza, że w najbliższym czasie (do dwóch lat) zajdzie potrzeba dokonania remontu wymiany) co najmniej jednego z elementów budynku. W żadnym z tych lokali nie istnieje silna potrzeba wykonania remontu bądź wymiany, w bieżącym roku, co najmniej jednego z elementów budynku (np. konstrukcji pokrycia dachowego, instalacji, stolarki itp.).

W gminie zewidencjonowanych jest łącznie 2555 punktów adresowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy podział, z podziałem na miejscowości.

Tabela 1. Ilość punktów adresowych w gminie

Miejscowość	2012 r	2013 r	2014 r
Bistuszcza	143	145	146
Joniny	174	176	179
Kowalowa	215	218	223
Lubcza	408	413	416

Ryglice	617	630	639
Uniszowa	66	70	71
Wola Lubecka	176	177	180
Zalasowa	676	689	701
RAZEM	2475	2518	2555

Źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Ryglicach

Liczba lokali mieszkalnych w ramach istniejącego zasobu mieszkaniowego nie zabezpiecza zapotrzebowania Gminy Ryglice na realizowanie nałożonego ustawą obowiązku zapewnienia lokali socjalnych, lokali zamiennych oraz świadczenie pomocy mieszkaniowej gospodarstwom domowym o niskich dochodach. Prawdopodobieństwo odzyskania i ponowne wykorzystanie lokali mieszkalnych, których umowy najmu zawarte są na czas nie oznaczony, przy obowiązujących rozwiązaniach prawnych, jest niewielkie. Prognozuje się, iż do roku 2015 wielkość mieszkaniowego zasobu gminy utrzymywać będzie się na dotychczasowym poziomie.

3.1.5. ZASOBY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ GMINY

Wodociągi i kanalizacja.

Gmina Ryglice była jedną z czterech gmin (obok Tuchowa, Rzepiennika Strzyżewskiego i Ciężkowic), które wzięły realizowany był projekcie „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej zlewni rzeki Biała w ramach programu Czysty Dunajec”. W ramach tego projektu wykonano poniżej opisane kontakty które poszerzyły sieć kanalizacji sanitarnej oraz sieć wodociągową.

„Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami dla miejscowości Bistuszcza, Uniszowa, Ryglice, z odcinkiem sieci wodociągowej o dł. ok.1200 mb w Obr. Gm. Tuchów. Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Bistuszcza, Uniszowa, Ryglice”.

W ramach kontraktu wykonano 17 km sieci kanalizacji sanitarnej z 8 przepompowniami ścieków, 18,9 km sieci wodociągowej (w tym 0,3 km odcinków niekwalifikowanych), zbiornik wody czystej o pojemności 2x250 m³ oraz 3 pompownie wodociągowe.

„Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Joniny i Kowalowa, gm Ryglice. Kanalizacja sanitarna dla Zalasowej”

W ramach kontraktu wykonano 14 km sieci kanalizacji sanitarnej i 10 przepompowni ścieków.

„Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Ryglice (ul. Łokietka i Kazimierza Wielkiego)”.

W ramach kontraktu wykonano 4,2 km sieci kanalizacji sanitarnej i 3 przepompownie ścieków.

„Budowa kanalizacji sanitarnej etap III Ryglice – Galia Dolna i Górna, Pożory – Podkościele - reszta zakresu”.

W ramach kontraktu wykonano 6,2 km sieci kanalizacji sanitarnej i 2 przepompownie ścieków.

„Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Ryglice w ramach rozszerzenia zakresu projektu”.

Kontrakt realizowany był w zakresie zadań:

- zad. 6 "Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Joniny i Kowalowa"

W ramach zadania wykonano 5 km sieci kanalizacji sanitarnej i 1 przepompownie ścieków.

- zad. 7 "Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zalasowa"

W ramach zadania wykonano 2 km sieci kanalizacji sanitarnej i zabudowano 4kpl przepompowni ścieków.

- zad. 8 "Likwidacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Zalasowej"
- zad. 9 "Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Lubcza"

W ramach zadania wykonano 9,3 km sieci kanalizacji sanitarnej i 14 przepompowni ścieków.

- zad. 15 "Budowa sieci wodociągowej w Lubczy odcinek do centrum Lubczy"

W ramach zadania wykonano 6,8 km sieci wodociągowej.

- zad. 16.2 "Budowa sieci wodociągowej odcinek Ryglice centrum do granicy z Joninami"

W ramach zadania wykonano 5,8 km sieci wodociągowej oraz 1 hydrofornię i 1 przepompownię wody.

- zad. 16 "Budowa sieci wodociągowej odcinek Ryglice centrum do granicy z Joninami" i zad. 19 "Budowa sieci wodociągowej dla miejscowości Ryglice w kierunku Gali"

W ramach zadań wykonano 5,8 km sieci wodociągowej.

Łącznie w ramach kontraktu wykonano 16,3 km sieci kanalizacji sanitarnej, 18,4 km sieci wodociągowej.

„Rozbudowa sieci wodociągowej w Burzynie, gm. Tuchów i budowa sieci wodociągowej w Bistuszowej – Podlesie, gm. Ryglice”

W ramach zadania, na terenie gm. Ryglice wykonano 5,7 km sieci wodociągowej i 1 hydroformię.

Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami została przedstawiona w poniższej tabeli, która stanowi sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2014 rok. (Źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Ryglicach).

I. NAZWA GMINY (MIASTA)				
URZĄD MIEJSKI W RYGLICACH (MIASTO I GMINA RYGLICE) ul. Rynek 9, 33-160 Ryglice				
II. INFORMACJA O MASIE POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY ODPADÓW KOMUNALNYCH²⁾ ORAZ SPOSOBIE ICH ZAGOSPODAROWANIA³⁾				
Nazwa i adres instalacji, do której zostały przekazane odpady komunalne	Kod odebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Masa odebranych odpadów komunalnych ⁵⁾ [Mg]	Sposób zagospodarowania ⁶⁾ odebranych odpadów komunalnych
Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych Trans Formers Karpatia Sp. z o. o.; Tarnów ul. Cmentarna	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	22,5	R12 Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1-R11
Regionalna Stacja Segregacji Odpadów Komunalnych w Tarnowie ul. Cmentarna 33-100 Tarnów	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	684,8	R12 Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1-R11
	20 01 02	Szkło	71,0	
	20 01 39	Tworzywa sztuczne	40,9	
	20 01 40	Metale	3,8	
	ex 20 01 99	Inne nie wymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	1,0	
Regionalna Stacja Segregacji Odpadów Komunalnych w Tarnowie ul. Cmentarna 33-100 Tarnów	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	34,4	R12 Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1-R11
	15 01 04	Opakowania z metali	0,6	
	15 01 07	Opakowania ze szkła	25,5	
	Masa odebranych odpadów o kodzie 20 03 01 ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych składowaniu ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych innym niż składowanie procesom przetwarzania ⁵⁾ [Mg]	

Odebranych z obszarów miejskich	176,8	0,0	176,8
Odebranych z obszarów wiejskich	530,5	0,0	530,5
Liczba punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, funkcjonujących na terenie gminy	1		
Nazwa i adres punktu	Kod zebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Rodzaj zebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Masa zebranych odpadów komunalnych ⁵⁾ [Mg]
Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych ul. A. Mickiewicza 13 33-160 Ryglice	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	2,0
	16 01 03	Zużyte opony	1,2
	16 02 14	Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	1,0
	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,9
	20 01 39	Tworzywa sztuczne	3,0
	20 01 02	Szkło	2,5
	20 01 01	Papier i tektura	1,7
	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1,6
	17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	3,5
	17 01 02	Gruz ceglany	1,5
III. INFORMACJA O MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH ULEGAJĄCYCH BIODEGRADACJI⁷⁾			
Łączna masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ⁵⁾ [Mg]	82,9		
a) przekazanych do składowania na składowisku odpadów			
Nazwa i adres składowiska, na które przekazano odpady komunalne ulegające biodegradacji	Kod odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ⁴⁾	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ⁴⁾	Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania na składowisku odpadów ⁵⁾ [Mg]

b) nieprzekazanych do składowania na składowisku odpadów				
Nazwa i adres instalacji, do której przekazano odpady komunalne ulegające biodegradacji	Kod odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ⁴⁾	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ⁴⁾	Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nieprzekazanych do składowania na składowiska odpadów ⁵⁾ [Mg]	Sposób zagospodarowania ⁸⁾ odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nieprzekazanych do składowania na składowiska odpadów
Regionalna Stacja Segregacji Odpadów Komunalnych w Tarnowie ul. Cmentarna 33-100 Tarnów	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	19,4	Recykling materiałowy
	20 01 01	Papier i tektura	61,9	
Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o. o. ul. Cmentarna 31 33-100 Tarnów	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1,6	Kompostowanie
IV. OSIĄGNIĘTY POZIOM OGRANICZENIA MASY ODPADÓW KOMUNALNYCH ULEGAJĄCYCH BIODEGRADACJI KIEROWANYCH DO SKŁADOWANIA⁹⁾				
24,5%				
V. POZIOM RECYKLINGU I PRZYGOTOWANIA DO PONOWNEGO UŻYCIA NASTĘPUJĄCYCH FRAKCJI ODPADÓW KOMUNALNYCH: PAPIERU, METALI, TWORZYW SZTUCZNYCH I SZKŁA¹⁰⁾ ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY				
Kod odebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Łączna masa odebranych odpadów komunalnych ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów poddanych recyklingowi ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia ⁵⁾ [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i	19,4	12,4	7,0
15 01 02	Opakowania z tworzyw	34,4	18,5	15,9
15 01 04	Opakowania z metali	0,6	0,6	0,0
15 01 07	Opakowania ze szkła	25,5	10,6	14,9
20 01 01	Papier i tektura	61,9	28,7	33,2
20 01 02	Szkło	73,5	28,1	45,4
20 01 39	Tworzywa	43,9	13,3	30,6
20 01 40	Metale	3,8	1,4	2,4
ex 20 01 99	Inne nie wymienione frakcje zbierane	1,0	1,0	0,0

Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła ¹¹⁾ [%]		30,4%			
VI. POZIOM RECYKLINGU, PRZYGOTOWANIA DO PONOWNEGO UŻYCIA I ODZYSKU INNYMI METODAMI INNYCH NIŻ NIEBEZPIECZNE ODPADÓW BUDOWLANYCH I ROZBIÓRKOWYCH¹²⁾ Z ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY ODPADÓW KOMUNALNYCH					
Kod odebranych odpadów ⁴⁾	Rodzaj odebranych odpadów ⁴⁾	Łączna masa odebranych odpadów ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów poddanych recyklingowi ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia ⁵⁾ [Mg]	Masa odpadów poddanych odzyskowi innymi metodami niż recykling i ponowne użycie ⁵⁾ [Mg]
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	3,5	3,5	0,0	0,0
17 01 02	Gruz ceglany	1,5	1,5	0,0	0,0
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych ¹¹⁾ [%]		100,0%			
VII. LICZBA WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI, OD KTÓRYCH ZOSTAŁY ODEBRANE ODPADY KOMUNALNE					
2 602 (2 541 – nieruchomości zamieszkałe, 61 – nieruchomości niezamieszkałe)					
VIII. LICZBA WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI, KTÓRZY ZBIERAJĄ ODPADY KOMUNALNE W SPOSÓB NIEZGODNY Z REGULAMINEM UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU NA TERENIE GMINY¹⁴⁾					
0					
IX. RODZAJ I ILOŚĆ NIECZYSTOŚCI CIEKŁYCH ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY					
Rodzaj odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych ¹³⁾		Ilość odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych ⁵⁾ [m ³]			
ścieki bytowe		1 769,3			
ścieki komunalne		48 365,0			
X. DODATKOWE UWAGI					
Masa pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno – biologicznego przetwarzania, przeznaczonych do składowania powstałych z odebranych i zebranych z terenu Gminy Ryglice odpadów komunalnych: 385,6 Mg (315,1 Mg – nieruchomości zamieszkałe; 70,5 Mg – nieruchomości niezamieszkałe).					
XI. DANE OSOBY WYPEŁNIAJĄCEJ SPRAWOZDANIE					
Imię Marta		Nazwisko Urbanek			
Telefon służbowy ¹⁵⁾ 14 644 36 45		Faks służbowy ¹⁵⁾ 14 65 41 054		E-mail służbowy ¹⁵⁾ komunalny@ryglice.pl	

Data 05.05.2015 r.	Podpis i pieczęćka ¹⁵⁾ wójta, burmistrza lub prezydenta miasta
------------------------------	---

3.1.6. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Poniżej przedstawiono wykaz dróg gminnych publicznych będących w zarządzie gminy, których główną funkcją jest wewnętrzna obsługa mieszkańców w zakresie dostępności do dróg wyższej rang.

Zestawienie dróg gminnych przedstawia się następująco:

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
1	200231K	G2002311216064	Ryglice - Pożory, ul. Ks. J. Wyrwy, Ryglice - Pożory, ul. Rynek	3 178
2	200232K	G2002321216064	Ryglice - Księżę Podlesie, ul. W. Łokietka	2 782
3	200233K	G2002331216064	Ryglice - Kosówki, ul. Bednarska	2 628
4	200234K	G2002341216064	Ryglice - Bukowina - Zalasowa - Kały, ul. Piastowska	3 061
5	200235K	G2002351216064	Ryglice - Galia Dolna, ul. Batalionu Barbara	845
6	200236K	G2002361216064	Ryglice - Galia Dolna - Uniszowa - Ratówki, ul. Batalionów Chłopskich, Ryglice - Galia Dolna -	2 067
7	200237K	G2002371216064	Ryglice - dz. nr 237/1, Ryglice - Uniszowa - Zalasowa,	2 784
8	200238K	G2002381216064	Ryglice - Wisze k. Kisiel, ul. J. Tuwima	1 248
9	200239K	G2002391216064	Ryglice - Wisze k. Morąg, ul. J. Brzechwy	780
10	200240K	G2002401216064	Ryglice - Pożory - Podlesie, ul. Książęca	1 693
11	200241K	G2002411216064	Ryglice - Ryglice Dolne, ul. Łąkowa	926
12	200242K	G2002421216064	Ryglice - Pożory k. Niedzieli, ul. Strumieniowa	1 238
13	200243K	G2002431216064	Ryglice - Przymiarki - Joniny, ul. Górzysta	1 327
14	200244K	G2002441216065	Uniszowa - Dylówka - Jodłówka	2 192
15	200245K	G2002451216065	Uniszowa - Bucze Dolne - Zalasowa Gajówka,	2 723
16	200246K	G2002461216065	Bistuszowa - Podlesie	3 249
17	200247K	G2002471216065	Bistuszowa - Podwale	2 806
18	200248K	G2002481216065	Bistuszowa - Wołowa	1 411
19	200249K	G2002491216065	Bistuszowa - Kozłówek	1 503
20	200250K	G2002501216065	Zalasowa - Trzemesna, ul. W. Jagiełły	1 653
21	200251K	G2002511216065	Zalasowa - Dolce, ul. A. Mickiewicza	2 712
22	200252K	G2002521216065	Zalasowa - Dolce, ul. J. Kochanowskiego	1 308

22	200252K	G2002521216065	Zalasowa - Dolce, ul. J. Kochanowskiego	1 308
23	200253K	G2002531216065	Zalasowa - Świnogóra, ul. Graniczna	1 851
24	200254K	G2002541216065	Zalasowa - Kamieniec, ul. Leśna	1 003
25	200255K	G2002551216065	Zalasowa - Podlesie, Zalasowa - ul. Piastowska	2 576
26	200256K	G2002561216065	Zalasowa - Dolce k. Zabawy - ul. Ogrodowa	542
27	200257K	G2002571216065	Zalasowa - Wola Lubecka - Lubcza	4 295
28	200258K	G2002581216065	Wola Lubecka - Joniny - Kowalowa	3 992
29	200259K	G2002591216065	Wole Lubecka - Kokosz	1 676
30	200260K	G2002601216065	Wola Lubecka - Ratówki	1 103
31	200261K	G2002611216065	Lubcza - Kowalowa	1 818
32	200262K	G2002621216065	Lubcza - Zwiernik	3 573
33	200263K	G2002631216065	Lubcza - Czarna Wieś	1 912
34	200264K	G2002641216065	Lubcza - Słotowa	1 205
35	200265K	G2002651216065	Lubcza - Nowa Wieś	2 601
36	200266K	G2002661216065	Lubcza - Dzwonowa (Południowa)	1 611
37	200267K	G2002671216065	Lubcza - Szkoła Podstawowa	1 292
38	200268K	G2002681216065	Joniny - Wieś - Lipie Małe	2 314
39	200269K	G2002691216065	Joniny - Lipie	830
40	200270K	G2002701216065	Joniny - Lipie Małe	1 200
41	200271K	G2002711216065	Kowalowa - Hybie - Joniny	2 054
42	200272K	G2002721216065	Kowalowa - Podlesie	1 229
43	200273K	G2002731216065	Kowalowa - Szwoszowa	5 302
44	G102	G0001021216064	Ryglice - dz. nr 1277	367
45	G103	G0001031216064	Ryglice - dz. nr 1304	490

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
46	G104	G0001041216064	Ryglice - dz. nr 1614	447
47	G107	G0001071216064	ul. W. Witosa	1 171
48	G108	G0001081216064	Ryglice - dz. nr 782, Ryglice - dz. nr 782, 783	954
49	G109	G0001091216064	Ryglice - dz. nr 1115	1 081
50	G110	G0001101216064	Ryglice - dz. nr 1379, Ryglice - dz. nr 1687, 1686	1 459
51	G111	G0001111216064	Ryglice - dz. nr 1350, 1361	1 333
52	G113	G0001131216064	ul. Węgierska	1 094
53	G114	G0001141216064	Ryglice - dz. nr 1601	297
54	G115	G0001151216064	ul. Boczna	198
55	G116	G0001161216064	Ryglice - dz. nr 949, 967/8	562
56	G119	G0001191216064	Ryglice - dz. nr 907	382
57	G120	G0001201216064	Ryglice - ul. Łąkowa	253
58	G121	G0001211216064	Ryglice - dz. nr 896	1 079
59	G122	G0001221216064	Ryglice - dz. nr 892	348
60	G123	G0001231216065	Uniszowa - dz. nr 212	377
61	G124	G0001241216065	Uniszowa - dz. nr 209, Uniszowa - dz. nr 209, 262	1 375
62	G125	G0001251216065	Bisztuszowa - dz. nr 424, Uniszowa - dz. nr 282, 281	1 205
63	G126	G0001261216065	Bisztuszowa - dz. nr 424/3, 424/4	271
64	G127	G0001271216065	Bisztuszowa - dz. nr 401	525
65	G128	G0001281216064	Ryglice - dz. nr 1409	365
66	G130	G0001301216064	ul. Armii Krajowej	1 094
67	G131	G0001311216064	Ryglice - dz. nr 1154	1 380
68	G132	G0001321216064	ul. Partyzantów	116
69	G133	G0001331216064	Ryglice - dz. nr 1554	745

70	G134	G0001341216064	Ryglice - dz. nr 1570	252
71	G135	G0001351216064	Ryglice - dz. nr 11184/2, 1184/1, Ryglice - dz. nr 1420, 1486/6	600
72	G136	G0001361216064	Ryglice - dz. nr 862/3, 862/4, 863/2	161
73	G137	G0001371216064	Ryglice - dz. nr 426/4, 426/3, 426/1, ul. gen. Józefa Bema	1 443
74	G138	G0001381216064	ul. Szwedzka	1 464
75	G140	G0001401216064	ul. M. Jastruna	569
76	G142	G0001421216064	ul. W. Boratyńskiego	336
77	G143	G0001431216064	ul. Łyczków	545
78	G144	G0001441216064	ul. M. Jastruna	426
79	G145	G0001451216064	ul. A. Fredry	195
80	G147	G0001471216064	ul. J. Słowackiego	1 147
81	G149	G0001491216064	ul. Pszenna	1 665
82	G151	G0001511216064	Ryglice - dz. nr 343	157
83	G152	G0001521216064	Ryglice - dz. nr 345	1 102
84	G153	G0001531216064	Ryglice - dz. nr 348/1	480
85	G154	G0001541216064	ul. Rolnicza	1 512
86	G155	G0001551216064	Ryglice - dz. nr 348	426
87	G156	G0001561216064	ul. Kazimierza Wielkiego	367
88	G157	G0001571216064	Ryglice - dz. nr 796/1, Ryglice - dz. nr 796/2	1 113
89	G160	G0001601216065	Zalasowa - dz. nr 3209	530
90	G161	G0001611216065	Zalasowa - dz. nr 3067/1, 3067/2	334

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
91	G162	G0001621216065	Zalasowa - dz. nr 2490, Zalasowa - ul. J. Słowackiego	1 300
92	G163	G0001631216065	Zalasowa - dz. nr 2562/4, 2562/3, 2562/2	1 579
93	G164	G0001641216065	Zalasowa - C. K. Norwida, Zalasowa - dz. nr 2592	2 171
94	G165	G0001651216065	Zalasowa - dz. nr 2635	1 114
95	G166	G0001661216065	Zalasowa - dz. nr 2658	1 513
96	G167	G0001671216065	Zalasowa - dz. nr 2656	1 604
97	G169	G0001691216065	Joniny - dz. nr 66, Wola Lubecka - dz. nr 508	1 095
98	G170	G0001701216065	Wola Lubecka - dz. nr 384	559
99	G171	G0001711216065	Wola Lubecka - dz. nr 349	304
100	G172	G0001721216065	Wola Lubecka - dz. nr 321	416
101	G173	G0001731216065	Wola Lubecka - dz. nr 363	668
102	G174	G0001741216065	Wola Lubecka - dz. nr 301	876
103	G175	G0001751216065	Wola Lubecka - dz. nr 2/2	93
104	G177	G0001771216065	Zalasowa - dz. nr 1202	135
105	G179	G0001791216065	Zalasowa - dz. nr 1694	772
106	G180	G0001801216065	Zalasowa - ul. Kościelna	418
107	G181	G0001811216065	Zalasowa - ul. Zgodna	408
108	G182	G0001821216065	Zalasowa - dz. nr 377, 985	1 011
109	G183	G0001831216065	Zalasowa - J. Tuwima	611
110	G185	G0001851216065	Zalasowa - dz. nr 490	665
111	G187	G0001871216065	Zalasowa - ul. Sportowa	1 690
112	G188	G0001881216065	Zalasowa - dz. nr 1667	151
113	G190	G0001901216065	Zalasowa - ul. W. Łokietka	392

114	G191	G0001911216065	Zalasowa - ul. Jagiellońska	2 046
115	G192	G0001921216065	Zalasowa - dz. nr 203	360
116	G193	G0001931216065	Zalasowa - ul. Krótka	275
117	G195	G0001951216065	Zalasowa - dz. nr 598	413
118	G196	G0001961216065	Zalasowa - ul. Węgierska	1 311
119	G197	G0001971216065	Zalasowa - dz. nr 728	625
120	G198	G0001981216065	Zalasowa - dz. nr 1629, 1614	1 099
121	G199	G0001991216065	Zalasowa - ul. Królowej Jadwigi	818
122	G200	G0002001216065	Zalasowa - dz. nr 1519, Zalasowa - dz. nr 1579, 512,	1 491
123	G201	G0002011216065	Zalasowa - dz. nr 1540	572
124	G202	G0002021216065	Zalasowa - dz. nr 1573	452
125	G203	G0002031216065	Zalasowa - dz. nr 1578	168
126	G204	G0002041216065	Zalasowa - dz. nr 1865	613
127	G205	G0002051216065	Zalasowa - dz. nr 1856	372
128	G206	G0002061216065	Zalasowa - dz. nr 1882	143
129	G207	G0002071216065	Zalasowa - dz. nr 1925	330
130	G208	G0002081216065	Zalasowa - dz. nr 1917	646
131	G209	G0002091216065	Zalasowa - dz. nr 1942	500
132	G210	G0002101216065	Zalasowa - dz. nr 2021	574
133	G211	G0002111216065	Zalasowa - dz. nr 2019	288
134	G212	G0002121216065	Zalasowa - dz. nr 2078/2	1 013
135	G213	G0002131216065	Zalasowa - dz. nr 2079	520
136	G215	G0002151216065	Zalasowa - ul. Mieszka I	1 642

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
137	G216	G0002161216065	Podlesie	723
138	G217	G0002171216065	Zalasowa - dz. nr 2342	659
139	G218	G0002181216065	Uniszowa - dz. nr 143	592
140	G219	G0002191216065	Uniszowa - dz. nr 172	190
141	G221	G0002211216065	Uniszowa - dz. nr 128	503
142	G222	G0002221216065	Uniszowa - dz. nr 116	151
143	G223	G0002231216065	Uniszowa - dz. nr 109	262
144	G224	G0002241216065	Uniszowa - dz. nr 104, Uniszowa - dz. nr 92	1 185
145	G225	G0002251216065	Uniszowa - dz. nr 95	345
146	G226	G0002261216064	Uniszowa - dz. nr 55	709
147	G228	G0002281216065	Uniszowa - dz. nr 31/2	80
148	G229	G0002291216065	Bistuszcza - dz. nr 78	1 010
149	G230	G0002301216065	Uniszowa - dz. nr 41, 10	951
150	G231	G0002311216065	Bistuszcza - dz. nr 154, 174	1 076
151	G232	G0002321216065	Bistuszcza - dz. nr 149	1 060
152	G233	G0002331216065	Bistuszcza - dz. nr 123	583
153	G235	G0002351216065	Bistuszcza - dz. nr 53	367
154	G236	G0002361216065	Bistuszcza - dz. nr 13	144
155	G237	G0002371216065	Bistuszcza - dz. nr 8	323
156	G238	G0002381216065	Bistuszcza - dz. nr 279	697
157	G240	G0002401216065	Bistuszcza - dz. nr 390	759
158	G241	G0002411216065	Bistuszcza - dz. nr 385	158
159	G242	G0002421216065	Zalasowa - ul. Piastowska	735
160	G243	G0002431216065	Bistuszcza - dz. nr 222, 223, 226, 227	1 071

161	G245	G0002451216065	Bistuszowa - dz. nr 244, Bistuszowa - dz. nr 315	604
162	G246	G0002461216065	Bistuszowa - dz. nr 252	681
163	G247	G0002471216065	Bistuszowa - dz. nr 346/2, 347/2, 348/2, 349/2, 350/2,	268
164	G248	G0002481216065	Bistuszowa - dz. nr 343	419
165	G249	G0002491216065	Uniszowa - dz. nr 294	353
166	G250	G0002501216065	Uniszowa - dz. nr 311	139
167	G251	G0002511216065	Joniny - dz. nr 469	238
168	G252	G0002521216065	Joniny - dz. nr 430	1 586
169	G253	G0002531216065	Joniny - dz. nr 470	513
170	G254	G0002541216065	Joniny - dz. nr 430	770
171	G255	G0002551216065	Joniny - dz. nr 441	510
172	G256	G0002561216065	Joniny - dz. nr 487, Joniny - dz. nr 557, 565/1	1 370
173	G257	G0002571216065	Joniny - dz. nr 492	614
174	G258	G0002581216065	Joniny - dz. nr 588	864
175	G259	G0002591216065	Joniny - dz. nr 628	87
176	G260	G0002601216065	Kowalowa - dz. nr 562	294
177	G261	G0002611216065	Joniny - dz. nr 536/2	355
178	G262	G0002621216065	Joniny - dz. nr 546	266
179	G263	G0002631216065	Kowalowa - dz. nr 474	543
180	G264	G0002641216065	Kowalowa - dz. nr 563	767
181	G265	G0002651216065	Kowalowa - dz. nr 596	793
182	G268	G0002681216065	Kowalowa - dz. nr 703, Kowalowa - dz. nr 836/1, 836/2	1 631

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
183	G269	G0002691216065	Kowalowa - dz. nr 824	362
184	G270	G0002701216065	Kowalowa - dz. nr 794	698
185	G271	G0002711216065	Kowalowa - dz. nr 710, 641	1 333
186	G272	G0002721216065	Kowalowa - dz. nr 806	1 166
187	G273	G0002731216065	Kowalowa - dz. nr 765	603
188	G274	G0002741216065	Joniny - dz. nr 516/2	340
189	G275	G0002751216065	Kowalowa - dz. nr 399/2	500
190	G277	G0002771216065	Kowalowa - dz. nr 321, Kowalowa - dz. nr 323	933
191	G278	G0002781216065	Kowalowa - dz. nr 372	479
192	G280	G0002801216065	Kowalowa - dz. nr 465	621
193	G281	G0002811216065	Kowalowa - dz. nr 436	218
194	G282	G0002821216065	Kowalowa - dz. nr 424	303
195	G283	G0002831216065	Kowalowa - dz. nr 207	1 789
196	G284	G0002841216065	Kowalowa - dz. nr 244	992
197	G285	G0002851216065	Kowalowa - dz. nr 111, 228	1 194
198	G286	G0002861216065	Kowalowa - dz. nr 183	215
199	G287	G0002871216065	Kowalowa - dz. nr 288	435
200	G288	G0002881216065	Joniny - dz. nr 377, Kowalowa - dz. nr 161, Kowalowa -	1 697
201	G289	G0002891216065	Kowalowa - dz. nr 272	353
202	G290	G0002901216065	Joniny - dz. nr 227	469
203	G291	G0002911216065	Joniny - dz. nr 206, Joniny - dz. nr 379	794
204	G292	G0002921216065	Joniny - dz. nr 257/2	574
205	G294	G0002941216065	Joniny - dz. nr 130	225
206	G295	G0002951216065	Joniny - dz. nr 128	307

207	G296	G00C2961216064	ul. Wirtla	96
208	G298	G00C2981216065	Kowalowa - dz. nr 579	127
209	G299	G00C2991216065	Wola Lubecka - dz. nr 499	351
210	G300	G00C3001216065	Wola Lubecka - dz. nr 627	1 445
211	G301	G00C3011216065	Wola Lubecka - dz. nr 622, 576	484
212	G302	G00C3021216065	Wola Lubecka - dz. nr 650	261
213	G303	G00C3031216065	Wola Lubecka - dz. nr 666	560
214	G304	G00C3041216065	Kowalowa - dz. nr 28	588
215	G305	G00C3051216065	Kowalowa - dz. nr 5	542
216	G306	G00C3061216065	Kowalowa - dz. nr 44	423
217	G307	G00C3071216065	Lubcza - dz. nr 1904	799
218	G308	G00C3081216065	Lubcza - dz. nr 1546	494
219	G309	G00C3091216065	Lubcza - dz. nr 1471, 1538, Lubcza - dz. nr 1538	451
220	G310	G00C3101216065	Kowalowa - dz. nr 56	645
221	G311	G00C3111216065	Wola Lubecka - dz. nr 638, Wola Lubecka - dz. nr 638, 635	728
222	G312	G00C3121216065	Wola Lubecka - dz. nr 696	303
223	G313	G00C3131216065	Wola Lubecka - dz. nr 483	949
224	G314	G00C3141216065	Wola Lubecka - dz. nr 524	137
225	G315	G00C3151216065	Wola Lubecka - dz. nr 444	224
226	G316	G00C3161216065	Lubcza - dz. nr 1479	165
227	G317	G00C3171216065	Lubcza - dz. nr 1500	552
228	G318	G00C3181216065	Lubcza - dz. nr 1681	389

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
229	G319	G00C3191216065	Lubcza - dz. nr 1677	109
230	G320	G00C3201216065	Lubcza - dz. nr 1810	1 224
231	G321	G00C3211216065	Lubcza - dz. nr 1703	616
232	G322	G00C3221216065	Lubcza - dz. nr 1694	1 394
233	G323	G00C3231216065	Lubcza - dz. nr 2586	396
234	G324	G00C3241216065	Lubcza - dz. nr 1971	62
235	G325	G00C3251216065	Lubcza - dz. nr 1963	1 617
236	G326	G00C3261216065	Lubcza - dz. nr 2016	387
237	G327	G00C3271216065	Lubcza - dz. nr 2020	1 015
238	G328	G00C3281216065	Lubcza - dz. nr 2395	974
239	G329	G00C3291216065	Lubcza - dz. nr 2355	144
240	G330	G00C3301216065	Lubcza - dz. nr 2407	498
241	G331	G00C3311216065	Lubcza - dz. nr 1856	1 958
242	G332	G00C3321216065	Lubcza - dz. nr 1870	830
243	G333	G00C3331216065	Lubcza - dz. nr 2216	382
244	G334	G00C3341216065	Lubcza - dz. nr 2155	665
245	G335	G00C3351216065	Lubcza - dz. nr 2166	800
246	G336	G00C3361216065	Lubcza - dz. nr 2106	673
247	G337	G00C3371216065	Lubcza - dz. nr 2711	466
248	G338	G00C3381216065	Lubcza - dz. nr 2724	474
249	G339	G00C3391216065	Lubcza - dz. nr 2100	1 331
250	G340	G00C3401216065	Lubcza - dz. nr 2619	104
251	G341	G00C3411216065	Lubcza - dz. nr 2652	105
252	G342	G00C3421216065	Lubcza - dz. nr 2085	265

253	G343	G0003431216065	Lubcza - dz. nr 1332	777
254	G344	G0003441216065	Lubcza - dz. nr 1299	1 009
255	G345	G0003451216065	Lubcza - dz. nr 1370	323
256	G346	G0003461216065	Lubcza - dz. nr 1293	977
257	G347	G0003471216065	Lubcza - dz. nr 367	1 507
258	G348	G0003481216065	Lubcza - dz. nr 1236	1 206
259	G349	G0003491216065	Lubcza - dz. nr 1255	1 102
260	G350	G0003501216065	Lubcza - dz. nr 1256	1 208
261	G351	G0003511216065	Lubcza - dz. nr 322	397
262	G352	G0003521216065	Lubcza - dz. nr 320	243
263	G353	G0003531216065	Lubcza - dz. nr 372	885
264	G354	G0003541216065	Lubcza - dz. nr 394	550
265	G355	G0003551216065	Lubcza - dz. nr 409	289
266	G356	G0003561216065	Lubcza - dz. nr 412	258
267	G357	G0003571216065	Lubcza - dz. nr 261/13, Lubcza - dz. nr 261/14	597
268	G358	G0003581216065	Lubcza - dz. nr 1199	508
269	G359	G0003591216065	Lubcza - dz. nr 729	1 157
270	G360	G0003601216065	Lubcza dz. nr 157, 179	513
271	G361	G0003611216065	Lubcza dz. nr 189	399
272	G362	G0003621216065	Lubcza dz. nr 218	1 638
273	G363	G0003631216065	Lubcza dz. nr 251	916
274	G364	G0003641216065	Lubcza dz. nr 743	336
275	G365	G0003651216065	Lubcza dz. nr 1089, Lubcza dz. nr 700	1 647

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
276	G366	G0003661216065	Lubcza dz. nr 1076	1 201
277	G367	G0003671216065	Lubcza dz. nr 1042	1 309
278	G368	G0003681216065	Lubcza dz. nr 1000	894
279	G369	G0003691216065	Lubcza dz. nr 1011	1 629
280	G370	G0003701216065	Lubcza dz. nr 642	534
281	G371	G0003711216065	Lubcza dz. nr 974	546
282	G372	G0003721216065	Lubcza dz. nr 620	2 219
283	G373	G0003731216065	Lubcza dz. nr 131	2 703
284	G374	G0003741216065	Lubcza dz. nr 911	818
285	G375	G0003751216065	Lubcza dz. nr 906	1 048
286	G376	G0003761216065	Lubcza dz. nr 596	77
287	G377	G0003771216065	Lubcza - dz. nr 539	1 771
288	G378	G0003781216065	Lubcza - dz. nr 526	330
289	G379	G0003791216065	Wola Lubecka - dz. nr 94	237
290	G380	G0003801216065	Wola Lubecka - dz. nr 123	328
291	G381	G0003811216065	Wola Lubecka - dz. nr 220	375
292	G382	G0003821216065	Wola Lubecka - dz. nr 232	370
293	G383	G0003831216065	Lubcza dz. nr 1	395
294	G384	G0003841216065	Lubcza dz. nr 47	789
295	G385	G0003851216065	Lubcza dz. nr 42	717
296	G386	G0003861216065	Lubcza dz. nr 64	680
297	G387	G0003871216065	Lubcza dz. nr 825	151
298	G388	G0003881216065	Lubcza dz. nr 807	938

299	G389	G0003891216065	Lubcza dz. nr 33	2 151
300	G390	G0003901216065	Lubcza dz. nr 421	1 006
301	G391	G0003911216065	Lubcza dz. nr 766, Lubcza dz. nr 766, 286, Wola Lubecka - dz. nr 282	1 476
302	G392	G0003921216065	Lubcza dz. nr 769	466
303	G393	G0003931216065	Wola Lubecka - dz. nr 733, 595	922
304	G394	G0003941216065	Wola Lubecka - dz. nr 581	286
305	G395	G0003951216065	Wola Lubecka - dz. nr 275	530
306	G396	G0003961216065	Wola Lubecka - dz. nr 551, 554	199
307	G397	G0003971216065	Wola Lubecka - dz. nr 144	1 255
308	G398	G0003981216065	Wola Lubecka - dz. nr 165, Wola Lubecka - dz. nr 423, 165	638
309	G399	G0003991216065	Zalasowa dz. nr 1290, 2	579
310	G400	G0004001216065	Wola Lubecka - dz. nr 208	382
311	G401	G0004011216065	Wola Lubecka - dz. nr 157, Wola Lubecka - dz. nr 419	1 003
312	G402	G0004021216065	Wola Lubecka - dz. nr 165	653
313	G403	G0004031216065	Wola Lubecka - dz. nr 170	496
314	G404	G0004041216065	Bistuszowa - dz. nr 438	196
315	G405	G0004051216065	Bistuszowa - dz. nr 440	2 034
316	G406	G0004061216065	Bistuszowa - dz. nr 462	155
317	G407	G0004071216065	Bistuszowa - dz. nr 465	1 314
318	G408	G0004081216065	Joniny - dz. nr 143	435
319	G409	G0004091216065	Joniny - dz. nr 279	694
320	G410	G0004101216065	Joniny - dz. nr 286	1 782

Lp.	Numer drogi	Numer Ewidencyjny Odcinka (NEO)	Nazwa drogi	Długość [m]
321	G411	G0004111216065	Joniny - dz. nr 292	355
322	G412	G0004121216065	Joniny - dz. nr 304	251
323	G413	G0004131216065	Joniny - dz. nr 308	254
324	G414	G0004141216065	Joniny - dz. nr 322	307
325	G415	G0004151216065	Joniny - dz. nr 345	578
326	G416	G0004161216065	Joniny - dz. nr 404/5	890
327	G417	G0004171216065	Joniny - dz. nr 402	1 184
328	G418	G0004181216065	Kowalowa - dz. nr 319	288
329	G419	G0004191216065	Joniny - dz. nr 429	530
330	G420	G0004201216065	Kowalowa - dz. nr 315	275
331	G421	G0004211216065	Joniny - dz. nr 703	513
332	G422	G0004221216064	Ryglice - dz. nr 627	149
333	G423	G0004231216064	Ryglice - dz. nr 1260	267
334	G424	G0004241216065	Zalasowa - dz. nr 1908/2, 3100	999
335	G459	G0004591216065	Bistuszowa - dz. nr 459	105
336	G460	G0004601216065	Zalasowa - dz. nr 2893	145
337	G461	G0004611216065	Joniny - dz. nr 382/2, 383/1	327

Razem: 294 065 m
294,06 km

3.1.7. INFRASTRUKTURA KULTURY I SPORTU

Kultura

Instytucjami kultury w Gminie Ryglice są: Gminna Biblioteka Publiczna w Ryglicach i jej filie w Zalasowej i Lubczy oraz Ośrodek Kultury w Ryglicach z filiami w Zalasowej i Lubczy. Instytucje te zajmują się przygotowaniem społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia tych wartości. Cel ten jest realizowany m.in. poprzez: rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań kulturalnych oraz popularyzowanie czytelnictwa, tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, a także upowszechnianie wiedzy na temat folkloru i zainteresowanie sztuką rękodzieła ludowego i artystycznego.

Działalność w w/w instytucjach kultury obejmuje organizowanie różnego rodzaju imprez, m.in.: koncerty, spektakle, wystawy, wernisaże, spotkania, warsztaty, konkursy, imprezy plenerowe, koła zainteresowań, kluby czytelników czy miłośników poezji, akcji artystycznych, zajęć dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, szkoleń.

Ośrodek Kultury wydaje Informator Ryglicki, pt. „W Paśmie Brzanki”, natomiast Stowarzyszenie Zalasowian biuletyn o nazwie „W Naszej Zalasowej”.

Wśród podejmowanych przedsięwzięć przez Ośrodek Kultury na szczególną uwagę zasługują: imprezy rekreacyjne i plenerowe (np. *Spotkania Jasełkowo Kolędnicze; Święty Walenty – Tradycje Lubeckie*; *Ryglicka Parada Orkiestr Dętych; Koncert Finałowy Piosenki Religijnej; Sobótkowe Święto Młodości; Dożynki Gminne; Festiwal Kultury Pogórzeńskiej*); wernisaże i wystawy (np. *Wystawa Pokonkursowa Masek Karnawałowych; Wystawa Pokonkursowa „Na Pisanę Ludową i Plastykę Obrzędową”*; *Wystawa i kiermasz ozdób świątecznych (wielkanocnych)*); konkursy (np. *Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”*; *Gminny Konkurs „Na pisanę ludową i plastykę obrzędową”*; *Regionalny Konkurs Piosenki Religijnej; Ryglicka Parada Orkiestr Dętych „O Puchar Burmistrza Ryglic”*; *Festiwal Kultury Pogórzeńskiej - konkurs „O Złotą Podkowę Pogórza*).

Przy Ośrodku Kultury w Ryglicach działają różnorodne zespoły i grupy, które odnoszą sukcesy na festiwalach i przeglądach w powiecie, województwie oraz w skali kraju .

Tabela 2. Zestawienie zespołów, grup oraz twórców lokalnych

DZIAŁAJĄCYCH W OŚRODKU KULTURY W RYGLICACH	DZIAŁAJĄCYCH W OŚRODKU KULTURY W RYGLICACH FILIA W ZALASOWEJ	DZIAŁAJĄCYCH W OŚRODKU KULTURY W RYGLICACH FILIA W LUBCZY
Ognisko muzyczne: * nauka gry na gitarze; * nauka gry na skrzypcach ; * nauka gry na keyboard i pianino	Młodzieżowa Orkiestra Dęta	Zespół taneczny „AMAZING”
Grupy taneczne: * Grupa rytmiczna „Dzieciaki rozrabiaki” ; * Grupa T.N.T”; * Grupa Elikzir”; * Grupa „Hipnoza”	Szkołka dla instrumentalistów	Zespół taneczny „PERFECT”
Grupa teatralna	Mała Kapela ludowa „Zalasowioki”	Dziecięca grupa kolędnicza „Mali Kolędnicy”
Kurs tańca	Mała grupa kolędnicza	Dorośla grupa kolędnicza

	:Zalasowioki”	„Lubcoki”
Aerobik	Kobieca grupa śpiewacza „Zza lasu”	Grupa twórczyn rękodzieła artystycznego
Koło fotograficzne „Fotoaktywni”	Męska grupa śpiewacza „Zalasowioki”	Aerobik
Kółko dziennikarskie	Kapela ludowa „Zalasowianie”	Kółko plastyczne
Koło tworzenia stron www	Zespół folklorystyczny „Zalasowianie”	Kółko teatralne grupa najmłodsza
Zespół wokalny	Koło Rękodzieła Artystycznego	Grupa teatralna „Misterium Krzyża”
Zespół gitarowy	Fitnessu	Dziecięca grupa teatralna
Zespół rockowy „Orion”	Grupa muzyczna (nauka gry na instrumentach)	Rękodzieło artystyczne – 15 twórców ludowych z Lubczy
Zespół ludowy „W Kuźni u Kowala”	Grupa taneczna (balet, rytmika)	
Rękodzieło artystyczne – 7 twórców ludowych z Ryglic	Rękodzieło artystyczne – 37 twórców ludowych z Zalasowej	

Źródło: dane własne Ośrodka Kultury w Ryglicach

Tabela 3. Ważniejsze osiągnięcia ośrodka kultury

Określenie imprezy	Nagrody
Przeгляд widowisk kolędniczych w Kolbuszowej	Nagroda główna „Złoty Turoń” - Grupa Kolędnicza „Lubcoki” z Ośrodka Kultury Filia w Lubczy II miejsce: „Mali Kolędnicy” z Ośrodka Kultury Filia w Lubczy
Małopolski Przeгляд Grup Kolędniczych „O Lipnicką Gwiazdę” w Lipnicy Murowanej:	II miejsce: Grupa Kolędnicza „Lubcoki” z Ośrodka Kultury Filia w Lubczy II miejsce: Grupa Kolędnicza „Zalasowioki” z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej Wyróżnienie „Mali Kolędnicy” z Ośrodka Kultury Filia w Lubczy
Ogólnopolski Konkurs Grup Kolędniczych w Bukowinie Tatrzańskiej	III miejsce: Grupa Kolędnicza „Zalasowioki” z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej Wyróżnienie: Grupa Kolędnicza „Lubcoki” z Ośrodka Kultury Filia w Lubczy
Ogólnopolskie Konfrontacje Kapel Ludowych i Zespołów Śpiewaczych w Dębicy	II miejsce: Zespół Ludowy „Zalasowianie” z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej
Przeгляд Zespołów Regionalnych, Kapel, Instrumentalistów, Grup Śpiewaczych i Śpiewaków Ludowych „Krakowski Wianek” – Szczurowa:	II miejsce: Gerard Kula Wyróżnienie: Kapela Ludowa „Zalasowioki”, męska grupa śpiewacza „Zalasowianie”, kobieca grupa śpiewacza „Zza Lasu”. z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej
Przeгляд Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych Regionu Krakowskiego „Krakowiaczek” w Łoniowej	Wyróżnienie – Dziecięca Kapela „Zalasowioki” z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej
Małopolski Festiwal Orkiestr Dętych „Echo trombity” w Nowym Sączu	III miejsce: Młodzieżowa Orkiestra Dęta z Ośrodka Kultury Filia w Zalasowej
Regionalny Konkurs „Na Pisanę Ludową i Plastykę Obrzędową związaną z okresem Wielkanocy” – Tarnów	W KATEGORII : STOISKO WIELKANOCNE I miejsce: Ośrodek Kultury w Ryglicach W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA – DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI I miejsce: Kinga ŚWIĘCH z Zalasowej II miejsce: Zofia KOSOWSKA z Zalasowej, Krystyna WENC - SZATKO z Zalasowej

	<p>III miejsce: Justyna HELIZANOWICZ z Zalasowej, Jadwiga NOCEK z Ryglic, Alicja FIJOŁEK z Lubczy WYRÓŻNIENIA: Karolina MAŁDEL z Zalasowej W KATEGORII : PISANKA WSPÓŁCZESNA – DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI II miejsce: Monika BIELIŃSKA z Zalasowej, Wanda OLSZÓWKA z Zalasowej III miejsce: Halina JANUŚ z Zalasowej W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA I WSPÓŁCZESNA - DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI I miejsce: Dorota FIDOWICZ z Ryglic, Agnieszka SZYNAL z Kowalowej III miejsce: Magdalena ZABAWA z Zalasowej W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA, PISANKA WSPÓŁCZESNA I PLASTYKA OBRZĘDOWA - DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI I miejsce: Stefania FIDOWICZ z Ryglic III miejsce: Maria OLSZEWSKA z Zalasowej W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA I PLASTYKA OBRZĘDOWA - DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI I miejsce: Krystyna PIĄTEK z Ryglic, Dorota KISIEL – SZYNAL z Kowalowej II miejsce: Agnieszka MAZIARKA z Lubczy W KATEGORII : PISANKA WSPÓŁCZESNA I PLASTYKA OBRZĘDOWA – DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI III miejsce: Stanisława USSARZ z Zalasowej, Natalia ZABAWA z Zalasowej W KATEGORII : PLASTYKA OBRZĘDOWA – DOROŚLI TWÓRCY LUDOWI II miejsce: Izabela SĘPEK z Zalasowej Wyróżnienie: Małgorzata MATUG z Zalasowej, Anna STOCH z Zalasowej W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA – DZIECI I miejsce: Aleksandra MAZIARKA z Lubczy, Bartłomiej GILSKI z Lubczy II miejsce: Patrycja PAPUGA z Zalasowej, Natalia LEBRYK z Zalasowej, Wiktoria KRAMARCZYK z Kowalowej, Michał GALUS z Woli Lubeckiej, Magdalena NIEMIEC z Lubczy, Marcin HELIZANOWICZ z Zalasowej III miejsce: Agnieszka GILSKA z Lubczy, Kacper MARCINEK z Ryglic Wyróżnienie: Justyna BURZA z Zalasowej, Natalia OLEŚ z Kowalowej W KATEGORII : PISANKA WSPÓŁCZESNA – DZIECI Wyróżnienie: Kacper KOCIOŁEK z Lubczy, Bartłomiej KOCIOŁEK z Lubczy, Kacper SKOWRON z Lubczy W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA – MŁODZIEŻ Wyróżnienie: Gabriela KULIK z Ryglic, Norbert LISAK z Ryglic, Mariusz PIĄTEK z Ryglic Adrian HERETYK z Lubczy W KATEGORII : PISANKA TRADYCYJNA I PLASTYKA OBRZĘDOWA – MŁODZIEŻ Wyróżnienie: Kinga SIKORA z Kowalowej, Dominika SKOWRON z Lubczy, Dominika KISIEL z Kowalowej, Jakub PYZNARSKI z Lubczy W KATEGORII : STÓŁ WIELKANOCNY I miejsce: Koło Rękodzieła Artystycznego z Zalasowej</p>
--	---

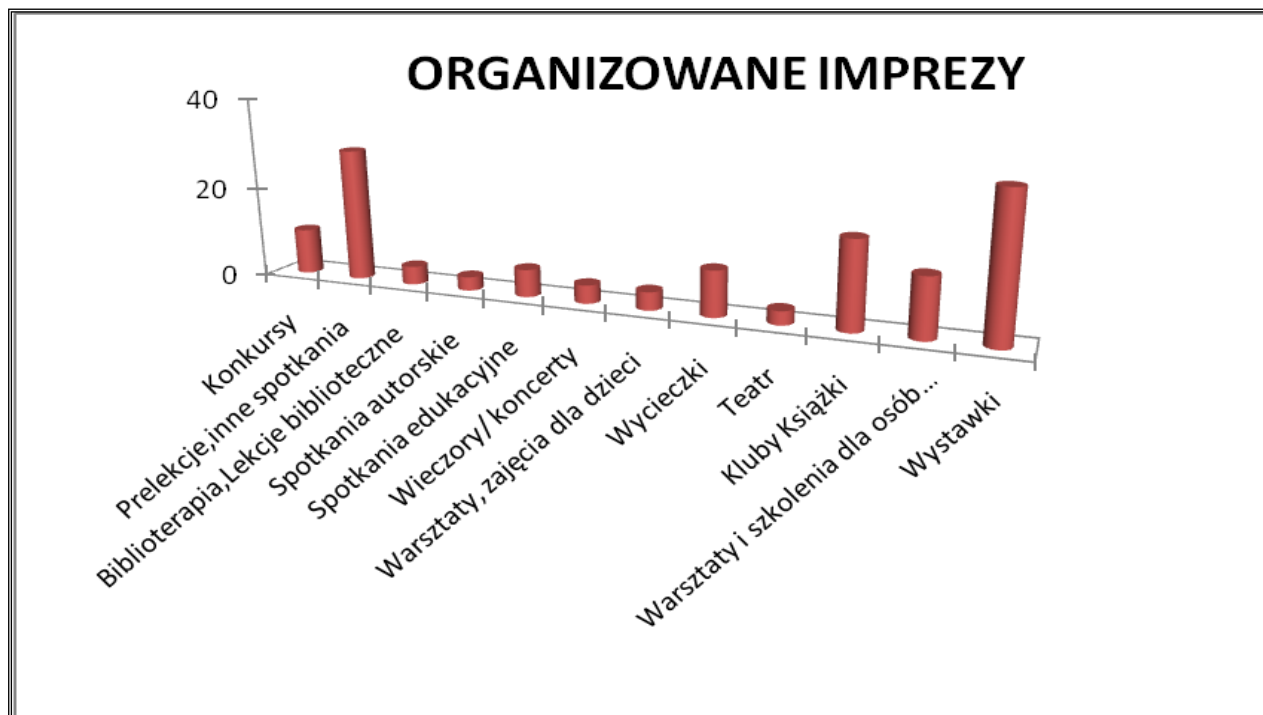
Źródło: dane własne Ośrodka Kultury w Ryglicach

Działalność kulturalną w gminie prowadzi również Gminna Biblioteka Publiczna w Ryglicach i jej dwie filie. Oprócz podstawowej działalności do której należy gromadzenie

i opracowywanie materiałów bibliotecznych organizowane są różnorodne działania edukacyjne dla wszystkich grup wiekowych.

Rysunek 1. Przedstawienie w formie graficznej imprez organizowanych przez bibliotekę w 2014 r.

Źródło: dane własne GBP w Ryglicach

Biblioteki dysponują księgozbiorem o wartości 385 519 zł oraz 49 274 szt. książek - na koniec 2014 r. Co roku w bibliotece rejestruje się ok. 1900 osób.

Tabela 4. Zarejestrowani czytelnicy w roku 2014 wg poszczególnych grup wiekowych

Biblioteka /miejsowość	Do lat 5	6-12	13-15	16-19	20-24	25-44	45-60	Powyżej 60	Razem	%
Ryglice	7	160	95	141	107	227	125	58	920	47
Lubcza	11	106	63	68	51	92	66	24	481	25
Zalasowa	13	117	67	72	48	127	53	40	537	28
Razem	31	383	225	281	206	446	244	122	1938	100
%	1,6	19,8	11,6	14,5	10,6	23	12,6	6,3	100	x

Źródło: dane własne GBP w Ryglicach

Ponadto przy bibliotekach działa : Klub Miłośników Poezji i Dyskusyjny Klub Książki w Zalasowej; Klub Miłośników Książki w Lubczy oraz Klub Czytelnika w Ryglicach.

Sport

Wydatki w 2014 r. związane z realizacją zadań zleconych przez Gminę Ryglice, na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów działających w dziedzinie pożytku publicznego, wynosiły 115 000 zł i obejmowały 2 zadania (oba dotyczyły zadań sportowych).

Tabela 5. Wydatki na kluby sportowe w Gminie Ryglice (lata 2012 - 2014)

WYDATKI NA KLUBY SPORTOWE			
Nazwa klubu	Dotacja w latach (w zł)		
	2012	2013	2014
Klub Sportowy "KS Ryglice"	120 000	58 000	62 000
Miejski Klub Sportowy "MKS Ryglice"	-	50 000	53 000
Razem	120 000	108 000	115 000

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

W całej gminie znajduje się 25 obiektów sportowych. Najwięcej zlokalizowanych jest w Ryglicach (6), następnie w Zalasowej, Lubczy, Kowalowej i Joninach po 4 i w Woli Lubeckiej 3.

Tabela 6. Obiekty sportowe w Gminie Ryglice

Nazwa obiektu sportowego	Miejscowość						Razem
	Ryglice	Zalasowa	Lubcza	Wola Lubecka	Kowalowa	Joniny	
Sala gimnastyczna	1	2	1	1	1	1	7
sala do ćwiczeń korekcyjnych	1	0	1	1	0	0	3
boiska sportowe	1	1	1	1	1 Orlik	2	7
mini boiska sportowe	0	0	0	0	0	0	0
kort tenisowy	1	1	0	0	0	0	2
bieżnia	1	0	1	0	1	0	3
rowerowy tor przeszkód (ruchomy)	0	0	0	0	0	1	1
siłownia	1	0	0	0	0	0	1
Bulodrom	0	0	0	0	1	0	1
Razem	6	4	4	3	4	4	25

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

3.1.8. OCHRONA ZABYTKÓW – OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW ORAZ OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ NA MOCY OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW MIEJSCOWYCH, WYKAZ ZABYTKOWYCH OBIEKTÓW I OBSZARÓW

RYGLICE – miasto i gmina.

Bistuszowa

- cmentarz wojenny Nr 165 z I wojny światowej, 1916, nr rej.: A-1257/M z 2.06.2011
 - zespół dworski, XVIII, nr rej.: 341 z 9.12.1971:
 - dwór, nr rej.: I-3-16/48 z 2.08.1948
 - park, nr rej.: 111/13/56 z 31.01.1956
- woj. małopolskie – pow. tarnowski

Kowalowa

- kościół par. pw. Niepokalanego Serca Marii, drewn., 1721, przeniesiony z Ryglic 1947, nr rej.: 126 z 29.02.1969
- cmentarz kościelny, nr rej.: j.w.

Ryglice

- kościół par. pw. św. Katarzyny, 1928-40, nr rej.: A-1252/M z 23.03.2011
- cmentarz kościelny, nr rej.: j.w.
- ogrodzenie, nr rej.: j.w.
- cmentarz wojenny Nr 167 z I wojny światowej, 1915-16, nr rej.: A-38/M z 11.01.2006
- zespół pałacowy, 1 poł. XIX, nr rej.: A-123 z 27.03.1969 :
- pałac
- park
- spichrz, drewn., 1756, nr rej.: A-161 z 15.07.1978

Ryglice – Brzeziny

- zespół dworski, 1 poł. XIX, nr rej.: A-160 z 15.07.1978:
- dwór
- park
- obora

Zalasowa

- kościół par. pw. św. Jana Ewangelisty, 1850, nr rej.: 190 z 25.04.1970
- dzwonnica, nr rej.: j.w.
- cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w.¹⁵

¹⁵ Źródło: <http://www.nid.pl/>

BISTUSZOWA

Zespół dworsko-parkowy w Bistuszowej: Zespół dworsko-parkowy usytuowany w południowej części wsi. Prowadzi doń droga dojazdowa od szosy Ryglice-Tuchów w kierunku wsi Burzyna. Budynek klasycystyczny, wzniesiony w drugiej połowie XVII w. przekształcony pod koniec XVIII w. Murowany z kamienia i cegły, tynkowany. Zbudowany na planie prostokąta, parterowy, podpiwniczony. Od frontu z mały ganek nakryty daszkiem dwuspadowym. Rozplanowanie wnętrza dwutraktowe, w osiach skrajnych z trzema traktami. Dach budynku czterospadowy, łamany, kryty dachówką.

W pierwszej połowie XIX wieku założono park dworski typu krajobrazowego, który został przekształcony z wcześniejszego założenia ogrodowego, o powierzchni ok. 4 ha z aleją lipową prowadzącą do dworu, otoczony pierwotnie szpalerem kilkusetletnich dębów, z których zachowało się kilka egzemplarzy uznanych za pomniki przyrody.

Cmentarz wojenny nr 165 w Bistuszowej: Cmentarz z okresu I Wojny Światowej o powierzchni 262 m kwadratowych zaprojektowany przez Heinricha Scholza. W 13 grobach zbiorowych i 14 pojedynczych pochowano 87 żołnierzy austro- węgierskich. Funkcjonuje od 1916 roku.

KOWALOWA

Kościół parafialny p. w. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Kowalowej: Kościół zbudowany w drugiej połowie XVII wieku. Jego historia wiąże się z dziejami parafii w Ryglicach. Według źródeł w 1657 r. kościół był w złym stanie technicznym i został gruntownie przebudowany bądź też postawiony na nowo. Wtedy też

wzmiankowano słynny obraz Najświętszej Marii Panny. W 1946 roku kościół został przeniesiony do wsi Kowalowa. Kościół odbudowano w obecnym miejscu, lecz niektóre jego fragmenty postawiono z zupełnie nowych materiałów. Budynek kościoła usytuowany jest w środkowej części wsi po południowej stronie drogi biegnącej z Ryglic do Jodłowej. Obiekt został posadowiony na niewielkim wzniesieniu górującym nad drogą. Kościół drewniany, konstrukcji zrębowej. Jednonawowy, z wyższym trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Nawa prostokątna, z dwiema kaplicami po bokach oraz dwiema kruchtami: od południa i od zachodu. Dachy siodłowo dwuspadowe nad nawą i prezbiterium, trójspadowe nad kaplicami.

RYGLICE

Cmentarz wojenny nr 167 w Ryglicach: Położony na wzgórzu poza miejscowością, oddalony ok. 500 m od drogi Ryglice – Galia Górna. Cmentarz z 1916 roku, zaprojektowany przez Heinricha Scholza. W 30 grobach masowych i 166 pojedynczych pochowanych zostało 187 żołnierzy austro-węgierskich oraz 125 rosyjskich. Cmentarz podzielony dwoma alejami w układzie krzyżowym, na cztery równe kwatery.

Zespół dworsko – parkowy w Ryglicach – Brzezinach: Zespół dworsko- parkowy pochodzący z drugiej połowy XIX w. W jego skład wchodzi dwór, spichlerz (rozebrany w latach 1994 - 1995), stodoła, stajnia oraz szopa. Budynek dworu murowany pokryty dachem dwuspadowym. Zespół malowniczo położony na przedmieściach.

Spichlerz podworski w Ryglicach: Spichlerz wybudowany w 1756 roku, fundacji zapewne ówczesnych właścicieli Ryglie – Ankwiczków. Budynek należy do zespołu gospodarczego dawnego majątku ziemskiego w Ryglicach, usytuowany jest w pobliżu zespołu pałacowo-parkowego z 1656r. Spichlerz drewniany, konstrukcji zrębowej. Parterowy. Wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta, czteronętrzy. Nakryty dachem dwuspadowym. Kryty

dachówką. Od północy i południa z przybudówkami z poł. XX wieku. Zespół pałacowo-parkowy w Ryglicach: Zespół pałacowo-parkowy usytuowany jest w północnej części Ryglic po zachodniej stronie drogi prowadzącej do Tarnowa. Około 500 m na północ od płyty Rynku. Teren zespołu posiada kształt zbliżony do prostokąta, w jego centralnym miejscu usytuowany jest pałac. Od wschodu oddzielony jest on od drogi owalnym zadrzewionym podjazdem. W wewnętrznej- trawiastej części podjazdu umieszczona jest figura Matki Boskiej. Pałac barokowy, zbudowany w 1656 roku przebudowany gruntownie w początkach XIX wieku i w połowie XX wieku. Murowany z cegły z użyciem kamienia. Tynkowany, piętrowy, częściowo podpiwniczony. Zbudowany na planie prostokąta z dobudowanym prostopadłym skrzydłem. Korpus frontowy budynku, dwutraktowy z centralnie usytuowaną sienią w osi środkowej. Budowla nakryta dachami: nad korpusem czterospadowym, nad skrzydłem trójspadowym. Elewacja frontowa korpusu i południowa część skrzydła z charakterystycznymi balkonami wspartymi na kolumnach i zwieńczonymi trójczęściowymi półkolistymi szczytami - tympanonami. Po stronie południowej zespołu znajdują się dwa stawy.

Kościół parafialny p. w. Św. Katarzyny w Ryglicach: Kościół wzniesiony staraniem ówczesnego proboszcza ks. Jakuba Wyrwy, który doprowadził do wyposażenia kościoła i jego poświęcenia w 1941 roku. Kościół znajduje się po wschodniej stronie ryglickiego rynku. Budynek z elementami neoromańskimi i neorenesansowymi. Murowany z cegły z użyciem kamienia. Trójnawowy z transeptem i prezbiterium równymi szerokości nawy. Dachy nad nawami łamane, nad prezbiterium i transeptem dwuspadowe, skrzyżowane. Kościół odnawiany w 1954 i 1962 roku. Prace remontowe prowadzone również były po 1990 roku.

Cmentarz Żydowski w Ryglicach: Pochodzi z połowy XIX w. Znajduje się na Gali Dolnej, obejmuje 0,57 hektara. Zachowało się około 100 nagrobków

ZALASOWA

Kościół parafialny p. w. Św. Jana Ewangelisty w Zalasowej: Kościół w Zalasowej po raz pierwszy wymieniony był źródłach z 1416 roku. W XVI i XVII wieku wzmiankowano o jego konsekracji oraz drewnianej konstrukcji. Od 1749 roku funkcjonował pod wezwaniem Św. Jana Apostoła i Ewangelistów. Obecny budynek kościoła o cechach neoromańskich usytuowany jest w centralnej części wsi. Zbudowany w latach 1844- 1848, przebudowany w drugiej połowie XX wieku. Trzynawowy z węższym trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Nawa główna prostokątna, nawy boczne krótsze. Wnętrza nakryte sklepieniami żaglastymi (kapa czeska). Dachy prezbiterium i korpusu siodłowe, nad nawami bocznymi trójspadowe; kryte blachą.¹⁶

¹⁶ Źródło: <http://ryglice.pl/>

Dzwonnica wolnostojąca przy kościele parafialnym w Zalasowej: Dzwonnica o formie potrójnej arkady pochodząca z 1870 – 1880 roku, usytuowana jest bezpośrednio przed frontem kościoła. Zbudowana z kamienia i cegły, otynkowana.

3.1.10. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBRZARZE PRZESTRZENNYM

- ✓ Niewystarczający system powiązań dróg powiatowych i ograniczenia tonażowe;
- ✓ Słabe oznaczenie informacyjne dróg;
- ✓ Brak wystarczającej ilości chodników przy drogach powiatowych, gminnych;
- ✓ Niezadawalający dostęp do telefonii komórkowej (brak lub słaby zasięg);
- ✓ Niekorzystne położenie gminy na granicy dwóch makroregionów (peryferyjność);
- ✓ Ograniczony komfort poruszania się po drogach publicznych ze względu na ich zbyt małą szerokość;
- ✓ Rozproszona infrastruktura osadnicza na terenie gminy;
- ✓ Niekorzystna struktura własności;
- ✓ Słaby system komunikacji przewozów osobowych.

3.2 SFERA GOSPODARCZA.

3.2.1. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Liczba przedsiębiorców w Gminie Ryglice, zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej w ostatnich trzech latach ma tendencję wzrostową, a mianowicie w roku 2012 było zarejestrowanych 449 podmiotów, w 2013 r.- 461 podmiotów, a w 2014 r. już 479 podmiotów.

Na terenie Gminy Ryglice są rejestrowane firmy wg niżej podanego opisu kodu Polskiej Klasyfikacji Działalności:

Tabela 7.Podmioty wg PKD

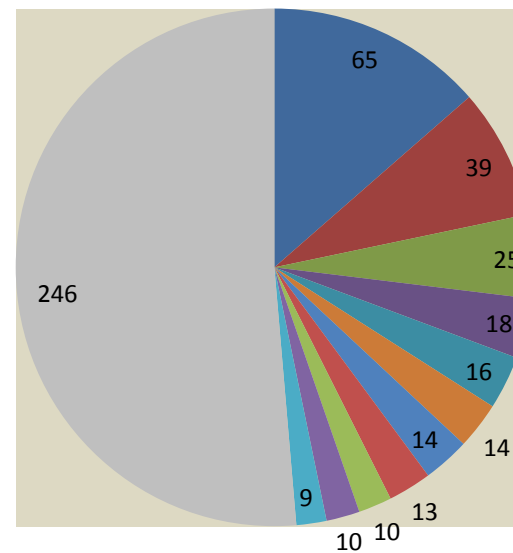
Opis kodu	Liczba podmiotów
Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wypalania	65
Transport drogowy towarów	39
Produkcja wyrobów tartacznych	25
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	18
Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli	16
Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	14
tynkowanie	14
Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	13
Wykonywanie instalacji wodno kanalizacyjnych, gaz i co	10
Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych	10
Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	9
Pozostała działalność	246
Razem	479

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

Rysunek 2. Struktura przedsiębiorstw w Gminie Ryglice, wg kodów PKD

- 1. Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wypalania
- 2. Transport drogowy towarów
- 3. Produkcja wyrobów tartacznych
- 4. Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych
- 5. Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli
- 6. Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych
- 7. tynkowanie
- 8. Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych
- 9. Wykonywanie instalacji wodno kanalizacyjnych, gaz i co
- 10. Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych
- 11. Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych
- 12. Pozostała działalność

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

Jak wynika z powyższej tabeli i wykresu, najwięcej podmiotów gospodarczych, działa w sektorze przetwórstwa drewna (106 podmiotów), co stanowi 22% wszystkich rodzajów działalności. Równie istotnym sektorem działalności gospodarczej jest branża budowlana, w której działa 70 podmiotów (z uwzględnieniem budowy instalacji wewnętrznych). Obie te branże stanowią ponad 40% wszystkich rodzajów działalności gospodarczej, funkcjonujących na terenie gminy. Znaczącym rodzajem działalności jest transport drogowy towarów (39 podmiotów) oraz naprawa pojazdów samochodowych (16 podmiotów). Pozostałe podmioty (246), funkcjonują w Gminie Ryglice, w ilości mniejszej niż 8 firm.

3.2.3. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBRZARZE GOSPODARCZYM

- ✓ Gleby orne (większość kl.4 i 5);
- ✓ Brak gleb ornich kl.1 i 2;
- ✓ Mała powierzchnia gospodarstw - struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie;
- ✓ Słaba promocja produktów rolnych;
- ✓ Nieopłacalność rolnictwa niskotowarowego;
- ✓ Brak planów zagospodarowania przestrzennego;
- ✓ Niewystarczająca infrastruktura turystyczna;
- ✓ Brak bazy noclegowej na wysokim poziomie;

3.3 SFERA SPOŁECZNA

3.3.1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Liczba ludności zamieszkująca obszar Gminy Ryglice wynosiła na dzień 31 grudnia 2014 roku 11 994 mieszkańców (dot. zameldowana stałego oraz czasowego) i wzrosła ona w stosunku do 2009 roku o 2 %.

Tabela 8. Liczba mieszkańców w sołectwach- stan na koniec 2014 r.

ZALASOWA	3269
RYGLICE	3013
LUBCZA	1996
KOWALOWA	1032
JONINY	854
BISTUSZOWA	690
UNISZOWA	287
WOLA LUBECKA	853

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

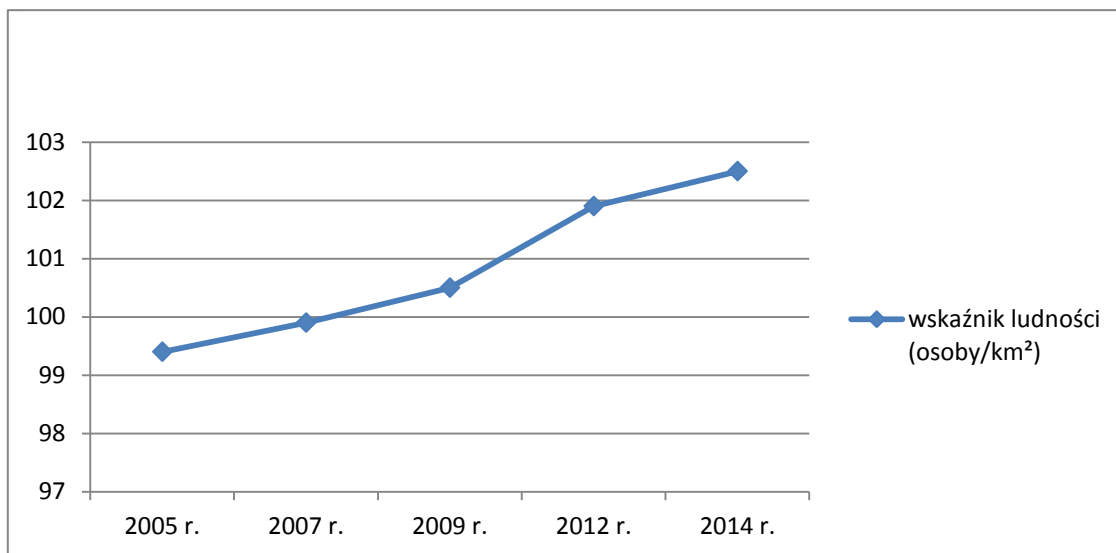
Gmina Ryglice należy do obszarów o najmniejszym zaludnieniu¹⁷, gdyż wskaźnik zaludnienia kształtuje się na poziomie poniżej 127 osób/km². W 2015 roku gęstość

¹⁷ Według diagnozy stanu powiatu tarnowskiego, zawartej w strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015.

zaludnienia na terenie Gminy wynosiła 102,5 osób/km², w 2009 wynosił 100,5/km², w 2006 wynosił 99,7 osób/km², w 2007 roku 99,9 osób/km², zaś w 2005 roku – 99,4 osoby na km². Stan ten obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 3. Wskaźnik zaludnienia w Gminie Ryglice (osoby/km²)

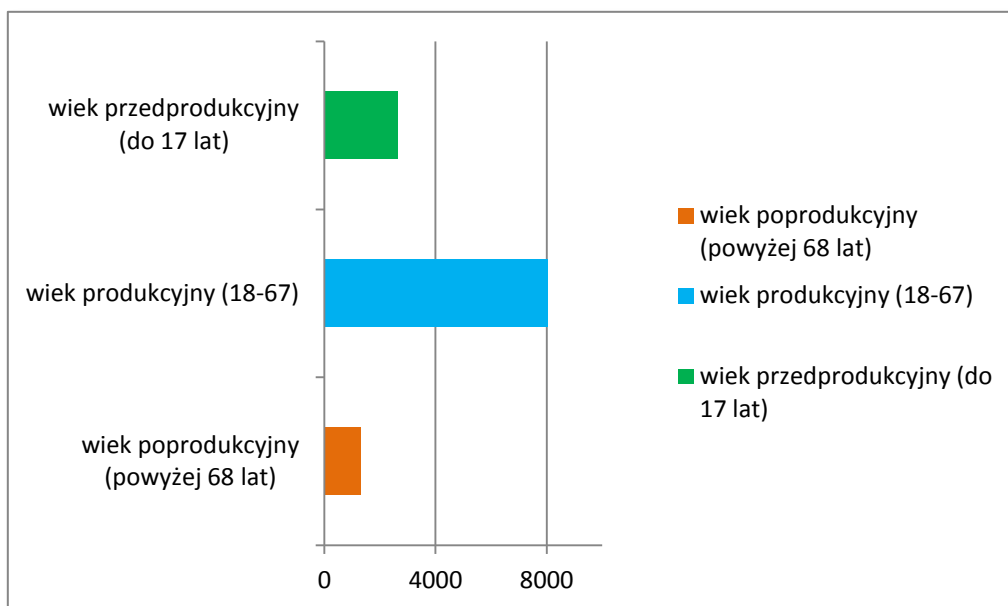
Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ryglicach

Pomimo niskiego współczynnika na km², i pomimo emigracji i migracji (głównie zarobkowej) z terenu gminy młodych osób, Gmina Ryglice notuje niewielki ale systematyczny wzrost zaludnienia.

Wśród ogólnej liczby 11994 mieszkańców przeważają kobiety – 6029, zaś mężczyźni stanowią liczbę 5965 osób.

W strukturze wiekowej ludności gminy Ryglice dominuje ludność w wieku produkcyjnym (liczona dla przedziału wiekowego 18-67 lat), stanowiąca 66,9% mieszkańców (60% w 2006 r.), w wieku przedprodukcyjnym- 22%, w wieku poprodukcyjnym stanowiąca 11% (15,4% w 2006 r). Wielkość tych grup wiekowych określa lokalne zasoby pracy, które przy efektywnym wykorzystaniu są głównym czynnikiem rozwoju ekonomicznego gminy.

Rysunek 4. Struktura wieku ludności zamieszkałej w Gminie Ryglice w 2014 r.

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ryglicach – stan na 31 grudnia 2014 r.

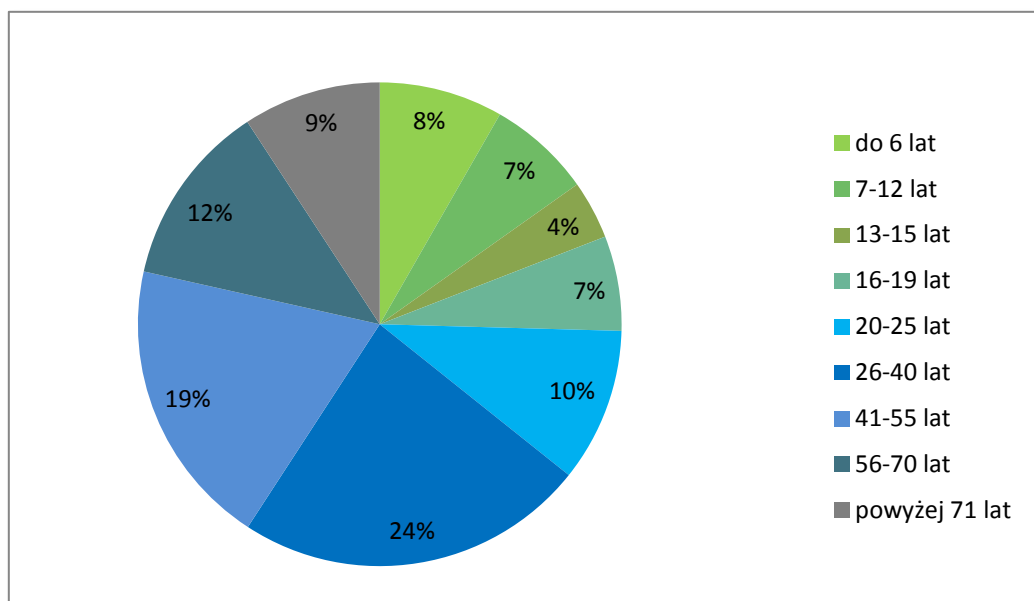
Poniższa tabela i wykres prezentują bardziej szczegółowy podział wiekowy mieszkańców Gminy Ryglice.

Tabela 9. Struktura wiekowa mieszkańców gminy (szczegółowa)

Przedział wiekowy	Liczba osób w gminie
Do 6 lat	993
7-12 lat	829
13-15 lat	469
16-19 lat	760
20-25 lat	1233
26-40 lat	2814
41- 55 lat	2318
56-70 lat	1472
Powyżej 71 lat	1106

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ryglicach - stan na 31 grudnia 2014 r.

Rysunek 5. Struktura wiekowa Gminy Ryglice (szczegółowa)

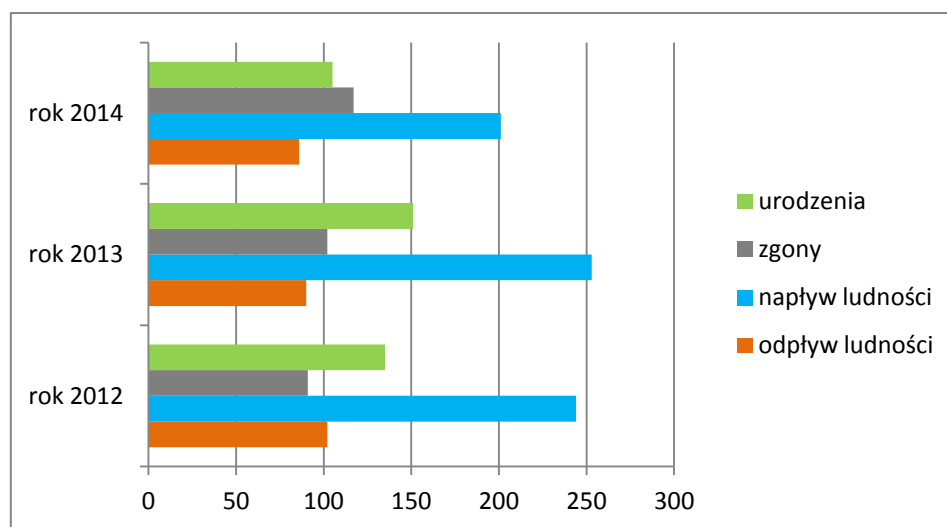

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Rygllicach - stan na 31 grudnia 2014 r.

Bezpośredni wpływ na strukturę wiekową ludności ma przyrost naturalny. W porównaniu do 2013 roku - rok 2014 charakteryzuje się zwiększoną liczbą zawieranych małżeństw (z 89 na 100), . Pomiędzy 2013, a 2014 roku, drastycznie zmalała liczba urodzeń, ze 151 do 105, co oznacza spadek o 43 procent ! (w 2013 roku, w stosunku do 2012 r., spadek liczby urodzeń wynosił 11%).

Natomiast liczba zgonów w 2012 roku wynosiła 91 osób, w 2013 roku 102 osoby, a w 2014 r. 117 osób. W tym czasie napływ ludności wynosił: w 2012 roku 244 osoby (odpływ 102), w 2013 roku napływ nowych mieszkańców wynosił 253 osoby (odpływ 90), w 2014 napływ ludności 201 (odpływ 86 osób). Poniższy wykres obrazuje te charakterystyki demograficzne.

Rysunek 6. Struktura przyrostu naturalnego, zgonów, napływu i odpływu mieszkańców na przestrzeni lat 2012 - 2014

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Rygllicach – stan na 31 grudnia 2014 r.

Jak wynika z powyższego wykresu, rok 2014, był pierwszym rokiem od 2012, w którym liczba urodzeń była niższa od liczby zgonów. Zmniejszyła się również liczba ludności napływowej, natomiast odpływ ludności pozostał na podobnym poziomie. Należy obserwować ten wskaźnik w kolejnych latach, ponieważ trudno zdiagnozować, czy ten spadkowy trend jest stały.

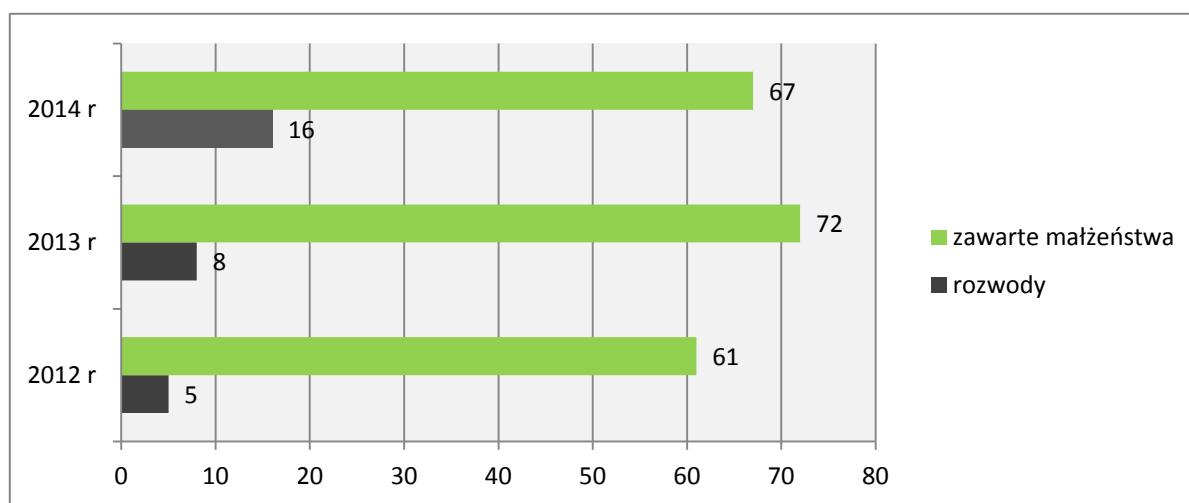
Niepokojącym zjawiskiem (występującym w skali całego kraju) jest spadek liczby zawieranych małżeństw, z równoczesnym wzrostem rozwodów, co obrazuje poniższa tabela i wykres. Szczególnie w roku 2014, zanotowano znaczący spadek zawieranych małżeństw (o 7%), przy równoczesnym wzroście rozwodów o 100%, w stosunku do roku 2013. Rozpad małżeństw, szczególnie tych, które wychowywały dzieci, niesie za sobą szereg poważnych konsekwencji, powodując występowanie negatywnych zjawisk społecznych.

Tabela 10. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w gminie

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
małżeństwa	61	72	67
rozwody	5	8	16

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

Rysunek 7. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w Gminie Ryglice

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Ryglicach

3.3.2. POZIOM I STRUKTURA BEZROBOCIA REJESTROWEGO

W Gminie Ryglice większość mieszkańców utrzymuje się z pracy zarobkowej, nieliczna część utrzymuje się wyłącznie z gospodarstwa rolnego. Część mieszkańców dotknięta jest problemem bezrobocia. W sumie w Gminie Ryglice w grudniu w roku 2014 zarejestrowanych bezrobotnych, było 509 osób. Statystyki dotyczące bezrobocia są zniekształcone w pewnym stopniu (niedoszacowanie) ze względu na występowanie bezrobocia utajonego. Ten czynnik, jest z kolei równoważony poprzez pracę "na czarno" oraz emigrację zarobkową mieszkańców (posiadając nadal zameldowanie na terenie gminy).

Biorąc pod uwagę wiek osób bezrobotnych w gminie - znaczną przewagę mają ludzie młodzi między 18 a 24 rokiem życia (30 %) oraz między 25-34 rokiem życia (27%). W kolejnych grupach wiekowych ten odsetek jest znacznie mniejszy. Potwierdzeniem tego, że bezrobocie dotyka w największym stopniu ludzi młodych, jest tabela 6, w której bezrobotni bez stażu pracy stanowią aż 30% ogółu bezrobotnych (155 osób). Natomiast łącznie z osobami ze stażem pracy do 1 roku, grupa ta stanowi prawie połowę wszystkich bezrobotnych na terenie Gminy Ryglice. Bardzo niepokojące są statystyki dotyczące czasu pozostawania bez pracy tabela 7. Aż 129 osób (25%) pozostaje bez pracy dłużej niż 24 miesiące, co oznacza osoby długotrwale bezrobotne, a 93 osoby poszukują pracy od roku do 2 lat.

Według M.Jaśkiewicza -bezrobocie z punktu widzenia ekonomicznego i psychicznego, jest stanem przymusowej zależności od innych. Nie jest to sytuacja normalna dla osoby dorosłej, ale i dla dziecka i dlatego może doprowadzić do zmiany ukształtowanego w ciągu życia obrazu samego siebie i postrzegania relacji z innymi. Bezrobotni z dnia na dzień uzyskują ogromną ilość czasu wolnego, z którym nie wiedzą tak naprawdę, co zrobić. Na ogół niskie wykształcenie i całe dotychczasowe doświadczenie nie przygotowało ich do podnoszenia kwalifikacji czy aktywności kulturalnej, (choć w obecnej rzeczywistości coraz więcej osób bezrobotnych jest z kręgu wyższego wykształcenia i bogatego doświadczenia). W rezultacie czas zaczyna "przelecieć przez palce". Okazuje się, że bezrobotni zmniejszają swoją aktywność we wszystkich dziedzinach, mniej czytają, mniej udzielają się w życiu rodzinnym. Wyróżnia się następujące fazy stanu psychicznego po utracie pracy: szok, optymizm i wiara w znalezienie nowego miejsca pracy, okres pesymizmu, utrata nadziei. Z polskich badań wynika, że wraz z upływem czasu bezrobotni coraz mniej rozumieją konieczność własnej aktywności w szukaniu porad, pracy czy przekwalifikowania. Nie widzą innego wyjścia jak oczekiwanie na pracę pełnoetatową i to w zawodzie, który wykonywali. Osoby bezrobotne, pozostające długo bez pracy, mają zazwyczaj za sobą kilka nieudanych prób znalezienia pracy. Doświadczane niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co może niekiedy doprowadzić do powstania zjawiska wyuczonych bezradności. Przy długotrwałym bezrobociu jednostki często zaprzestają podejmowania starań

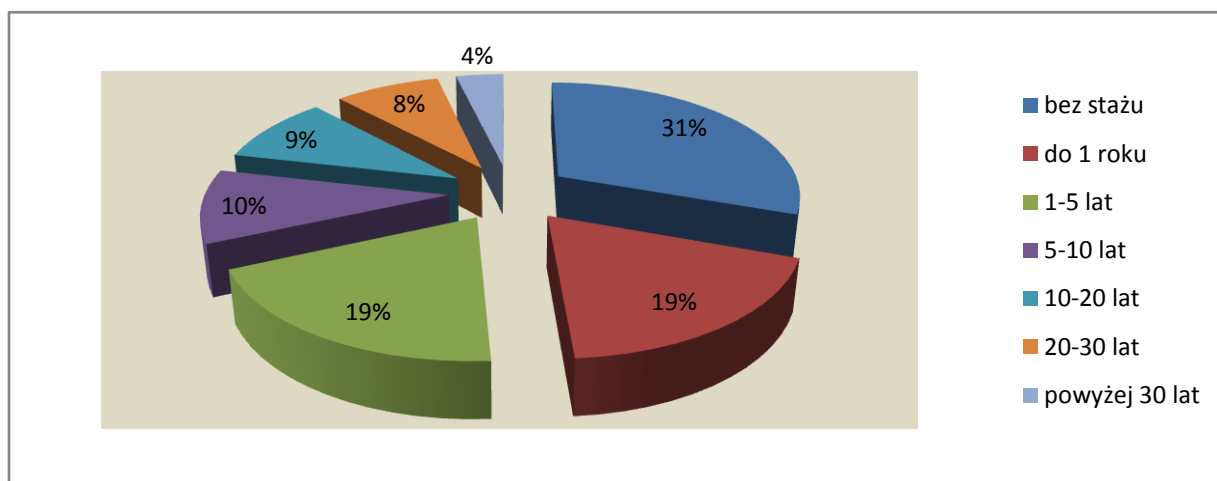
ukierunkowanych na zdobycie pracy. Osoby bezrobotne przestają wierzyć w efektywność swoich aktualnych działań oraz nie inicjują nowych w celu zdobycia zatrudnienia¹⁸.

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Ryglice, zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie

Liczba bezrobotnych (zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie - stan na koniec 2014 r.)							razem
wiek	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 59	pow. 60 lat	
bezrobotni	157	138	96	75	37	6	509

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Rysunek 8. Bezrobotni ze względu na staż pracy

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Tabela 12. Liczba bezrobotnych ze względu na posiadany staż pracy

Liczba bezrobotnych ze względu na posiadany staż pracy (w latach; stan na koniec 2014 r.)							razem
do 1 roku	1- 5	5-10	10-20	20-30	30 lat i więcej	bez stażu	
94	99	52	48	42	19	155	509

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

¹⁸ Milenia Jaśkiewicz – doradca metodyczny Radomskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, "Skutki bezrobocia dla jednostki i rodziny" <http://www.rodon.radom.pl>

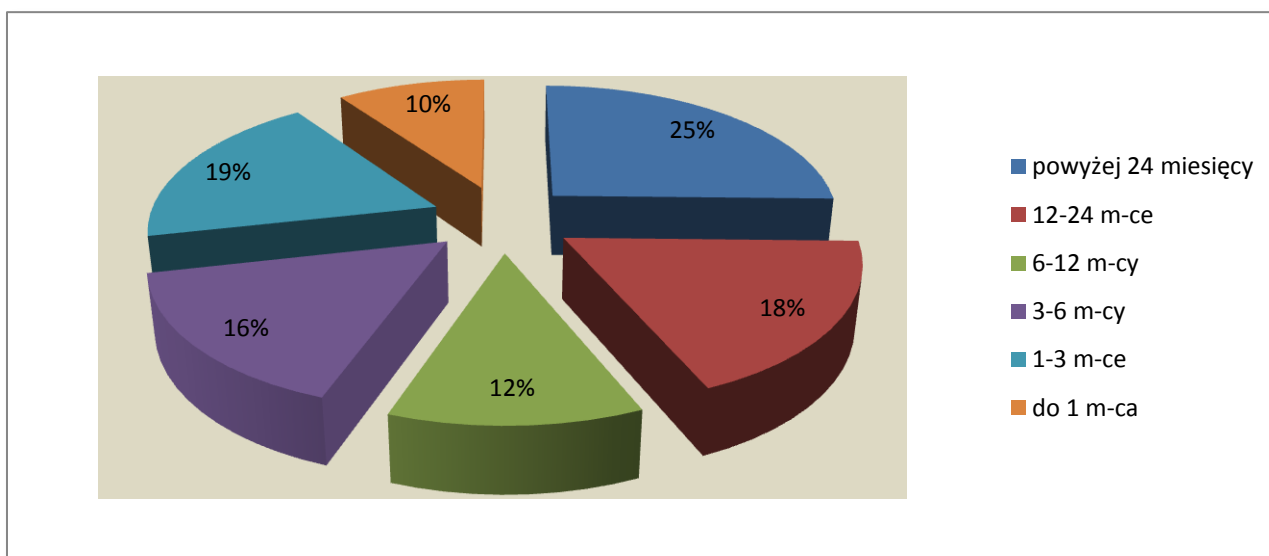

Tabela 13. Czas pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy (w miesiącach)						
Ilość miesięcy	do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24
Liczba bezrobotnych	50	95	82	60	93	129

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Rysunek 9. Bezrobotni ze względu na czas pozostawania bez pracy

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Tabela 14. Wskaźnik ilości bezrobotnych w stosunku do ilości mieszkańców gmin sąsiadujących z Gminą Ryglice

Nazwa gminy	Liczba mieszkańców	Stopa bezrobocia (procentowo w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, na podstawie danych PUP w Tarnowie na 2014 r.)
Gromnik	8540 (b.d.)	19,2
Tuchów	17830 (dane na 2010 r.)	19,3
Szerzyny	8303 (dane na rok 2012)	19,9
Skrzyszów	13776 (dane na 2012 r.)	21,4
Ciężkowice	11277 (dane na 2013 r.)	20,1
Ryglice	11994 (dane na 2014 r.)	23,5
Rzepiennik Strzyżewski	6920 (b.d.)	24,5

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Na tle gmin sąsiadujących z Gminą Ryglice, wskaźnik bezrobocia jest wysoki lub porównywalny. Gmina Ciężkowice, ma najbardziej zbliżoną do Gminy Ryglice, liczbę mieszkańców, natomiast wskaźnik bezrobocia jest niższy o 3,4%.

Ze względu na wykształcenie, najwięcej osób bezrobotnych występuje wśród absolwentów szkół zawodowych (31%), policealnych i średnich zawodowych (25%),

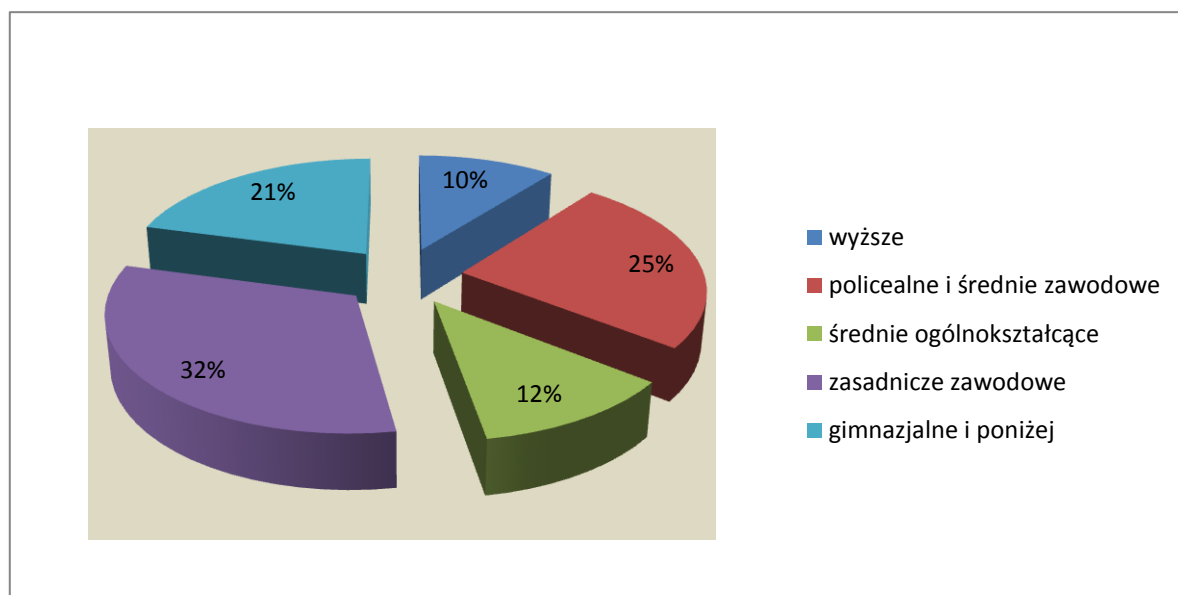
gimnazjalnych i niższych (20%). Obowiązek szkolny w Polsce, obejmuje młodzież do 18 roku życia (gimnazjum kończą 16 latkowie), dlatego w ostatniej wymienionej grupie, znajdują się osoby z wykształceniem podstawowym (z poprzednich systemów nauczania, ze szkołami podstawowymi bez gimnazjów), natomiast w niewielkim stopniu są to osoby, które ukończyły gimnazjum w aktualnym systemie nauczania.

Tabela 15. Liczba bezrobotnych- struktura ze względu na wykształcenie

Liczba bezrobotnych- struktura ze względu na wykształcenie (stan na koniec 2014 r.)					Razem
Wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	
54	127	60	162	106	509

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Rysunek 10. Struktura bezrobotnych ze względu na wykształcenie

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Poniższe talele obrazują strukturę bezrobocia gmin całego powiatu tarnowskiego. Na niebiesko wyszczególnione są gminy sąsiadujące z Gminą Ryglice.

Tabela 16. Struktura bezrobocia w gminach powiatu tarnowskiego

Wyszczególnienie	Liczba	Wiek w latach
------------------	--------	---------------

	osób	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 59	pow. 60 lat
powiat tarnowski + miasto Tarnów	14 955	3 466	4 284	2 800	2 663	1 311	431
Ciężkowice	561	211	156	81	75	26	12
Gromnik	444	159	119	60	67	29	10
Lisia Góra	827	205	239	151	142	70	20
Pleśna	580	155	178	98	89	46	14
Radłów	425	105	112	88	73	31	16
Ryglice	509	157	138	96	75	37	6
	282	104	84	36	38	17	3
Skrzyszów	644	167	191	105	109	52	20
Tarnów	1 173	239	325	231	239	98	41
Tuchów	932	305	271	143	125	74	14
Wierzchosławice	487	92	150	91	97	49	8
Wietrzychowice	187	78	47	26	24	9	3
Wojnicz	514	138	132	86	107	38	13
Zakliczyn	537	197	160	83	56	23	18
Żabno	1 074	235	310	188	213	92	36
Szerzyny	416	149	134	63	42	24	4
miasto Tarnów	5363	770	1538	1174	1092	596	193

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Tabela 17. Struktura bezrobotnych w gminach powiatu tarnowskiego wg stażu pracy

	Staż pracy w latach						
	do 1 roku	1- 5	5-10	10-20	20-30	30 lat i więcej	bez stażu
powiat tarnowski + miasto Tarnów	2 626	3 073	1 910	2 094	1 465	488	3 299
Ciężkowice	87	96	56	45	33	9	235
Gromnik	68	89	38	49	30	6	164
Lisia Góra	129	185	115	127	85	21	165
Pleśna	96	132	71	81	57	20	123
Radłów	74	80	67	61	28	10	105
Ryglice	94	99	52	48	42	19	155
Rzepiennik Strzyżewski	53	55	25	22	14	2	111
Skrzyszów	106	135	69	102	78	29	125

Tarnów	218	228	150	194	142	51	190
Tuchów	165	177	96	106	54	20	314
Wierzchosławice	80	94	71	88	51	18	85
Wietrzychowice	33	55	21	19	3	2	54
Wojnicz	94	101	74	64	56	15	110
Zakliczyn	111	103	51	54	35	8	175
Żabno	166	279	150	163	96	30	190
Szerzyny	73	84	34	33	26	10	156
miasto Tarnów	979	1081	770	838	635	218	842

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r

Tabela 18. Struktura bezrobotnych w gminach powiatu tarnowskiego ze względu na wykształcenie

Wykształcenie					
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
powiat tarnowski + miasto Tarnów	2 197	3 682	1 678	4 557	2 841
Ciężkowice	61	167	62	186	85
Gromnik	53	118	47	139	87
Lisia Góra	104	180	75	281	187
Pleśna	75	142	62	210	91
Radłów	49	89	51	124	112
Ryglice	54	127	60	162	106
Rzepiennik Strzyżewski	34	82	22	94	50
Skrzyszów	88	164	58	201	133
Tarnów	185	295	138	379	176
Tuchów	111	271	102	276	172
Wierzchosławice	71	97	51	173	95
Wietrzychowice	16	31	30	75	35
Wojnicz	82	121	60	154	97
Zakliczyn	54	153	58	201	71
Żabno	116	237	104	390	227
Szerzyny	51	138	33	140	54
miasto Tarnów	993	1270	665	1372	1063

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

Tabela 19. Struktura bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie	Czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
	do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24
powiat tarnowski + miasto Tarnów	1 768	2 582	2 473	2 275	2 612	3 245
Ciężkowice	112	89	90	65	98	107
Gromnik	50	77	96	50	70	101
Lisia Góra	141	124	124	110	153	175
Pleśna	66	107	81	91	106	129
Radłów	53	121	69	67	59	56
Ryglice	50	95	82	60	93	129
Rzepiennik Strzyżewski	25	54	44	37	42	80
Skrzyszów	61	132	103	114	112	122
Tarnów	180	199	194	171	201	228
Tuchów	101	187	170	137	154	183
Wierzchosławice	80	87	90	64	74	92
Wietrzychowice	15	33	35	26	34	44
Wojnicz	61	97	80	92	103	81
Zakliczyn	42	61	117	66	126	125
Żabno	145	188	193	161	174	213
Szerzyny	49	82	83	58	60	84
miasto Tarnów	537	849	822	906	953	1296

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w – stan na 31 grudnia 2014 r.

3.3.3. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają policjanci Komisariatu Policji w Tuchowie, a w Ryglicach znajduje się siedziba rewiru dzielnicowych.

Tabela 20. Zagrożenia na terenie Gminy Ryglice w okresie 2012-2014

Rodzaj zagrożenia	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Interwencje policji łącznie	236	284	320
Interwencje dot. przemocy w rodzinie	12	18	23
Rozboje	0	1	0
Włamania do domów, garaży, pojazdów	1	11	7
Pobicia (co najmniej 2 osoby na 1)	2	0	1
Kradzieże mienia	6	4	14
Uszkodzenie mienia	2	2	2
Uszkodzenie ciała (1 osoba na 1)	5	3	8
Zatrzymanych nietrzeźwych kierujących	24	18	23
Wypadki drogowe	8	11	8
W tym zabitych/ rannych	1/10	0/13	0/10
Kolizje drogowe	20	30	21
Zatrzymanych do wytrzeźwienia	18	14	17

Źródło: dane własne Komisariatu Policji w Tuchowie

3.3.4. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Ochrona zdrowia.

Na terenie Gminy Ryglice podmiotami zajmującymi się sprawami zdrowia zajmują się następujące podmioty.

Tabela 21. Kadra medyczna oraz podmioty prowadzące usługi medyczne dane na koniec 2014r.

Nazwa podmiotu	Adres podmiotu	lekarze	pielęgniarki
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Broniek i Setkiewicz	33-160 Ryglice, ul. Tarnowska 21	1. Lek rodzinny sepc pediastra, 2. Lekarz rodzinny Spec chorób wewnętrznych	4 + położna
Niepubliczny Zakład	33-159 Zalasowa, ul. Św.	1. Lekarz rodzinny,	3 + 2 na umowie-

Opieki Zdrowotnej Berger i Sajdak	Walentego 9	spec. internista 2. Lekarz rodzinny	zlecenie + 2 pielęgniarki środowiskowe
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Berger i Sajdak	33-162 Lubcza 451	spec. pediatra, spec chirurgia dziecięca 3. Lekarz rodzinny spec. med sportowa	
Gabinet Stomatologiczny Lekarzy Stomatologii LUCYNA KOCOŁ	ul. Św. Walentego 9 33-159 Zalasowa	Lekarz stomatolog	Pomoc stomatologiczna
Indywidualna praktyka lekarska Gabinet dentystyczny KLAUDYNA STĘPIEŃ	Lubcza 451 33-162 Lubcza	Lekarz stomatolog	Pomoc stomatologiczna
Gabinet Stomatologiczny Grzegorz Nadolny Poradnia Stomatologiczna w Rygliscach	33-160 Ryglisce ul. Tarnowska 21	2 Lekarzy stomatologów	Pomoc stomatologiczna
NZOZ "PALMED" Centrum Opiekuńczo-Lecznicze S.C.	33-162 Lubcza 460	Ambulatoryjna: 1. fizjoterapeuta	Nie dotyczy
NZOZ SOL-MED Anna Solarz	33-159 Zalasowa, ul. Św. Walentego 1	Ambulatoryjna: 2. fizjoterapeutów	Nie dotyczy
Studio masażu i Fizykoterapii Agnieszka Baszczewska	33-160 Ryglisce, ul. Rynek14	Ambulatoryjna: 1. fizjoterapeuta	Nie dotyczy
Gabinet Bioterapeutyczny „IMMUTERAP” Wantuch Krzysztof	33-160 Ryglisce, ul. Tarnowska 46	bioterapeuta	

Zródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Rygliscach

Pomoc społeczna.

❖ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest podstawą jednostką organizacyjną wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej, swoim działaniem obejmuje obszar Gminy. Zajmuje się organizowaniem pomocy społecznej w celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Powyższy cel Ośrodek realizuje poprzez:

- 1) tworzenie warunków organizacyjnych do funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,*
- 2) analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,*
- 3) pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,*
- 4) przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,*

5) pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom, rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryglicach działa na podstawie następujących przepisów:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. Uz. 2015 r. , poz. 163 z późn. zm.),
3. Innych ustaw określających zadania z zakresu pomocy społecznej.
4. Statutu Ośrodka zatwierdzonego Uchwałą Nr XLVI/323/10 Rady Miejskiej w Ryglicach z dnia 16 marca 2010 r.
5. Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz aktów prawnych wydanych przez Radę Miejską w Ryglicach i Dyrektora Ośrodka.

GOPS nastawiony jest głównie na zapobieganie niepożądanym zmianom, rozwijanie umiejętności rodzicielskich w konsekwencji poprawę jakości życia dzieci i rodzin.

❖ Zespół Interdyscyplinarny

W związku z art. 6, ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) Burmistrz Ryglic powołał *Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*, do realizacji zadań objętych programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, którego obsługą zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zespół interdyscyplinarny składa się z przedstawicieli Policji, służby zdrowia, pomocy społecznej, szkół z terenu Gminy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, kuratora.

❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – do ich zadań należy inicjowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu w szczególności dla dzieci i młodzieży. Podejmowanie czynności zmierzających do poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

❖ Klub Seniora

Klub Seniora działa w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryglicach i Zalasowej. Kluby powstały w latach 2012-2015. Obecnie liczą ok.100 osób. Celem działalności Klubu jest tworzenie warunków do aktywnego wykorzystania potencjału seniorów, a w szczególności inspirowanie do aktywnego życia. W ramach działalności Klubu organizuje się spotkania, prelekcje, zajęcia ruchowo-relaksacyjne, zajęcia manualne, imprezy kulturalne, wyjazdy integracyjne.

Aktywność osób starszych w Gminie Ryglice z roku na rok zwiększa się. Prowadzenie i rozwijanie tej działalności pozwala na zabezpieczenie potrzeb starszego pokolenia, a także na ograniczanie problemów związanych z niepełnosprawnością i chorobą.

❖ Środowiskowy Dom Samopomocy w Ryglicach

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ryglicach istnieje od 2006 roku. Dom jest przeznaczony dla osób przewlekle chorych psychicznie i niepełnosprawnych intelektualnie.

Podstawowym zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest przede wszystkim podtrzymywanie w dobrej kondycji psycho-fizycznej i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia. Nadrzędnym celem działalności Środowiskowego Domu Samopomocy jest podnoszenie jakości życia i zapewnienie oparcia społecznego osobom mającym trudności z kształtowaniem swoich stosunków z otoczeniem. Oparcie to w szczególności dotyczy partnerskiej rady i pomocy w sprawach związanych ze współżyciem społecznym, gospodarowaniem pieniędzmi, załatwianiem spraw poza domem, wykonywaniem różnych zajęć i prac, aktywnym spędzaniem wolnego czasu, motywowaniem do pracy przez wykorzystanie posiadanych umiejętności, utrzymaniem kontaktów z rodziną i przyjaciółmi. Wszystkim tym działaniom przyświeca myśl, by utrzymać użytkowników Domu w ich środowisku społecznym i rodzinnym.

❖ **Placówka Wsparcia Dziennego w Lubczy**

Placówka Wsparcia Dziennego w Lubczy powstała na mocy porozumienia zawartego w grudniu 2004 r. pomiędzy Powiatem Tarnowskim a Gminą Ryglice. Placówka przeznaczona jest dla 20 dzieci w wieku od 5 do 16 lat. Zakres działań Placówki to przede wszystkim działania o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym. Dzięki podejmowanym przez Placówkę Wsparcia Dziennego działaniom możliwe jest zwiększenie u dzieci poczucia bezpieczeństwa, polepszenie wyników w nauce, zwiększenie umiejętności korzystania ze swoich mocnych stron oraz rozwiązywanie konfliktów bez użycia agresji, rozwój zainteresowań i postaw twórczych.

❖ **Placówka Wsparcia Dziennego w Ryglicach**

Placówka Wsparcia Dziennego w Ryglicach powstała w październiku 2014 roku. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 16 roku życia, funkcjonuje przez cały rok, zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku, a fundamentalną zasadą swojego działania czyni troskę o dziecko. Poprzez podejmowane zadania wspiera rozwój dzieci i młodzieży, rozwija zainteresowania i zamiłowania, akcentuje wartości patriotyczne i prorodzinne, z naciskiem na wartość rodziny. W sposób szczególny kształtuje umiejętności współżycia i współdziałania w grupie. Promuje zdrowy styl życia, bez nałogów, oraz uprawianie sportu i sprawność fizyczną.

3.3.5. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBSZARZE SPOŁECZNYM

- ✓ Nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników pomocy społecznej;
- ✓ Brak dużej sali audiowizualnej;
- ✓ Niekorzystna struktura wykształcenia;
- ✓ Niska dostępność doksztalcenia ustawicznego na obszarach wiejskich;
- ✓ Niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwale;
- ✓ Ujemne saldo migracji zagranicznych;
- ✓ Brak funduszy i słaba zdolność do inwestowania;
- ✓ Niski poziom dochodów gminy w przeliczeniu na mieszkańca gminy Ryglice;
- ✓ Niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców;

4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Istnieją trzy rodzaje podejścia w tworzeniu różnego rodzaju dokumentów strategicznych dla samorządów terytorialnych w tym Gminnych Programów Rewitalizacji:

- 1) podejście eksperckie,
- 2) podejście społeczne,
- 3) podejście partycypacyjne.

1) Podejście eksperckie

Według S. R. Kłosowskiego i J. Adamskiego z LGPP "wady strategii lub innych dokumentów lokalnych, tworzonych przez konsultantów zewnętrznych polegają na:

- akademickim, ściśle naukowym, hermetycznym traktowaniu strategii, oderwanym od rzeczywistych problemów gminy;
- niezrozumiałym, technicznym języku opracowania;
- stosowaniu skomplikowanych, nieczytelnych, nieklarownych opisów przedsięwzięć lub procesów;
- trudnościach z porozumieniem się z lokalną społecznością;
- trudnościach z przekonaniem mieszkańców do celów Strategii, braku ich utożsamiania się z celami Strategii, braku powiązania celów Strategii z planami i oczekiwaniami społeczności lokalnej".

2) Podejście społeczne

W metodach współdziałania strategicznego tworzenie partnerstwa na poziomie gminy jest podstawowym wskazaniem. Możemy w tej grupie wyróżnić kilka rodzajów podejść:

- 1) Budowanie przedsięwzięć gminnych.
- 2) Budowanie instytucji gminnych.
- 3) Tworzenie zachowań kulturowych.

S.R. Kłosowski i J. Adamski z LGPP dostrzegają liczne wady Społecznych Strategii lub innych dokumentów lokalnych, tworzonych przez lokalnych liderów.

„Wady dokumentów lokalnych sporządzonych wyłącznie przez społeczność lokalną:

- brak możliwości skonfrontowania założeń dokumentu z doświadczeniem innych samorządów w celu uniknięcia popełnionych przez nich błędów lub skorzystania z gotowych doświadczeń; konsultanci mają pełną lub przekrojowo zanalizowaną wiedzę na ten temat;
- brak profesjonalnych narzędzi prawnych, finansowych i technicznych opisujących rzeczywistość i wizję przyszłości, np. formułowania nowych struktur organizacyjnych, redakcji dokumentów, sporządzania bilansów i wieloletnich analiz finansowych;
- brak rzeczowych, obiektywnych, profesjonalnych opracowań z pełnią argumentów za i przeciw, z chłodną kalkulacją korzyści i strat;
- niebezpieczeństwo stworzenia żywiołowego, chaotycznego dokumentu o wzajemnie wykluczających się celach szczegółowych;
- brak znajomości zjawisk, procesów i trendów dotyczących środowiska gospodarczego i politycznego w skali wojewódzkiej, krajowej i światowej, które mogą wpływać na

podjęcie pewnych programów rozwojowych lub zaniechanie ich opracowywania i stosowania”.

3) Podejście partycypacyjne

Metody zintegrowane, zawierają analizę SWOT oraz analizę systemową, lecz również podejmują próbę integracji w całość zależności informacyjnych.

Podejście eksperckie powinno być połączone z podejściem społecznym. Takie rozwiązanie będziemy nazywać podejściem partycypacyjnym.

Spośród wielu atutów tego podejścia można wymienić jako najważniejsze:

1. Przekazywanie profesjonalnej wiedzy przez ekspertów.
2. Wysoką akceptację społeczną dokumentu.
3. Zwiększenie wiary obywateli w przyszłość.
4. Zaangażowanie przedsiębiorców.

Lokalny rozwój jest rezultatem współpracy sektora publicznego i prywatnego.

W podejściu partycypacyjnym ujawnia się podstawowy dylemat zarządzania strategicznego. Informacje i decyzje zastrzeżone dla najwyższego poziomu kierowania muszą być maksymalnie uspołecznione. Rzutuje to na efektywność procesu decyzyjnego, a z drugiej strony stymuluje zjawisko krystalizowania się szerokiej grupy wspierającej Strategię.

Zalety podejścia partycypacyjnego wg S.R. Kłosowskiego i J. Adamskiego: ...”podejścia społeczne i eksperckie powinny się wzajemnie uzupełniać i wspomagać w celu niwelowania wad i ograniczeń;

Rola ekspertów powinna skłaniać się bardziej ku inspirowaniu, odkrywaniu nowych możliwości i punktów widzenia, przekazywaniu profesjonalnej wiedzy i doświadczenia oraz obiektywnemu ukazywaniu korzyści i wad danego zjawiska.

Społeczność lokalna powinna być otwarta na proponowane rozwiązania. Dzięki znajomości miejscowego środowiska i postaw oraz lokalnych zasobów może wystąpić w roli praktycznego weryfikatora eksperckich propozycji”.¹⁹

Przy opracowywaniu GPR dla Gminy Ryglice wybrana została metoda partycypacyjna jako najbardziej efektywna i zapewniająca największy poziom partycypacji społecznej zarówno ze strony mieszkańców Gminy Ryglice jak i bezpośrednio zaangażowanych pozostałych interesariuszy rewitalizacji, czyli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, parafii, spółdzielni mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania. Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.²⁰

¹⁹ „Metody formułowania strategii rozwoju gmin w Polsce”, Rozprawa doktorska, Tom I, mgr Andrzej Węgrzyn, Opiekun naukowy prof. zw. dr hab. Bogumił Bernaś, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu im. Oskara Langego Wydział Zarządzania i Informatyki Instytut Zarządzania Finansami Katedra Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa, Wrocław, marzec 2004 r.

²⁰ Wytuczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Minister Infrastruktury i Rozwoju Warszawa, 3 lipca 2015 r.

W rewitalizacji, ze względu na jej kompleksowy charakter i przedmiot działania – wieloaspektowy kryzys dotyczący przede wszystkim społeczności zamieszkujących obszar zdegradowany – konieczne jest, aby partycypacja społeczna przybierała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Wyrazem tego podejścia w ustawie o rewitalizacji²¹ jest ustanowienie generalnej zasady, że partycypacja społeczna jest niezbędnym elementem działań rewitalizacyjnych, od etapu projektowania tych działań, przez ich realizację aż po ocenę przeprowadzonego procesu. W art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji ustanowiono generalną zasadę, że przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji musi przebiegać w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, a w ust. 2 wskazano, że polega ona na:

1. poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
2. prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
3. inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
4. zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
5. wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
6. zapewnieniu w przygotowaniu, prowadzeniu i ocenie rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Proces partycypacji jest zróżnicowany zależnie od stopnia, w jakim poszczególne grupy społeczności lokalnej dotknięte są problematyką obszarów kryzysowych. Zainteresować nim należy całą społeczność lokalną, choć bezpośredni udział mieć będzie społeczność zamieszkująca obszary kryzysowe, względnie obszary programu rewitalizacji.

Informowanie społeczności lokalnej o rewitalizacji stanowi podstawowy obowiązek gminy i jest ważnym instrumentem budowania zaufania pomiędzy samorządem a mieszkańcami. Im więcej rzeczowej i wyczerpującej informacji, tym większe zaufanie społeczeństwa dla działań rewitalizacyjnych administracji samorządowej.

Proces partycypacji społecznej towarzyszący całemu procesowi rewitalizacji rozpoczyna się od pierwszej informacji samorządu na temat obszaru kryzysowego. Informacja ta winna być zawarta w Studium Uwarunkowań oraz w Strategii Rozwoju Gminy. Niezależnie od obligatoryjnego wyłożenia tych dokumentów, warto sporządzić oddzielny materiał dla mieszkańców, zawierający informacje o wyznaczonych w Studium obszarach kryzysowych oraz zamiarach rewitalizacyjnych zawartych w Strategii.

²¹ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

Partycypacja społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji jest działaniem wielowymiarowym i kompleksowym, dzięki czemu posiada wysoki walor tworzenia i wzmacniania identyfikacji, integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Istnieją dwie podstawowe formy informowania społeczności lokalnej o aktualnych problemach rewitalizacji:

Pośrednie – medialne:

- o prasa, radio, telewizja, informacje internetowe, specjalnie wydawane w tym celu materiały i broszury informacyjne;

Bezpośrednie – interaktywne:

- o zebrania mieszkańców, spotkania z poszczególnymi grupami interesów.

W ramach partycypacji społecznej opracowana została konceptualizacja badań ankietowych

wraz z ankietą, która została rozpowszechniona wśród mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji.

Dla Zespołu Rewitalizacyjnego, mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji zostały przygotowane i przeprowadzone w dniu 30.09.2015 r. konsultacje społeczne połączone z warsztatami planistyczno-konsultacyjnymi w trakcie których zaprezentowane zostały założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice, dokonano wstępnej delimitacji obszarów kryzysowych oraz zebrano propozycje zadań inwestycyjnych i społecznych, które winny być przedmiotem rewitalizacji.

Efektem konsultacji społecznych i opracowanych wyników badań ankietowych jest delimitacja obszarów kryzysowych Gminy Ryglice objętego Programem Rewitalizacji, analiza SWOT, identyfikacja problemów do rozwiązania w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz zadania inwestycyjne i społeczne wraz z pozycjonowaniem dostępnych instrumentów finansowych, w tym funduszy strukturalnych UE w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

Ważnym efektem uzyskanym w ramach partycypacji społecznej jest akceptacja do realizacji 11 zadań inwestycyjnych i 11 zadań społecznych:

Nr. zad.	TYTUŁ ZADANIA INWESTYCYJNEGO
1	Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki na strefę komunikacji. Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe.
2	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.
3	Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.
4	Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi dojazdowej do Szkoły.

5	Przebudowa i adaptacja budynku poklasztornego wolnostojącego obok szkoły w Lubczy przeznaczaniem na cele oświatowe.
6	Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.
7	Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy
8	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego
9	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele
10	Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”
11	Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową napowietrznej linii elektroenergetycznej i zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszowa, gmina Ryglice.
Nr. zad.	TYTUŁA ZADANIA SPOŁECZNEGO
1	Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.
2	Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.
3	Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.
4	Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”.
5	Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową”.
6	3 maja - Uroczystości patriotyczne.
7	Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe
8	Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.
9	Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.
10	Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.
11	Festiwal Kultury Pogórzańskiej.

Wyniki badań ankietowych:

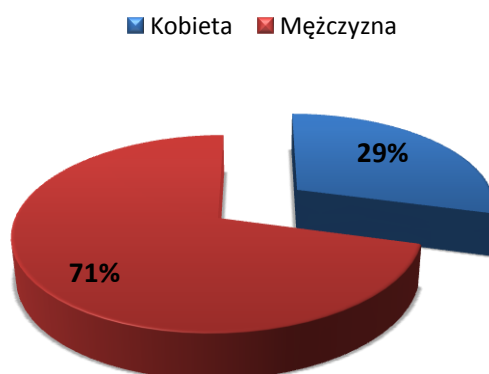
W ramach prowadzonych prac nad opracowywaniem „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice na lata 2015-2020”, zostały przeprowadzone badania ankietowe pośród mieszkańców Gminy Ryglice z zastosowaniem dwóch rodzajów ankiet.

Łącznie w badaniach ankietowych wzięło udział 197 osób, w tym:

- 120 osób – uczestnicy spotkań konsultacyjnych i warsztatów strategicznych,
- 77 osób – respondenci którzy wypełnili ankietę Urzędu Miejskiego w Ryglicach.

Analiza ankiet pierwszego rodzaju.

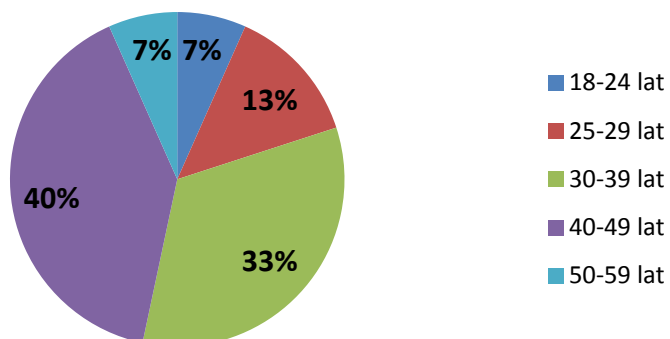
W ankiecie wzięło udział łącznie 120 osób. Wśród ankietowanych znacznie przeważali mężczyźni (71 %).

Najwięcej badanych obejmuje przedział wiekowy 40 - 49 lat (40%).

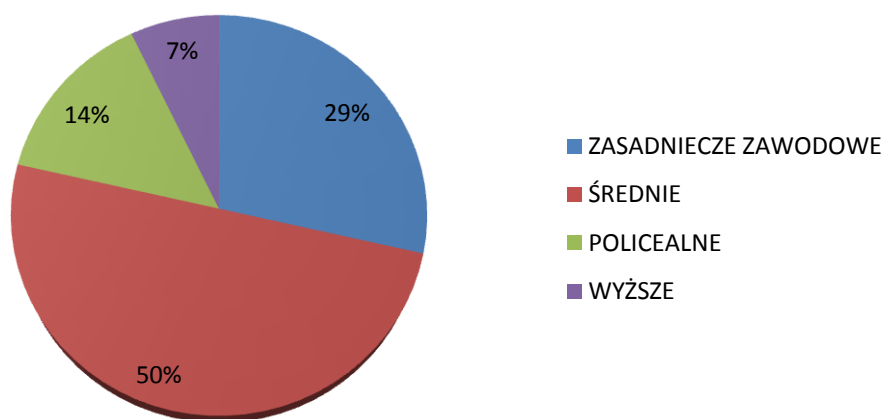

Struktura wiekowa

Wśród ankietowanych najczęściej osób posiada wykształcenie średnie (50%).

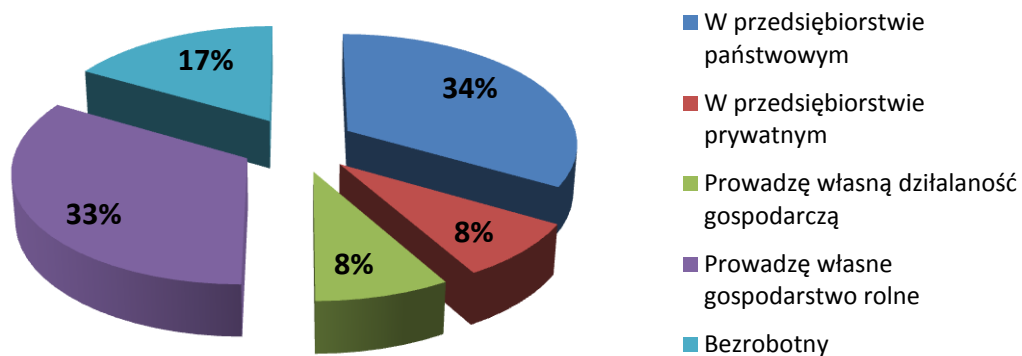
Wykształcenie

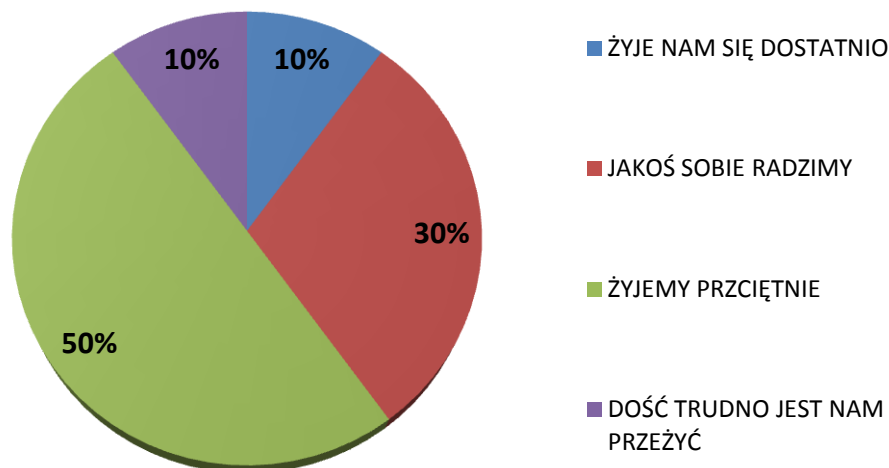
Spośród badanych najwięcej jest osób, które pracują w sektorze państwowym (34%) i prowadzących własne gospodarstwo rolne (33%).

Zatrudnienie

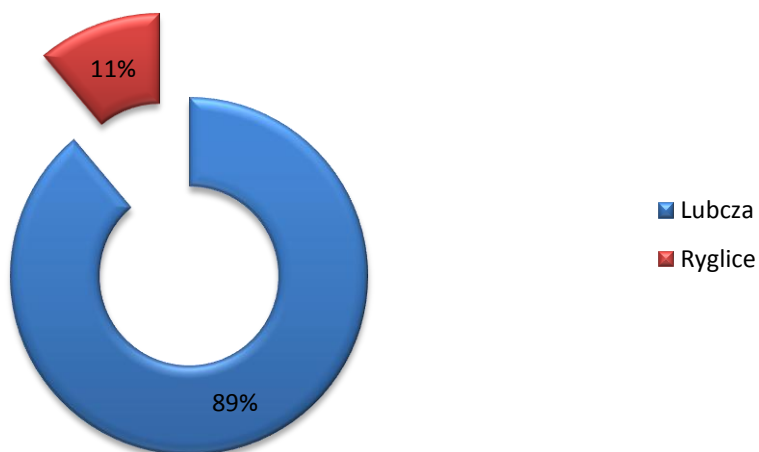

Na pytanie dotyczące poziomu życia ankietowani najczęściej wybierali odpowiedź – „żyjemy przeciętnie” (50%).

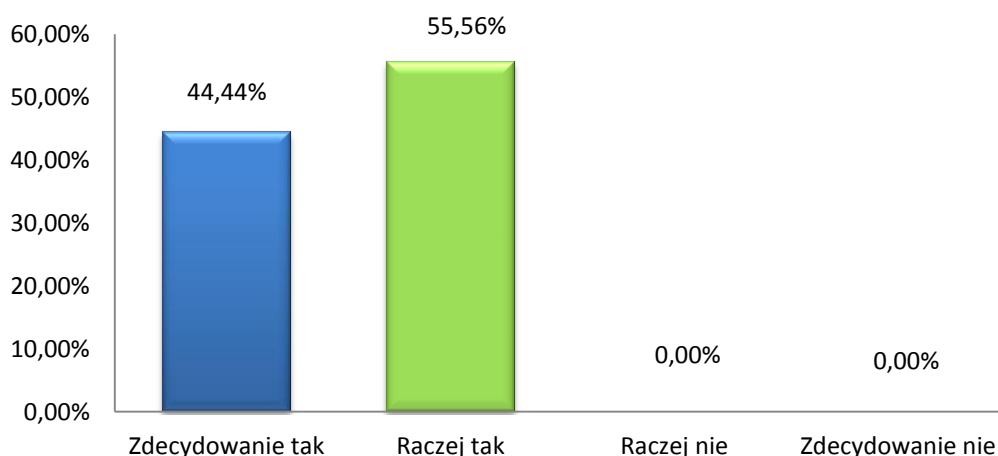
Zdecydowana większość z ankietowanych pochodziła z sołectwa Lubcza (89%).

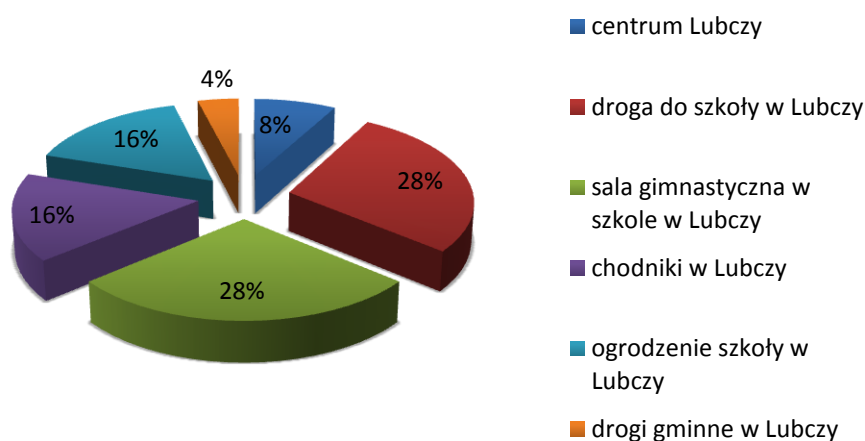

Analiza poszczególnych pytań, zawartych w ankiecie, wygląda następująco:

1. Czy Pana(i) zdaniem naszej Gminie potrzebny jest program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice?

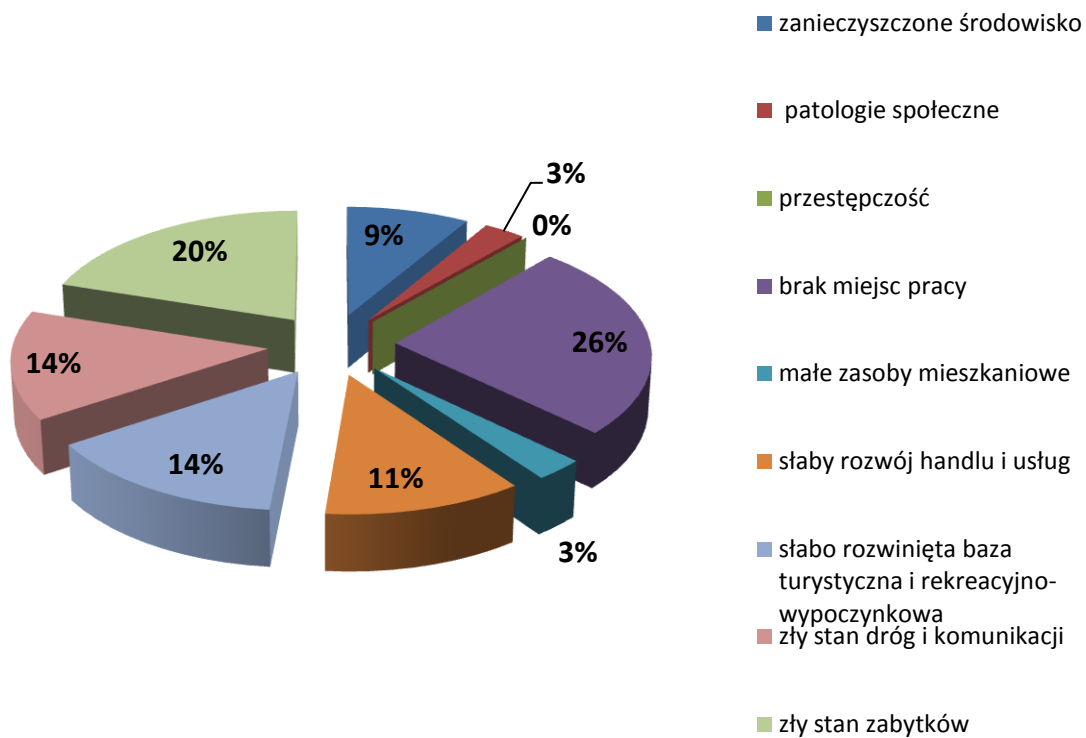

2. Jaki obszar Gminy powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

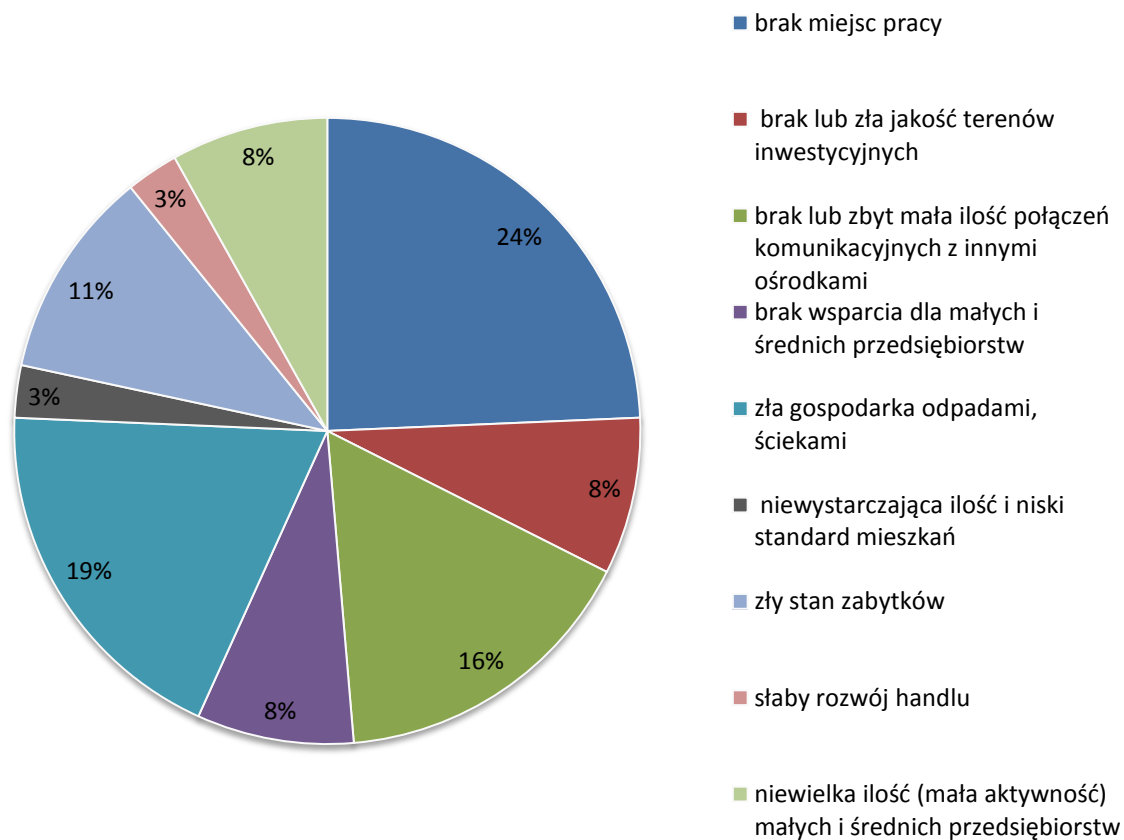

3. Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar Gminy jest zdegradowany?

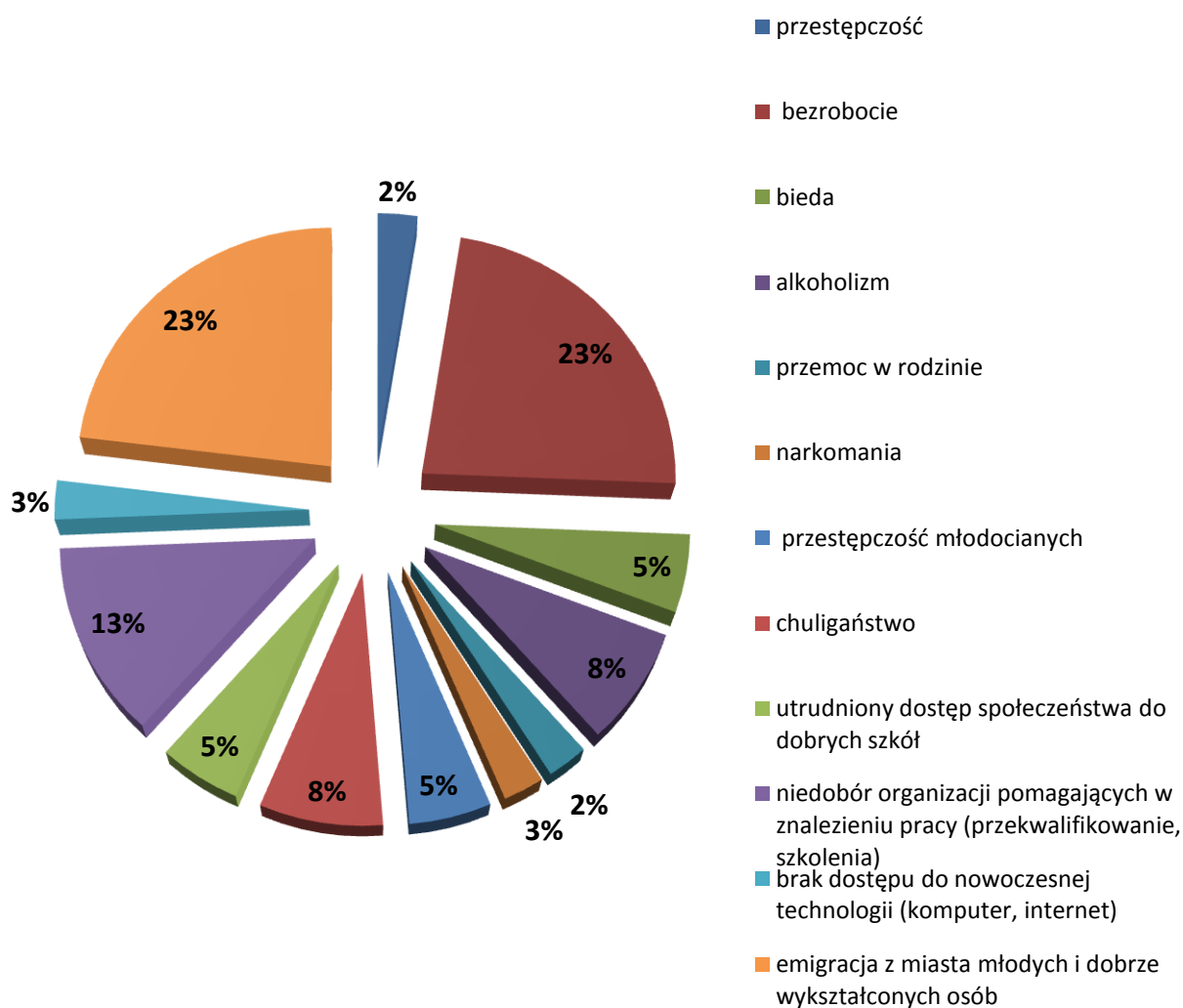

4. Jakie problemy ekonomiczne, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

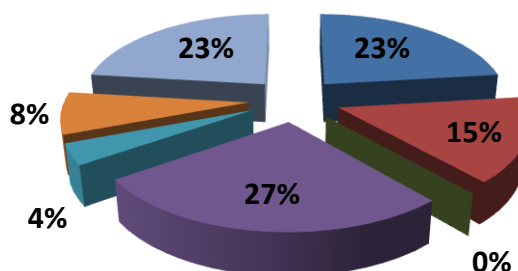
5. Jakie problemy społeczne, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

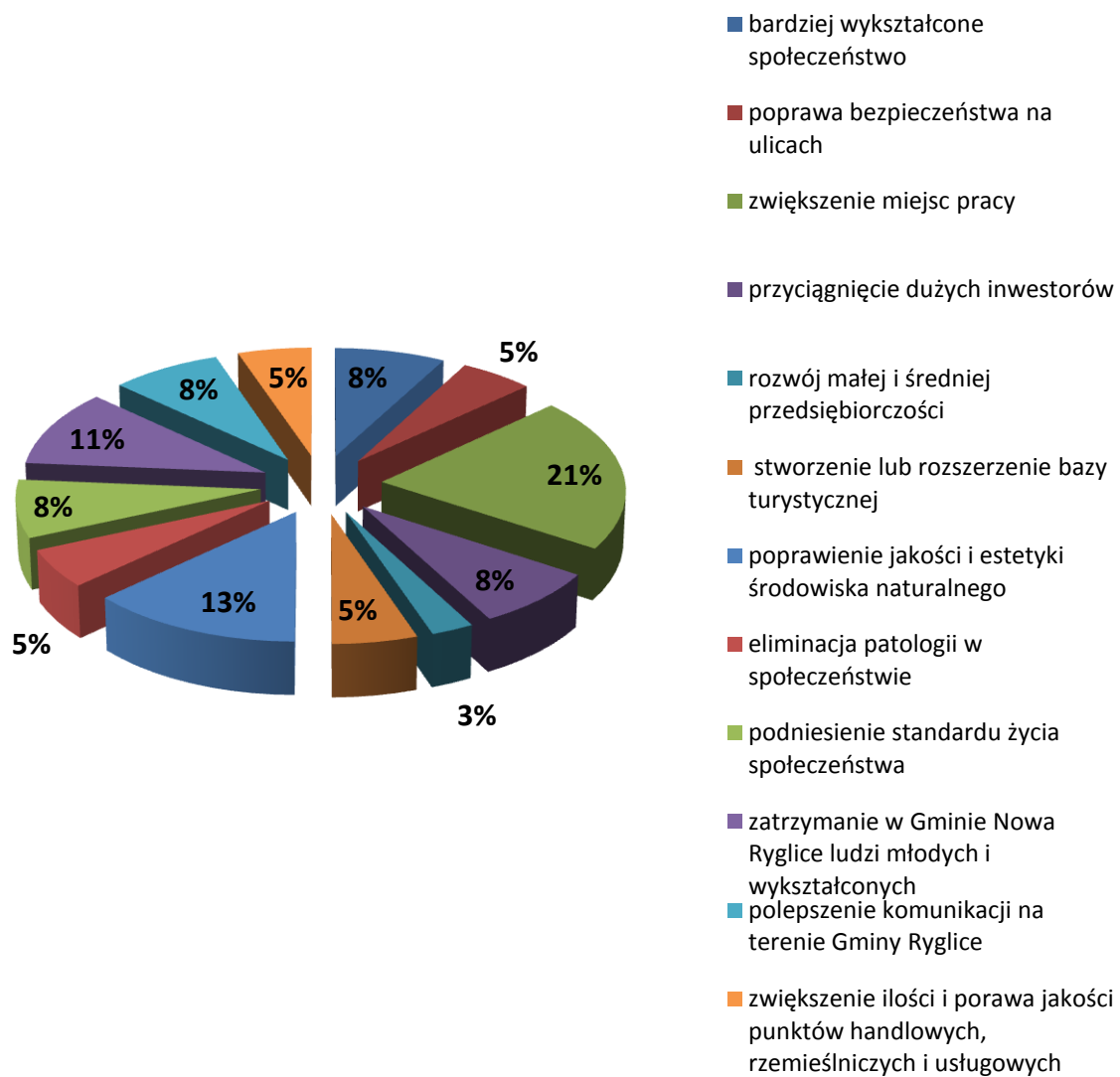
6. Jakie problemy związane z jakością życia, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

- zły stan estetyczny otoczenia
- zły stan infrastruktury wokół budynków
- brak instytucji, organizacji integrujących mieszkańców danych osiedli
- brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych w pobliżu miejsca zamieszkania
- brak poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania
- słaby przepływ informacji w sprawach dotyczących najbliższego otoczenia zamieszkania
- słaba samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami w władzami publicznymi

7. Jakie zostaną osiągnięte efekty, według Pana(i), w procesie rewitalizacji?

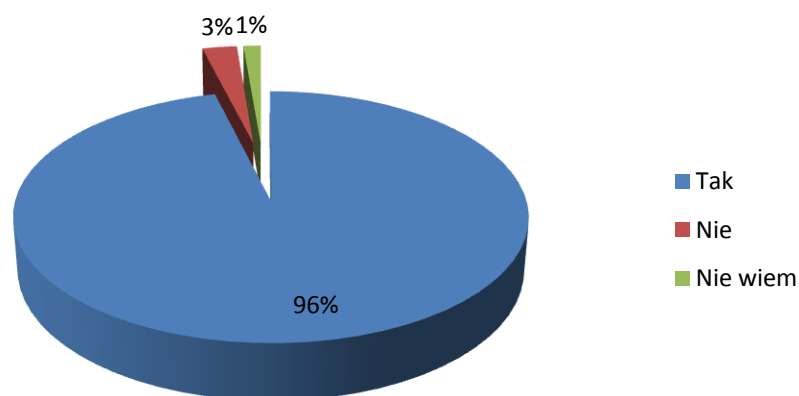

Analiza ankiety Urzędu Miejskiego w Ryglicach.

77 osób wypełniło ankietę Urzędu Miejskiego w Ryglicach.

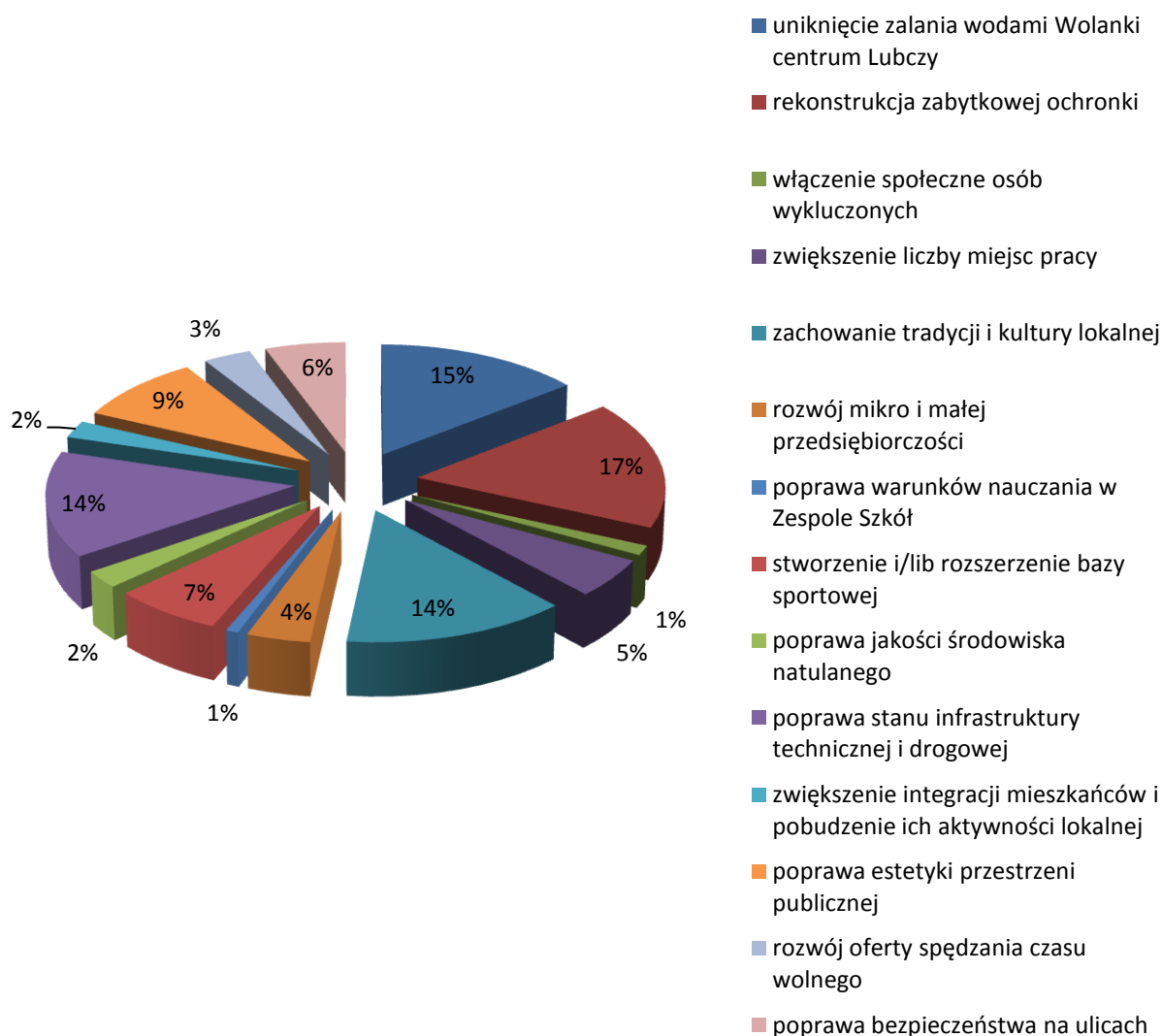
1. Czy Pani/Pana zdaniem potrzebny jest Program rewitalizacji Lubczy?

Zdecydowana większość respondentów uważa, iż Program rewitalizacji Lubczy jest potrzebny (96%).

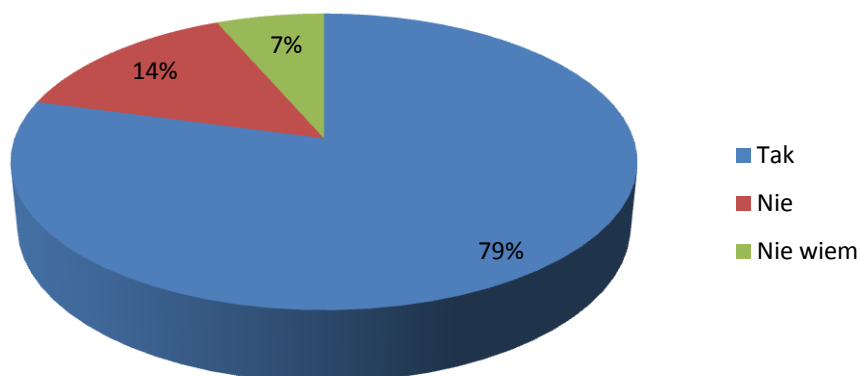
2. Jakie 5 najważniejszych efektów, według Pana/i, powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji?

Według ankietowanych 5 najważniejszych efektów jakie powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji to: rekonstrukcja zabytkowej ochronki (17%), uniknięcie zalania wodami Wolanki centrum Lubczy (15%), poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej (14%), zachowanie tradycji i kultury lokalnej (14%), poprawa estetyki przestrzeni publicznej (9%).

3. Czy przedstawiony w Programie rewitalizacji zakres terytorialny i rzeczowy jest wystarczający?

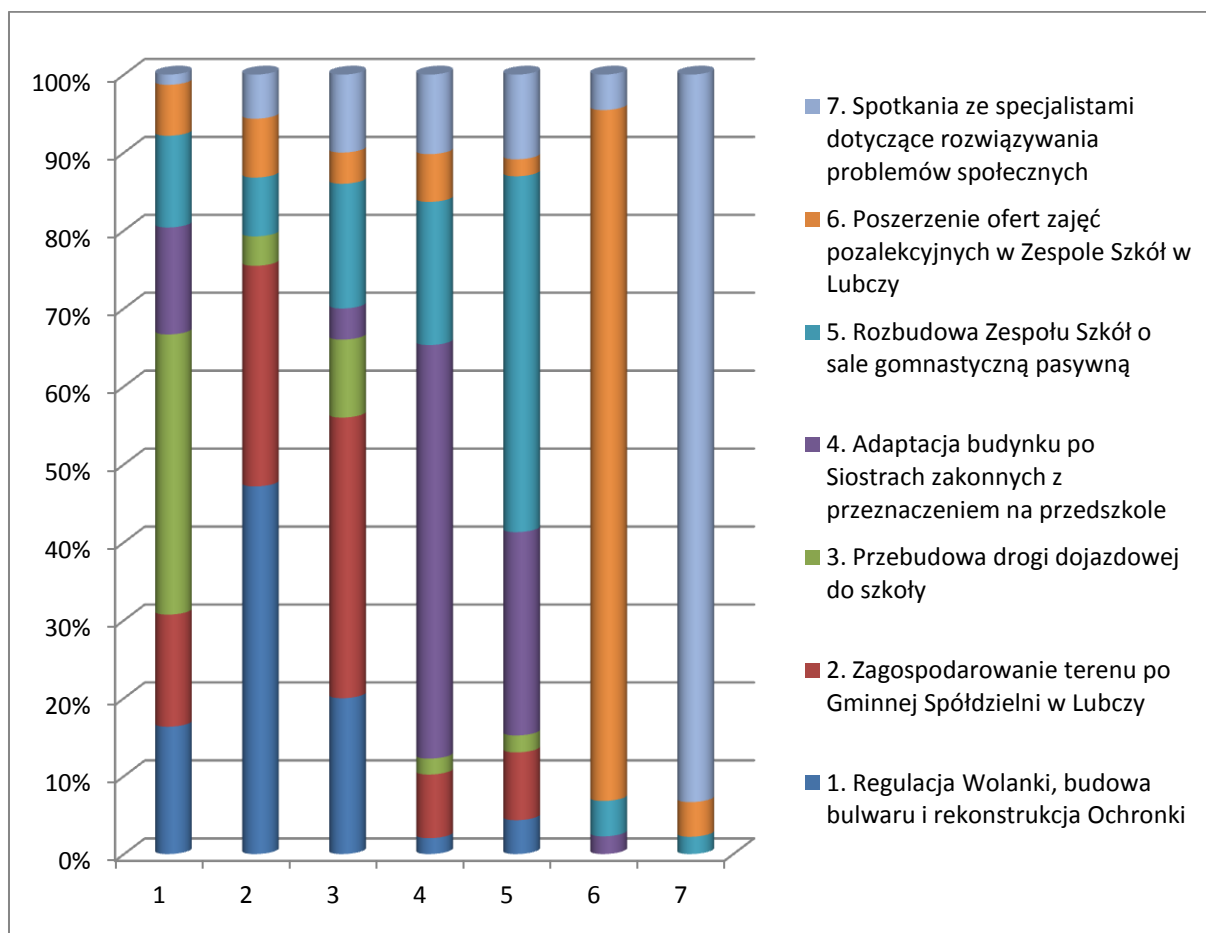

79% ankietowanych uważa iż, zakres terytorialny i rzeczowy jest wystarczający.

4. Realizacja których przedsięwzięć jest Pani/pana zadaniem najpilniejsza? Przy czym 1- najpilniejsze, 7 – najmniej konieczne.

Możliwe odpowiedzi:

1. Regulacja Wolanki, budowa bulwaru i rekonstrukcja Ochronki.
2. Zagospodarowanie terenu po Gminnej Spółdzielni w Lubczy.
3. Przebudowa drogi dojazdowej do szkoły.
4. Adaptacja budynku po Siostrach zakonnych z przeznaczeniem na przedszkole.
5. Rozbudowa Zespołu Szkół o sale gimnastyczną pasywną.
6. Poszerzenie ofert zajęć pozalekcyjnych w Zespole Szkół w Lubczy.
7. Spotkania ze specjalistami dotyczące rozwiązywania problemów społecznych.

Z analizy wykresu wynika, iż najpilniejszym zadaniem do realizacji (otrzymało najwięcej odpowiedzi 1 – najpilniejsze) jest „Przebudowa drogi dojazdowej do szkoły”, równie pilnym zadaniem (otrzymało stopień pilności – 2) jest „Regulacja Wolanki, budowa bulwaru i rekonstrukcja Ochronki”, najmniej pilne zadanie do realizacji (otrzymało najwięcej odpowiedzi 7 – najmniej konieczne) to „Spotkania ze specjalistami dotyczące rozwiązywania problemów społecznych”, również mało konieczne jest „Poszerzenie ofert zajęć pozalekcyjnych w Zespole Szkół w Lubczy” (otrzymało stopień pilności – 6).

5. ANALIZA SWOT

SWOT to jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Np. w naukach ekonomicznych jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej organizacji (np. przedsiębiorstwa), analizy danego projektu, rozwiązania biznesowego itp.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych).

STRENGTHS (mocne strony gminy, które należy wykorzystać będą sprzyjać jej rozwojowi,

a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają gminę w otoczeniu; są przewagą w stosunku do „konkurencji”).

WEAKNESSES (słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój gminy; mogą nimi być: być brak wystarczających kwalifikacji, podziału zadań, złej organizacji pracy lub brak innych zasobów).

OPPORTUNITIES (szanse – uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój gminy).

THREATS (zagrożenia – czynniki obecnie nie paraliżujące funkcjonowania gminy, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla sprawności gminy).

STRENGTHS	SILNE STRONY	Atuty	Zasoby gminy
WEAKNESSES	SŁABE STRONY	Wady/Słabości	Zasoby gminy
OPPORTUNITIES	SZANSE	Okazje/Możliwości	Otoczenie gminy
THREATS	ZAGROŻENIA	Trudności	Otoczenie gminy

Pierwszym elementem **analizy SWOT** jest **ocena zasobów gminy**, która pozwala na identyfikację jego mocnych i słabych stron. Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie **zasobów charakterystycznych dla gminy**.

Poznanie **szans i zagrożeń** płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Późniejsza ich konfrontacja z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia kierunków rozwoju. **Analizę SWOT najlepiej przeprowadzić strukturalnie, analizując poszczególne czynniki mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy.**

SFERA PRZESTRZENNA

MOCNE STRONY

- Znaczne rezerwy terenów budowlanych;
- Wolne tereny pod nieuciążliwy przemysł, turystykę zorganizowaną, agroturystykę i turystykę indywidualną;
- Wysoki stopień w zakresie gazyfikacji i telefonizacji oraz gospodarki odpadami stałymi;
- Wysoki stopień skanalizowania gminy;
- Wysoki stopień zwodociągowania gminy;
- Dobra dostępność komunikacyjna;
- Teren o korzystnych warunkach klimatycznych i biologicznych;
- Bogactwa naturalne gminy;
- Korzystne warunki klimatyczne do rozwoju gospodarki rolnej;
- Zasoby przyrodnicze o dużej wartości;
- Położenie w bliskiej odległości od centrum regionu –Tarnowa;
- Walory krajobrazowe terenu gminy: Ukształtowanie terenu, kompleksy leśne, czystość powietrza;
- System ścieżek rowerowych i pieszych.

SŁABE STRONY

- Niewystarczający system powiązań dróg powiatowych i ograniczenia tonażowe;
- Słabe oznaczenie informacyjne dróg;
- Brak wystarczającej ilości chodników przy drogach powiatowych, gminnych;
- Niezadawalający dostęp do telefonii komórkowej(brak lub słaby zasięg);
- Niekorzystne położenie gminy na granicy dwóch makroregionów (peryferyjność);
- Ograniczony komfort poruszania się po drogach publicznych ze względu na ich zbyt małą szerokość;
- Rozproszona infrastruktura osadnicza na terenie gminy;
- Niekorzystna struktura własności;
- Słaby system komunikacji przewozów osobowych.

SZANSE

- Modernizacja istniejącej infrastruktury oraz realizacja nowych przedsięwzięć – zwłaszcza w zakresie : kanalizacji i komunikacji /drogi, chodniki/;
- Uzyskanie pomocy z funduszy krajowych z Unii Europejskiej i Banku Światowego na rozbudowę infrastruktury;
- Wsparcie ze strony władz wojewódzkich;
- Planowane utworzenie zbiorników retencyjnych;
- Wykorzystanie bogactwa środowiska naturalnego dla celów turystycznych;
- Promowanie gminy jako miejsca czystego ekologicznie;
- Wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi;
- Wzrost zainteresowania mieszkańców spoza gminy zamieszkaniem na terenach korzystnych ekologicznie;
- Rozbudowanie sieci ścieżek rowerowych;
- Wykorzystanie istniejących historycznych punktów na terenie gminy do stworzenia szlaków edukacyjno-historycznych;
- Moda na agroturystykę i ekologię.

ZAGROŻENIA

- Rozproszona infrastruktura osadnicza na terenie gminy;
- Występowanie klęsk żywiołowych, szczególnie zagrożenie powodziowe;
- Występowanie osuwisk;
- Wysoki poziom niskiej emisji pyłów i szkodliwych gazów.

SFERA GOSPODARCZA

MOCNE STRONY

- Korzystne warunki do rozwoju gospodarki pasterskiej i rozwoju winnic;
- Możliwość prowadzenia ekologicznych upraw w zakresie zielarstwa;
- Tradycje w produkcji rolniczej i warunki do produkcji zdrowej żywności;
- Przedsiębiorczość mieszkańców;
- Wolne tereny pod turystykę zorganizowaną, agroturystykę i turystykę indywidualną;
- Tradycje w wytwarzaniu produktów z drewna, galanterii.

SŁABE STRONY

- Gleby orne (większość kl.4 i 5);
- Brak gleb orných kl.1 i 2;
- Mała powierzchnia gospodarstw - struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie;
- Słaba promocja produktów rolnych;
- Nieopłacalność rolnictwa niskotowarowego;
- Brak planów zagospodarowania przestrzennego;
- Niewystarczająca infrastruktura turystyczna;
- Brak bazy noclegowej na wysokim poziomie;

SZANSE

- Organizowanie kursów specjalistycznych promujących nowe kierunki rozwoju rolnictwa (winiarstwo, pszczelarstwo);
- Korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności ekologicznej;
- Zapotrzebowanie na zdrową żywność;
- Wspólna polityka rolna UE;
- Dostępność do funduszy europejskich i krajowych;
- Bliskość podstrefy SSE Krakowskiego Parku Technologicznego usytuowanej w Tarnowie;
- Szybki wzrost gospodarczy regionu i kraju;
- Dostęp do funduszy UE dla przedsiębiorców;
- Dostęp do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla przedsiębiorców;
- Wypromowanie gospodarstw agroturystycznych;
- Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem i agroturystyką;
- Rozwój ścieżek rowerowych i pieszych;
- Utworzenie nowych miejsc pracy w ramach polityki senioralnej związanej z budową obiektów całodobowej opieki dla osób starszych.

ZAGROŻENIA

- Napływ tanich wyrobów drewnianych z Azji;
- Brak znaczących inwestycji w sektorze rolno-spożywczym, potrzebnych do zwiększenia produkcji i konkurencyjności;

- Napływ konkurencyjnych towarów z UE;
- Upadek słabych ekonomicznie gospodarstw;
- Polityka gospodarcza kraju;
- Degradacja środowiska związana z działalnością człowieka;
- Słaba i zbiurokratyzowana polityka kredytowa dla przedsiębiorstw i rolnictwa;
- Niekorzystna polityka podatkowa państwa i duże obciążenia dla podmiotów gospodarczych

SFERA SPOŁECZNA

MOCNE STRONY

- Wysoko wykwalifikowana kadra nauczycielska;
- Dobrze przygotowana kadra pomocy socjalnej;
- Zmodernizowana i systematycznie remontowana baza lokalowa szkół i placówek oświatowych;
- Dobre wyposażenie szkół;
- Dobra podstawowa opieka zdrowotna;
- Dobrze rozwinięta sieć placówek usługowo-handlowych;
- Dostęp młodzieży do szkół średnich i chęć kształcenia;
- Dobre wyposażenie w sprzęt komputerowy obiektów użyteczności publicznej;
- Dobry dostęp do łączy internetowych;
- Współpraca z zagranicą zarówno uczniów jak i nauczycieli;
- Inwestowanie rodziców w wykształcenie i rozwój dziecka;
- Pracowitość i zaradność mieszkańców;
- Aktywne postawy mieszkańców;
- Dobry klimat społeczny do rozwoju wolontariatu, organizacji pozarządowych, inicjatyw obywatelskich;
- Dobrze przygotowane zaplecze kadrowe do prowadzenia i organizowania działań kulturalnych;
- Silne poczucie tożsamości lokalnej;
- Obiekty zabytkowe;
- Zespoły ludowe;
- Prężnie rozwijający się Ośrodek Kultury w Ryglicach razem z jego filiami na terenie gminy;
- Istnienie szkoły ponadgimnazjalnej o różnych atrakcyjnych kierunkach kształcenia.

SŁABE STRONY

- Nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników pomocy społecznej;
- Brak dużej sali audiowizualnej;
- Niekorzystna struktura wykształcenia;
- Niska dostępność doksztalcenia ustawicznego na obszarach wiejskich;
- Niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwale;
- Ujemne saldo migracji zagranicznych;
- Brak funduszy i słaba zdolność do inwestowania;
- Niski poziom dochodów gminy w przeliczeniu na mieszkańca gminy Ryglice;
- Niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców;

SZANSE

- Reforma ubezpieczeń społecznych i służby zdrowia;
- Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej;
- Wykorzystanie położenia w regionie, do którego skierowana będzie duża ilość środków pomocowych;
- Budowa systemu wewnątrzgminnej komunikacji autobusowej;
- Zwiększenie dotacji na szkolenia w dziedzinach okołorolniczych;
- Szkolnictwo wyższe w Tarnowie;
- Zwiększenie dotacji na szkolenie młodych rolników;
- Programy pomocowe Unii Europejskiej na rozwój zasobów ludzkich;
- Rozbudowa i modernizacja funkcjonującej infrastruktury kulturalnej;
- Utrzymanie wysokiego poziomu cyklicznych imprez kulturalnych;
- Promocja walorów kulturowych gminy;
- Pozyskanie środków zewnętrznych na rozbudowę , modernizację infrastruktury kulturalnej;
- Pozyskanie środków zewnętrznych na zachowanie obiektów zabytkowych;
- Promocja gminy;
- Umiejętność absorpcji środków pozabudżetowych na wspieranie inwestycji gminnych;
- Funkcjonowanie dużej liczby aktywnych organizacji pozarządowych;
- Zainteresowanie osiedlaniem się na terenie gminy;

- Budowa obiektu całodobowej opieki medycznej dla osób starszych w ramach polityki senioralnej;
- Współpraca z miastem, powiatem i województwem.

ZAGROŻENIA

- Degradacja posiadanych zasobów;
- Powiększające się różnice w dochodach ludności;
- Niskie nakłady finansowe na modernizację obecnej bazy;
- Migracje zagraniczne młodych, wykształconych osób;
- Wzrastające bezrobocie ;
- Migracje ludzi z wyższym wykształceniem poza gminę;
- Dalsza degradacja bazy materialnej;
- Dominująca rola miasta Tarnowa i Tuchowa jako miejsca imprez i propozycji kulturalnych dla mieszkańców gmin.

III ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI (GPR) GMINY RYGLICE

6. WIZJA REWITALIZACJI GMINY RYGLICE

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa ton przyszłych celów strategicznych, przedstawia gminę naszych marzeń.

WIZJA:

„Ożywienie i uskrzydlenie prorozwojowego potencjału cywilizacyjnego Gminy Ryglice opartego o rewitalizację obszaru kryzysowego obejmującego miejscowości: Lubcza i Ryglice.”

Deklaracja Wizji: Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie tworzył dodatkową przestrzeń do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej dla mieszkańców całej gminy Ryglice, podnosząc jej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną oraz jakość, atrakcyjność i komfort życia jej mieszkańców.

7. MISJA REWITALIZACJI GMINY RYGLICE

MISJA:

„Zintegrowane działania władz Gminy Ryglice, interesariuszy GPR, liderów opinii publicznej i mieszkańców, w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej na obszarze rewitalizacji, połączone z akumulacją własnego kapitału publicznego i prywatnego wspartego funduszami zewnętrznymi. Te działania tworzyć winny otwartą przestrzeń do aktywności publicznej, społecznej i komercyjnej i rozwiązywania spozycjonowanych problemów na obszarze rewitalizowanym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej.”

Deklaracja Misji: Partnerstwo, współpraca i szeroka konsolidacja wszystkich partnerów publicznych i komercyjnych oraz interesariuszy w budowaniu, kreowaniu i osiąganiu założonych celów strategicznych zmierzających do budowania obrazu Gminy Ryglice jako: Gminy nowoczesnej, innowacyjnej, otwartej oraz transparentnej w stosunku do potrzeb i oczekiwań jej mieszkańców.

8. CELE REWITALIZACJI I ICH REALIZACJA

Głównym celem Programu Rewitalizacji będzie podniesienie atrakcyjności Gminy Ryglice, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz atrakcji turystycznej.

Kolejnymi celami, które mają za zadanie ograniczyć problemy społeczne na obszarze kryzysowym są:

- poprawa warunków życia mieszkańców gminy w sferze bytowej, ekologicznej oraz społecznej;
- promocja przedsiębiorczości;
- poprawa warunków oświatowych;
- podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej;
- nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji;

- zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego, tworzenie nowych standardów, kompetencji kulturowych dla mieszkańców Gminy Ryglice;
- zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE;

Przy jednoczesnym:

- rozwijaniu nowych form aktywności gospodarczej generujących miejsca pracy poprzez budowę i przebudowę infrastruktury (dróg, budynków, parkingów, rynków), aby dostosować się do działalności i potrzeb nowych przedsiębiorstw, przy równoczesnej trosce o ochronę stanu środowiska naturalnego warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczo – społeczny;
- inspirowaniu współpracy różnych środowisk i instytucji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych na danym obszarze, poprawę bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości;
- aktywizacji organizacji kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych dla rozwoju czy usprawnienia ich działalności poprzez remont lub przebudowę obiektów pełniących funkcje zaplecza kulturalnego lub turystycznego.

Wymienione wyżej cele rewitalizacji korespondują z aspektami rewitalizacji, które uwzględniają :

I. *Aspekt Przestrzenno-Urbanistyczny*

- ✓ działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej,
- ✓ działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych,
- ✓ działania dotyczące rozwoju transportu,
- ✓ działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych,
- ✓ działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej,

II. *Aspekt Ekonomiczny*

- ✓ działania dotyczące rozwoju turystyki bądź innych sektorów gospodarki lokalnej,
- ✓ działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,
- ✓ działania dotyczące uruchamiania finansowanych mechanizmów wsparcia (np. budżet obywatelski),
- ✓ działania wynikające z programów pomocowych dla rozwoju MŚP.

III. *Aspekt Społeczny*

- ✓ działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
- ✓ działania dotyczące przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ działania dotyczące walki z patologiami społecznymi,
- ✓ działania dotyczące tworzenia równych szans,
- ✓ działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
- ✓ działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezdomności,
- ✓ działania na rzecz aktywności środowisk dziecięcych i młodzieżowych w tym poprawa warunków nauki oraz wychowania przedszkolnego;

Realizacja celów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie poprzez:

1. Rewitalizację centrum miejscowości Lubcza łącząca działania w sferze infrastruktury przestrzennej z aktywizacją społeczną i gospodarczą wszystkich mieszkańców, połączona z wdrożeniem nowych funkcji publicznych, gospodarczych i społecznych.
2. Modernizację przestrzeni publicznej połączona ożywieniem społecznym i gospodarczym mieszkańców miejscowości Ryglice w przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach.
3. Podniesienie atrakcyjności, jakości i poziomu życia mieszkańców miejscowości Lubcza i Ryglice.
4. Promocję marki i wizerunku Gminy Ryglice poprzez organizację imprez kulturalnych o charakterze wizerunkowym.
5. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i tworzenie nowych standardów, kompetencji kulturowych dla mieszkańców Gminy Ryglice.
6. Utworzenie Centrum usług wspólnych dostępnych dla wszystkich mieszkańców Gminy Ryglice.
7. Kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej.
8. Wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy, przy wykorzystaniu ekonomii społecznej.
9. Działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez rozwój usług socjalnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
10. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE.
11. Zabezpieczenie mieszkańców i instytucji Lubczy i Ryglic przed skutkami klęsk żywiołowych i przed osuwiskami.
12. Remont i odbudowa obiektu przemysłowego po byłym GS w Lubczy na cele kultury i handlu.

Na określenie celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice miały wpływ nie tylko analizy i obserwacje zespołu autorskiego, ale również przeprowadzone konsultacje społeczne, ankietyzacja społeczna, wywiady przeprowadzone z mieszkańcami.

Zakres pól operacyjnych określono na podstawie analizy występowania zjawisk kryzysowych, materiałów otrzymanych od odpowiednich urzędów, przyjętych wcześniej obszarów kryzysowych.

Ewaluacja zjawisk kryzysowych zarejestrowanych na poszczególnych polach interwencji wraz z wyborem rodzaju działań mających na celu łagodzenie tych zjawisk, została poddana uproszczonej komparatywnej analizie użyteczności. Dzięki tej analizie powstała pierwsza lista projektów działań na obszarach pól interwencji, pokazując ich praktyczną wartość użytkową. Szczególnie trudne jest to w przypadkach oceny działań kryteriów niewymiernych finansowo, tak zwanych miękkich.

Przy ocenie projektów działań znaczenie miały następujące kryteria:

- kwalifikowalność do współfinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 oraz innych programów pomocowych Unii Europejskiej i EOG;
- zgodność z zamierzeniami Władz Gminy oraz innych inwestorów zdefiniowanymi w dokumentach strategicznych i planistycznych;
- wyniki konsultacji społecznych.

9. KRYTERIA WYBORU OBSZARÓW KRYZYSOWYCH

Zasięg każdego z obszarów rewitalizacji wyznaczany jest przy założeniu, że stanowi on teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju Gminy, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk, projektowana lub prowadzona jest rewitalizacja.

Dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia, jednak **obszar rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.**

Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim: identyfikację głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji oraz innych uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb rewitalizowanego obszaru.

Zarówno przedsięwzięcia główne, jak i uzupełniające są przedsięwzięciami zaplanowanymi / wynikającymi z programu rewitalizacji.

Na terenach objętych analizą związaną z Gminnym Programem Rewitalizacji występują liczne zjawiska kryzysowe w sferach funkcjonalno-przestrzennych, środowiskowych, społecznych i ekonomicznych.

Przy braku szybkiej reakcji na te zjawiska przez władze Gminy można doprowadzić do nieodwracalnej degradacji Gminy i wyraźnego pogorszenia się bytu jego mieszkańców.

Zidentyfikowano problemy do rozwiązania na obszarze kryzysowym objętym rewitalizacją Gminy Ryglice:

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, brak przygotowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, niskiego poziomu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, brak odnawialnych źródeł energii, brak Strefy Aktywności Gospodarczej.

2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym

o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych²².

²² Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r.

10. DELIMITACJA OBSZARÓW KRYZYSOWYCH NA TERENIE GMINY RYGLICE

Delimitacja (delimitation), to metoda podziału obszaru problemowego Gminy dla realizacji zadań inwestycyjnych i społecznych w latach 2015-2020, przeprowadzona na podstawie analizy dokumentów strategicznych Gminy, oceny aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy obejmującej zagospodarowanie przestrzenne, infrastrukturę techniczną, gospodarkę i sferę społeczną oraz wskazania możliwości finansowych budżetu Gminy i dostępnych funduszy zewnętrznych, w tym UE i EOG.

Delimitacja obszarów kryzysowych dokonywana jest przy wykorzystaniu kryteriów dwóch podsystemów:

- Podsystem społeczno-ekonomiczny,

Dla podsystemu społeczno-ekonomicznego wykorzystuje się minimalny zestaw 6 wskaźników,

które pozwalają na ocenę stopnia degradacji i kryzysu w poszczególnych jednostkach urbanistycznych (Tab. 1).

Zagadnienie	Źródło danych	Zakres danych
Demografia	Urząd Gminy Baza PESEL (informacja o każdym mieszkańcu)	Wiek
		Płeć
		Miejsce zamieszkania
Bezpieczeństwo	Policja (informacja o każdym przestępstwie)	Typ przestępstwa
		Miejsce przestępstwa
Wykluczenie społeczne (bezrobocie i ubóstwo)	Powiatowy Urząd Pracy (informacja o każdym bezrobotnym)	Moment rejestracji
		Płeć
	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (informacja o każdej osobie otrzymującej zasiłek)	Miejsce zamieszkania
		Typ otrzymanego zasiłku
Edukacja	Powiatowy Urząd Pracy (informacja o każdym bezrobotnym)	Wysokość otrzymanego zasiłku
		Miejsce zamieszkania
		Wykształcenie
Gospodarka	Urząd Gminy (informacja o każdym przedsiębiorstwie)	Płeć
		Miejsce prowadzenia działalności

- Podsystem oceny jakości tkanki dla każdej jednostki urbanistycznej:

Dla podsystemu urbanistycznego zbieranie danych jest nieco bardziej skomplikowane. W Polsce brakuje systemu zbierania informacji na temat stanu technicznego budynków oraz ich otoczenia. W praktyce niewiele miast posiada nawet informacje na temat wieku poszczególnych obiektów. Tylko pojedyncze budynki posiadają certyfikaty audytu energetycznego. Nikt nie zajmuje się oceną stanu technicznego budynków w mieście, o ile nie jest ich właścicielem, lub nie stanowią one bezpośredniego zagrożenia. W bazach danych brakuje także informacji na temat technologii, w jakie powstały nieruchomości.

W sytuacji braku informacji jakościowych o stanie technicznym tkanki miejskiej jedynym sposobem pozyskania informacji są badania terenowe – inwentaryzacja. Na potrzeby audytu gminnego/miejskiego niezbędne jest zatem przeprowadzanie inwentaryzacji

urbanistycznej.

W ramach podsystemu urbanistycznego dla każdej z jednostek należy uwzględnić przynajmniej sześć wskaźników cząstkowych, wymienionych w Tabeli 2 i w procesie inwentaryzacji przyznać im odpowiednią ocenę w czterostopniowej skali – od 0 do 3.

	Brak problemu lub jego znaczenie nieistotne w skali jednostki urbanistycznej	Występowanie problemu (dotyczące do 10 % obszaru/substancji)	Nasilenie problemu (dotyczące od 10 % do 50 % obszaru/substancji)	Szczególne nasilenie problemu (dotyczące powyżej 50 % obszaru/substancji)
a – budynki i budowle wymagające generalnego remontu	0	1	2	3
b – potrzeba termomodernizacji	0	1	2	3
c – substandardy architektoniczne nienadające się do modernizacji (np. zabudowa barakowa, obiekty całkowicie wyeksploatowane) oraz występowanie ugorów miejskich	0	1	2	3
d – uporządkowanie i uzupełnienie zabudowy	0	1	2	3
e – potrzeba budowy, uzupełnienia lub odnowy przestrzeni publicznych, terenów zieleni, rekreacji i wypoczynku	0	1	2	3
f – budowa lub poprawa jakości i standardu dróg i chodników lokalnych (w tym osiedlowych)	0	1	2	3

Podstawowym kryterium wskazania obszaru, jako „kryzysowego” i wskazania go do rewitalizacji powinien być więc fakt, że sytuacja jest tam gorsza/trudniejsza niż średnia dla danej gminy.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z obszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji podzielony na podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic nie może obejmować łącznie terenów o powierzchni większej niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały być przez więcej niż 30% mieszkańców.

Dla określenia i zdefiniowania charakterystyki aktualnego stanu obszaru przeprowadzono następujące inwentaryzacje, obserwacje i analizy:

- Inwentaryzację: urbanistyczną obszaru, techniczną zabudowy, konserwatorską obiektów zabytkowych;
- Przeanalizowano materiały planistyczne i ekspertyzy dotyczące Gminy Ryglice;
- Kwerendę archiwalną i zebrano materiały źródłowe;
- Wywiady z ludnością, przedstawicielami instytucji i organizacji społecznych,

- Zebrano wyniki rozesłanych i rozdanych ankiet;
W wyniku tych opracowań powstał obraz obszaru Programu z szerokim spektrum zagadnień od technicznych, przez ekonomiczne, po społeczne i środowiskowe.

11. OPIS OBSZARÓW KRYZYSOWYCH WRAZ Z UZASADNIENIEM WYBORU

Na terenie Gminy Ryglice w wyniku przeprowadzonej delimitacji został określony obszar kryzysowy cechujący się koncentracją negatywnych zjawisk, wśród których wymienić należy:

- Niewystarczający system powiązań dróg powiatowych i ograniczenia tonażowe;
- Słabe oznaczenie informacyjne dróg;
- Brak wystarczającej ilości chodników przy drogach powiatowych, gminnych;
- Niezadowalający dostęp do telefonii komórkowej (brak lub słaby zasięg);
- Niekorzystne położenie gminy na granicy dwóch makroregionów (peryferyjność);
- Ograniczony komfort poruszania się po drogach publicznych ze względu na ich zbyt małą szerokość;
- Rozproszona infrastruktura osadnicza na terenie gminy;
- Niekorzystna struktura własności;
- Słaby system komunikacji przewozów osobowych.
- Gleby orne (większość kl.4 i 5);
- Brak gleb ornych kl.1 i 2;
- Mała powierzchnia gospodarstw - struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie;
- Słaba promocja produktów rolnych;
- Nieopłacalność rolnictwa niskotowarowego;
- Brak planów zagospodarowania przestrzennego;
- Niewystarczająca infrastruktura turystyczna;
- Brak bazy noclegowej na wysokim poziomie;
- Nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników pomocy społecznej;
- Brak dużej sali audiowizualnej;
- Niekorzystna struktura wykształcenia;
- Niska dostępność doksztalcenia ustawicznego na obszarach wiejskich;
- Niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwale;
- Ujemne saldo migracji zagranicznych;
- Brak funduszy i słaba zdolność do inwestowania;

- Niski poziom dochodów gminy w przeliczeniu na mieszkańca gminy Ryglice;
- Niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców;

Problemy wymieniane powyżej wykazują potrzebę stworzenia kompleksowego podejścia do kwestii trwałej peryferyzacji obszarów i marginalizacji dużych grup mieszkańców zdegradowanych społecznie i ekonomicznie sołectw poprzez działania inspirujące rozwój nowych funkcji obszarów problemowych oraz przywrócenie terenom zdegradowanym utraconych funkcji społeczno-gospodarczych.

Zasadniczym celem działań Programu Rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych poprzez: odnowę zdegradowanych obszarów przez zmianę dotychczasowych funkcji na gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne i turystyczne, a także powiązane z nimi i przeprowadzane w tym samym czasie: rozwiązywanie problemów społecznych oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów rewitalizowanych. Oznacza to, iż projekty realizowane w ramach Programów Rewitalizacji powinny przyczyniać się do tworzenia miejsc pracy oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych jak np. remonty z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, występujących na tym obszarze. Jest to kompleksowy, kilkuletni proces, który odnosi się do wybranych przez samorząd terytorialny obszarów podupadłych na terenie Gminy. Proces ten jest realizowany za pomocą zaplanowanych przez władze lokalne we współpracy z różnymi partnerami działań technicznych, gospodarczych i społecznych. Ze względu na wielość i częstotliwość występowania problemów społecznych w całej Gminie istotne jest, aby założenia Programu Rewitalizacji były systematycznie realizowane.

W celu dokonania wyboru obszarów problemowych, na terenie których realizowany będzie Gminny Program Rewitalizacji, przeanalizowano sytuację sołectw Gminy Ryglice poprzez badanie wskaźników i porównanie ich ze sobą. Analiza ta dotyczyła przede wszystkim zagrożeń, degradacji infrastruktury technicznej oraz problemów społecznych, świadczących o długotrwałej degradacji tych obszarów. Dlatego do wyznaczenia granic obszarów rewitalizacji zastosowano następujące kryteria: struktura demograficzna mieszkańców, poziom bezrobocia, poziom ubóstwa, poziom przestępczości, poziom przedsiębiorczości, poziom wykształcenia, poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków, stan środowiska naturalnego. Porównanie sytuacji w sołectwach w oparciu o wymienione kryteria wykazała, na jakich obszarach występuje najwięcej problemów i w jakim natężeniu. Na tej podstawie zostały wybrane obszary, na których wdrożony zostanie Gminny Program Rewitalizacji, czyli zestaw niezbędnych działań potrzebnych dla rozwoju przestrzennego i gospodarczego, oraz rozwiązywania występujących tam problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

**OBSZAREM DO REWITALIZACJI JEST OBSZAR OBEJMUJĄCY
W ZAKRESIE ZADAŃ INWESTYCYJNYCH:**

1. Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki na strefę komunikacji.

Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe. Wyburzenie starych zabudowań w otoczeniu „ochronki”, rekonstrukcja „ochronki” wraz z rekonstrukcją fundamentów, przeznaczenie parteru budynku na lokale usługowe pod działalność gospodarczą oraz pierwsze piętro z przeznaczeniem na mieszkania, dodatkowo wybudowanie parkingu oraz zajezdni autobusowej.

Dz. Nr: 1606(0,29 ha), 1605 (0,07 ha)

Łącznie 0,36 ha

2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.

Regulacja rzeki „Wolanki” oraz wzmocnienie jej brzegów. Remont mostu na rzece oraz budowa kładki tzw. przejścia

Dz. Nr 1607/1 (0,35 ha), 1607/2 (0,16 ha)

Łącznie 0,51 ha

3. Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.

Wyburzenie budynków po starym GS-ie, budowa bulwaru wraz z terenem rekreacyjnym (ławki, skwery) oraz budowa Zielonego Placu Targowego oraz Placu Zabaw dla dzieci wraz z Siłownią Zewnętrzną.

Dz. Nr 1607/ (0,35 ha), 1607/2 (0,16 ha)

Łącznie: 0,51

4. Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi dojazdowej do Szkoły.

1665 (0,88 ha), 1664 (0,06 ha), 1663 (0,43 ha)

Dz. Nr 1666/1,1666/2, 1402/2, 1672 – droga 0,15 ha

Łącznie 0,64 ha

5. Przebudowa i adaptacja budynku poklasztornego wolnostojącego obok szkoły w Lubczy przeznaczeniem na cele oświatowe.

Dz. Nr 1663 (0,43 ha)

6. Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.

Zakres realizowanego zadania: w ramach modernizacji przestrzeni planowany jest remont budynku przedszkola i wokół przedszkola.

Dz. Nr 968/2 (0,17 ha), 949/3 (0,03 ha), 949/2 (0,0033 ha), 967/1 (0,11 ha), 967/6 (0,18 ha), 967/8 (0,06 ha), 966/1 (0,06 ha), 976 (0,102 ha), 966/2 (1,21 ha), 967/4 (0,63 ha), 990 (0,56 ha), 988/3(0,0141 ha) 964/2 (0,53 ha)

Łącznie : 3.6594 ha)

7. Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy.
Zakres realizowanego zadania: modernizacja i odnowa posadzki w Kościele w Lubczy
Dz. Nr 1670 (0,06 ha), 2759 (0,21 ha), 2758 (0,09 ha), 2757 (0,01 ha)
Łącznie : 0,37 ha

8. Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego
Zakres realizowanego zadania: wyrównanie i utwardzenie parkingu wokół kościoła w Ryglicach
Dz. Nr 651/3
Łącznie: 0,12 ha

9. Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele.
Zakres realizowanego zadania: rewitalizacja i odnowa bocznych witraży kościelnych Dz. Nr 1734/3
Łącznie: 0,3636 ha

10. Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”
Działki ; 491/47, 491/32 - 2,09 ha, 0,34 ha
Łącznie: 2.43 ha

11. Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową napowietrznej linii elektroenergetycznej i zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszowa, gmina Ryglice.
Zakres realizowanego zadania: budowa domu pomocy o wysokim standardzie
Dz. Nr: 207/1, 207/4
Łącznie: 6,21 ha

NA OBSZARZE REWITALIZACJI ZIDENTYFIKOWANO NASTĘPUJĄCE ZADANIA SPOŁECZNE DO REALIZACJI:

1. Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.
2. Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.
3. Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.
4. Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”.
5. Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową”.
6. 3 maja - Uroczystości patriotyczne.
7. Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe.
8. Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.
9. Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.
10. Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.
11. Festiwal Kultury Pogórzańskiej.

Uzasadnieniem dla zadań społecznych jest potrzeba odnowy przestrzeni publicznej oraz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Ryglice.

Przestrzeń publiczna to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Bez obecności ludzi pozostaje nieożywioną strukturą budynków i placów, a skutek można znaleźć w procesie suburbanizacji.

Kluczową rolę we współczesnym projektowaniu obszarów publicznych odgrywa kreatywne ich zagospodarowanie. Najprostszy pomysł umożliwiający ludziom interakcję w przestrzeni wygra z najpiękniejszym, ale nieużytecznym opracowaniem projektowym dla danego terenu. Miejsca te powinny odzwierciedlać kulturę społeczną oraz określać ramy życia mieszkańców. Można tam znaleźć obiekty materialne oraz niematerialne, a odszukując walorów dziedzictwa kulturowego doznać wizualnych oraz emocjonalnych wrażeń. Przestrzeń publiczna jest tworzona przez ludzi, w związku z czym ulega ciągłym przekształceniom zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i poglądami. Na nową jakość takiego obszaru składa się wykorzystanie potencjału indywidualnego, artystycznego oraz kreatywnego. Działania te mają na celu pobudzenie lokalnej społeczności do aktywnego korzystania z otaczającego terenu. Powierzchnia, która jest nieużytkowana traci swoje pierwotne funkcje i w konsekwencji zamiera. Kreatywna odnowa oraz aktywizacja przestrzeni publicznej buduje atrakcyjną przestrzeń, która „tętni życiem”.

Do oceny atrakcyjności służą specjalne narzędzia, które w sposób obiektywny (analiza wskaźników, bez aspektu emocjonalnego) lub subiektywny (indywidualna ocena podmiotu, wywiady, ankiety) określają jej poziom. Wskaźniki najczęściej skupiają się na mocnych i słabych stronach oraz szansach i zagrożeniach jakie wywierane są na dany obszar (analiza SWOT).

W ocenie można posłużyć się również analizami wykorzystywanymi w urbanistyce: środowiskową, ekonomiczną, krajobrazową, transportową. Należy pamiętać o aspekcie ładu przestrzennego, na który składają się czynniki funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kompozycyjno-estetyczne oraz kulturowe. Jest to takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania. Połączenie tych czynników generuje jedno hasło: zrównoważony rozwój, który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń.

Pobudzenie terenów przestrzeni publicznej wspierane jest rozwojem innowacyjnej gospodarki oraz zwiększaniem znaczenia miejsca jako ośrodka wiedzy, kultury i turystyki. W działalność tą można włączyć cele na rzecz ochrony terenów zielonych, które odgrywają istotną rolę w życiu mieszkańców. Obszary zielone umożliwiają wypoczynek od zgiełku oraz bierną i czynną rekreację.

Podsumowując, jeśli przestrzeń publiczna generuje ruch i dynamizm, a ludzie wytwarzają energię oraz siłę napędową do dalszego jej rozwoju, można ją określić jako miejsce, które jest dobrze wykorzystywane.

Pozostałe zadania mieszczą się w obszarze szeroko pojętej kultury.

Kultura związana jest z człowiekiem. Jest zjawiskiem społecznym i powtarzalnym. Kultura jest zbiorem zjawisk wyuczonych (czyli przekazywanych nie za pośrednictwem genów, lecz na drodze wychowania i uczenia się).

Kultura ma charakter czasowy i przestrzenny. Kultura jest systemem, a więc każda pojedyncza kultura ma własną wewnętrzną logikę. Kultura jest też mechanizmem adaptacyjnym człowieka, jest pośrednikiem między człowiekiem, a środowiskiem, które ten zamieszkuje.

Płaszczyzny zjawisk kulturowych:

- Materialna – każde zjawisko kulturowe ma jakiś wymiar materialny.
- Behawioralna – zjawiska kulturalne są związane nierozzerwalnie z zachowaniami motorycznymi (zewnętrznymi, czyli czynnościami związanymi z tworzeniem i odbiorem dzieła kulturowego lub wewnętrznymi, czyli przeżyciami, odczuciami, bądź wypowiedziami).
- Psychologiczna – dla niektórych badaczy ważne są: wartościowanie, oceny, postawy, motywy i znaczenia nadawane przez człowieka przedmiotom materialnym i zachowaniom.
- Aksjonormatywna – można też wyróżnić w kulturze normy i wartości.

Realizacja zadań rewitalizacyjnych Gminy Ryglice przyczynią się do podniesienia poziomu lokalnego patriotyzmu, będą łączyć, a nie dzielić społeczność lokalną, staną się szansą na integrację i współpracę, poprzez które możliwe jest odniesienie wspólnego sukcesu.

Nr. zad.	TYTUŁ ZADANIA INWESTYCYJNEGO	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA
1	Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki na strefę komunikacji. Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe.	- powiększenie oferty wynajmu lokali pod działalność gospodarczą, - powiększenie oferty mieszkaniowej w ramach społecznego budownictwa czynszowego

2	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.	- Utworzenie miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, integracja mieszkańców, wzmocnienie tożsamości lokalnej i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, - regulacja rzeki Wolanka zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców,
3	Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.	Wyburzenie budynków po starym GS-ie, budowa bulwaru wraz z terenem rekreacyjnym (ławki, skwery) oraz budowa Zielonego Placu Targowego oraz Placu Zabaw dla dzieci wraz z Siłownią Zewnętrzną - pozwoli na utworzenie miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, integracja mieszkańców, wzmocnienie tożsamości lokalnej i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, rozszerzenie możliwości organizacji imprez plenerowych i wydarzeń kulturalnych (festyny, pokazy, koncerty, wystawy), promocja i rozwój lokalnej turystyki.
4	Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi dojazdowej do Szkoły.	Modernizacja i rozbudowa placówek oświatowych poprzez utworzenie obiektów sportowych podnoszących jakość nauczania wychowania fizycznego w szkole, umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu dzieciom i młodzieży oraz dorosłym (w godzinach pozalekcyjnych i weekendy). Celem projektu jest popularyzacja zdrowego trybu życia i kultury fizycznej, a także integracja społeczna mieszkańców, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, poprawa jakości życia mieszkańców, stworzenie warunków integracji i odbudowy więzi społecznych, tworzenie alternatywnych form spędzania wolnego czasu. Inwestycja w sport jest zawsze celowa, gdyż przede wszystkim sport to zdrowie i lepsze samopoczucie. Za każdym razem, gdy poziom aktywności fizycznej wzrasta, organizm się dotlenia, kształtuje się smukła sylwetka oraz poprawia się koordynacja ruchowa. Sport to szkoła

		wytrwałości, samozaparciu i cierpliwości w oczekiwaniu na efekty. Jeżeli te warunki zostaną spełnione, stanowią gwarancję na zabicie nudy i wesołą zabawę oraz poczucie dobrze spędzonego czasu.
5	Przebudowa i adaptacja budynku poklasztornego wolnostojącego obok szkoły w Lubczy przeznaczonym na cele oświatowe.	Rozszerzenie i podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych do organizacji fachowej opieki wychowawczej, pomocy, działań terapeutycznych, a także umożliwienie alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
6	Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.	<ul style="list-style-type: none">- utworzenie miejsca spotkań wokół przedszkola, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych,- rozszerzenie i podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych,- ogrodzenie wokół cmentarza wymaga renowacji.
7	Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy	Prace renowacyjne prowadzone w kościele przyczynią się do podkreślenia jego walorów oraz umożliwią dalsze przeznaczenie obiektu na cele nie tylko religijne, ale także kulturalne. Przeprowadzenie prac remontowych może umożliwić poza celami sakralnymi m. in. organizowanie koncertów, spotkań i innych imprez kulturalnych o charakterze poznawczym dziedzictwa kulturowego regionu i religijnym.
8	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego	
9	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele	
10	Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”	W ostatnich latach wzrasta zapotrzebowanie na Domy Pogodnej Jesieni jako placówek całodobowej opieki dla osób starszych, samotnych, czy też

11	Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową napowietrznej linii elektroenergetycznej i zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszowa, gmina Ryglice.	wymagających pielęgnacji i opieki. Utworzenie takich Domów jest celowe ze względu na to, iż rehabilitacja medyczna stanowi kompleksowe i zespołowe działanie na rzecz osoby niepełnosprawnej fizycznie lub psychicznie (lub z deficytem w ww. obszarach), które ma na celu przywrócenie tej osobie pełnej lub maksymalnej do osiągnięcia sprawności fizycznej lub psychicznej, a także zdolności do pracy oraz do brania czynnego udziału w życiu społecznym. Rehabilitacja jest integralną częścią procesu terapeutycznego, na równi z innymi metodami leczenia, współdecydującą o jego ostatecznej efektywności. Ze względu na zróżnicowanie oddziaływań rehabilitacja (szczególnie rehabilitacja neurologiczna – neurorehabilitacja) jest często prowadzona przez interdyscyplinarny zespół terapeutyczny składający się z lekarzy różnych specjalności, fizjoterapeutów, terapeutów zajęciowych, pielęgniarek, logopedów, psychologów, muzykoterapeutów itp. Rehabilitacja to proces medyczny i społeczny. Rehabilitacja ruchowa natomiast jest procesem usprawniania osób z dysfunkcją narządu ruchu.
Nr. zad.	TYTUŁA ZADANIA SPOŁECZNEGO	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA
1	Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.	Stworzenie warunków do zagospodarowania wolnego czasu. Promocja talentów, rozwijanie umiejętności i zdolności, wzbudzanie kreatywności, organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, integracja społeczna, ożywienie społeczne. Zajęcia obejmują: pomoc w nauce, wyrównywanie braków edukacyjnych, organizowanie czasu wolnego wychowanków, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, zajęcia ruchowe, zajęcia informatyczne, zajęcia teatralne, zajęcia z wykorzystaniem muzykoterapii i

		bajkoterapii, zajęcia wychowawcze, zajęcia logopedyczne, gry i zabawy dydaktyczne, rozwijanie uzdolnień, zainteresowań i umiejętności praktycznych, stałą współpracę z rodzinami wychowanków, profilaktykę uzależnień (zajęcia profilaktyczne), wdrażanie w działalność kulturalną, pomoc socjalną w formie jednego posiłku, stałą współpracę z lokalnymi szkołami (pedagog szkolny oraz wychowawcy klas), stałą współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Ryglicach, stałą współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowie.
2	Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.	- Promocja lokalnych talentów, rozwijanie umiejętności i zdolności, wzbudzanie kreatywności, organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, integracja społeczna, ożywienie społeczne. - Poszerzenie oferty kulturalnej Gminy jest niezbędne z uwagi na istniejące potrzeby oraz zagospodarowanie wolnego czasu dla miejscowej młodzieży i mieszkańców Gminy. - Stworzenie warunków do zagospodarowania wolnego czasu wszystkich grup wiekowych. Działalność kulturalna zmieni swój wymiar. Będzie można organizować występy zespołów teatralnych, koncerty oraz wprowadzać inne formy działalności kulturalnej.
3	Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.	
4	Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”.	
5	Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową”.	
6	3 maja - Uroczystości patriotyczne.	
7	Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe	
8	Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.	
9	Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.	
10	Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.	
11	Festiwal Kultury Pogórzańskiej.	

Obszar rewitalizowany o wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego i realizacji założonych zadań inwestycyjnych i społecznych oddziaływać będzie w sposób zdecydowany na całą populację Gminy Ryglice. Podniesiona zostanie atrakcyjność turystyczna i inwestycyjna Gminy, wzmocniona zostanie pozycja Ryglic wśród gmin powiatu tarnowskiego i Małopolski, podniesiony zostanie poziom lokalnego patriotyzmu.

Nr. zad.	TYTUŁ ZADANIA INWESTYCYJNEGO	ODNIESIENIE DO PRZYJĘTYCH CELÓW REWITALIZACJI
1	Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki na strefę komunikacji. Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe.	✓ Rewitalizacja centrum miejscowości Lubcza łącząca działania w sferze

2	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.	<p>infrastruktury przestrzennej z aktywizacją społeczną i gospodarczą wszystkich mieszkańców, połączona z wdrożeniem nowych funkcji publicznych, gospodarczych i społecznych.</p> <p>✓ Modernizacja przestrzeni publicznej połączona z ożywieniem społecznym i gospodarczym mieszkańców miejscowości Ryglice w przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach.</p> <p>✓ Podniesienie atrakcyjności, jakości i poziomu życia mieszkańców miejscowości Lubcza i Ryglice.</p> <p>✓ Promocja marki i wizerunku Gminy Ryglice poprzez organizację imprez kulturalnych o charakterze wizerunkowym.</p> <p>✓ Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i tworzenie nowych standardów, kompetencji kulturowych dla mieszkańców Gminy Ryglice.</p> <p>✓ Utworzenie Centrum usług wspólnych dostępnych dla wszystkich mieszkańców Gminy Ryglice.</p> <p>✓ Kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej.</p> <p>✓ Wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy, przy wykorzystaniu ekonomii społecznej.</p> <p>✓ Działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez rozwój usług socjalnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych.</p> <p>✓ Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania</p>
3	Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.	
4	Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi dojazdowej do Szkoły.	
5	Przebudowa i adaptacja budynku poklasztorowego wolnostojącego obok szkoły w Lubczy przeznaczeniem na cele oświatowe.	
6	Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.	
7	Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy	
8	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego	
9	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele	
10	Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”	
11	Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową napowietrznej linii elektroenergetycznej i zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszcza, gmina Ryglice.	
Nr. zad.	TYTUŁA ZADANIA SPOŁECZNEGO	
1	Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.	
2	Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.	
3	Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.	
4	Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”.	
5	Gminny Konkurs „Na pisankę ludową i plastykę obrzędową”.	
6	3 maja - Uroczystości patriotyczne.	
7	Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe	

		OZE. ✓ Zabezpieczenie mieszkańców i instytucji Lubczy i Ryglic przed skutkami klęsk żywiołowych i przed osuwiskami. ✓ Remont i odbudowa obiektu przemysłowego po byłym GS w Lubczy na cele kultury i handlu.
8	Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.	
9	Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.	
10	Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.	
11	Festiwal Kultury Pogórzańskiej.	

12. POZOSTAŁE RODZAJE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH REALIZUJĄCYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ, MAJĄCYCH NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK POWODUJĄCYCH SYTUACJĘ KRYZYSOWĄ

Realizację działań inwestycyjnych w polach interwencji objętych GPR winny służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców oraz ożywieniu gospodarczemu i społecznemu całej Gminy Ryglice.

Projekty z zakresu rewitalizacji muszą być realizowane jako kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów wpływających na sytuację kryzysową rewitalizowanego obszaru. Dotyczy to w szczególności następujących działań:

1. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące:

- placówki oferujące wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży (np. żłobki, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, świetlice, w tym środowiskowe);
- obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska);
- obiekty infrastruktury kulturalnej (maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln EUR);
- obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców;
- obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne;

2. działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze);

3. zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni na cele publiczne lub społeczne (np. place, skwery, parki);

4. modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną; przedsięwzięcia w ramach powyższego typu projektu, o ile przewidują modernizację energetyczną budynków, muszą mieć uzasadnienie w audycie energetycznym;

5. modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj. odnowienie elementów strukturalnych budynku (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie, klatki schodowe i korytarze, windy). Projekty z zakresu mieszkalnictwa w zakresie modernizacji energetycznej budynków muszą mieć uzasadnienie w audycie energetycznym. Jeżeli to wynika z audytu energetycznego – możliwa jest ingerencja w substancję budynku w szerszym zakresie niż przywołany powyżej.

W ramach wskazanych powyżej typów projektów (wyłącznie jako element projektu) możliwa jest:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej (np. sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych, ciepłowniczych, elektrycznych, telekomunikacyjnych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu rewitalizowanym obiektom i terenom do podstawowych usług komunalnych – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Głównym celem podejmowanych działań będzie zmiana dotychczasowych funkcji i dostosowania terenu oraz znajdujących się tam obiektów do nowych potrzeb w zakresie usług, turystyki, rekreacji, kultury, zdrowia i oświaty. Realizacja pozostałych zamierzeń rewitalizacyjnych przyczyni się także do zmniejszenia dysproporcji występujących pomiędzy rozwojem wskazanego obszaru zdegradowanego Gminy Ryglice w odniesieniu do ośrodków o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym w regionie. Pilną koniecznością staje się również rozwiązanie szeregu trudnych problemów społecznych. Zjawiska te związane są ze sferą ubóstwa, uzależnień, przestępczości, wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych. Działania zaplanowane na obszarze rewitalizowanym zorientowane są przede wszystkim na aktywizację społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie pracy socjalnej, współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się działalnością społeczną w Gminie oraz instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej, takich jak: kultura, oświata, służba zdrowia i bezpieczeństwo. Działania o charakterze społecznym polegać będą zatem na umocnieniu postaw aktywnych w sferze społecznej i indywidualnej, tworzeniu systemu wsparcia, poradnictwo m.in. prawne, pedagogiczne, terapię, wyspecjalizowaną pracę socjalną połączoną ze stymulowaniem postaw przedsiębiorczych i prospołecznych wśród lokalnej społeczności.

13. ZADANIA INWESTYCYJNE I SPOŁECZNE NA OBSZARZE REWITALIZACJI

13.1 ZADANIA INWESTYCYJNE NA OBSZARZE REWITALIZACJI

I. Zadania inwestycyjne - rewitalizacyjne Gminy Ryglice na lata 2015-2020 zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015r. MiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015, załącznik pkt. 5 Minimalna zawartość programu rewitalizacji ppkt 1 f).

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
1/sfera przestrzen na (SP)	Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki na strefę komunikacji. Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe.	Wyburzenie starych zabudowań w otoczeniu „ochronki”, rekonstrukcja „ochronki” wraz z rekonstrukcją fundamentów, przeznaczenie parteru budynku na lokale usługowe pod działalność gospodarczą oraz pierwsze piętro z przeznaczeniem na mieszkania, dodatkowo wybudowanie parkingu oraz zajezdni autobusowej.	Lubcza 1606 (0,29 ha), 1605 (0,07 ha) Łącznie 0,36 ha	2 100 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,36	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe Budżet Gminy Ryglice
2/ sfera przestrzen na (SP)	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.	Regulacja rzeki „Wolanki” oraz wzmocnienie jej brzegów. Remont mostu na rzece oraz budowa kładki tzw. przejścia	1607/1 (0,35 ha), 1607/2 (0,16 ha) Łącznie 0,51 ha	4 000 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,51	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) MF EOG 2015-2020 Fundusze

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe Budżet Gminy Ryglice
3 /sfera przestrzen na (SP)	Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.	Wyburzenie budynków po starym GS-ie, budowa bulwaru wraz z terenem rekreacyjnym (ławki, skwery) oraz budowa Zielonego Placu Targowego oraz Placu Zabaw dla dzieci wraz z Siłownią Zewnętrzną.	1607/ (0,35 ha), 1607/2 (0,16 ha) Łącznie: 0,51	1 500 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,51	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										odnowy Małopolski oraz inne Partnerstwo Publiczno-Prywatne(PPP) MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe Budżet Gminy Ryglice
4/sfera społeczna (SS)	Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi dojazdowej do Szkoły.		1665 (0,88 ha), 1664 (0,06 ha), 1663 (0,43 ha) 1666/1,1666/2, 1402/2, 1672 – droga 0,15 ha Łącznie 0,64 ha	2 200 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,64	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe Budżet Gminy Ryglice
5/ sfera społeczna (SS)	Przebudowa i adaptacja budynku poklasztorowego wolnostojącego		1663 (0,43 ha)	1 000 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,43	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym:

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
	obok szkoły w Lubczy przeznaczaniem na cele oświatowe.									RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społeczności Budżet Gminy Ryglice

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
6/ sfera przestrzen na (SP)	Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.	Zakres realizowanego zadania: w ramach modernizacji przestrzeni planowany jest remont budynku przedszkola i wokół przedszkola.	968/2 (0,17 ha), 949/3 (0,03 ha), 949/2 (0,0033 ha), 967/1 (0,11 ha), 967/6 (0,18 ha), 967/8 (0,06 ha), 966/1 (0,06 ha), 976 (0,102 ha), 966/2 (1,21 ha), 967/4 (0,63 ha), 990 (0,56 ha), 988/3(0,0141 ha) 964/2 (0,53 ha) Łącznie : 3,6594 ha)	1 650 000	Gmina Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	3,6594	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										społecznościowe Budżet Gminy Ryglice
7/ sfera społeczna (SS)	Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy	Zakres realizowanego zadania: modernizacja i odnowa posadzki w Kościele w Lubczy	Działki: 1670 (0,06 ha), 2759 (0,21 ha), 2758 (0,09 ha), 2757 (0,01 ha) Łącznie : 0,37 ha	1 000 000	Parafia Rzymsko-Katolicka w Lubczy	2016-2020	powierzchnia	ha	0,37	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski Fundusz kościelny PO MKiDN 2015-2020 MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościami
8 /sfera społeczna (SS)	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego	Zakres realizowanego zadania: wyrównanie i utwardzenie parkingu wokół kościoła w Ryglicach	Działki : 651/3 0,12 ha	300 000	Parafia rzymsko-Katolicka w Ryglicach	2016-2020	powierzchnia	ha	0,12	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski Fundusz kościelny PO MKiDN 2015-2020 MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościami
9/ sfera społeczna (SS)	Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele	Zakres realizowanego zadania: rewitalizacja i odnowa bocznych witraży kościelnych	Działki ; 1734/3 0,3636 ha	1 000 000	Parafia rzymsko-Katolicka w Ryglicach	2016-2020	powierzchnia	ha	0,3636	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski Fundusz kościelny PO MKiDN

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										2015-2020 MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe
10 /sfera społeczna (SS)	Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”	Zakres realizowanego zadania: budowa „słonecznego wzgórza”	Działki ; 491/47, 491/32 - 2,09 ha, 0,34 ha	5 000 000	Gospodarstwo EKO SIOŁO Bistuszowa 1 33-160 Ryglice ramach PPP z Gminą Ryglice	2016-2020	powierzchnia	ha	0,34	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
										rewitalizacji i odnowy Małopolski Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe
11 /sfera społeczna (SS)	Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową	Zakres realizowanego zadania: budowa domu pomocy o wysokim standardzie	Działki ; 207/1, 207/4 pow. 6,21 ha	10 000 000	Prywatny inwestor : Eko sioło Barbara Pawlik Bistuszowa	2016-2020	powierzchnia	ha	6,21	Dotacja celowa z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, w tym: RPO WM 2014-2020 Oś Priorytetowa 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2

Numer zadania rewitalizacyjnego	Tytuł zadania	Krótki opis	Lokalizacja/nr działki/powierzchnia	Budżet zadania (PLN)	Inwestor	Termin realizacji	Wskaźnik osiągnięć	Miara wskaźnika	Wielkość wskaźnika	Źródła finansowania
	napowietrznej linii elektroenergetycznej i zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszowa, gmina Ryglice.									Odnowa obszarów wiejskich, Działanie 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski MF EOG 2015-2020 Fundusze Wyszehradzkie Fundusze bilateralne RP Fundacje krajowe i zagraniczne Fundacja na rzecz rozwoju Wsi Polskiej „Polska wieś 2000” Emisja obligacji społecznych – Social Impact Bonds Issue Finansowanie społecznościowe
RAZEM SZACUNKOWE KOSZTY NAKŁADOW NA ZADANIA INWESTYCYJNE - REWITALIZACYJNE								29 750 000 PLN		

Zadania inwestycyjne rewitalizacyjne Gminy Ryglice: 29 750 000 PLN, w tym:

Sfera przestrzenna – SP – 4 zadania inwestycyjne na kwotę: 9 250 000 PLN

Sfera społeczna – SS – 7 zadań inwestycyjnych na kwotę: 20 500 000 PLN

13.2 ZADANIA SPOŁECZNE NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM

II. Zadania społeczne Gminy Ryglice

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.	Zajęcia obejmują: pomoc w nauce, wyrównywanie braków edukacyjnych, organizowanie czasu wolnego wychowanków, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, zajęcia ruchowe, zajęcia informatyczne, zajęcia teatralne, zajęcia z wykorzystaniem muzykoterapii i bajkoterapii, zajęcia wychowawcze, zajęcia logopedyczne, gry i zabawy dydaktyczne, rozwijanie uzdolnień, zainteresowań i umiejętności praktycznych, stałą współpracę z rodzinami wychowanków, profilaktykę uzależnień (zajęcia profilaktyczne), wdrażanie w działalność kulturalną, pomoc socjalną w formie jednego posiłku, stałą współpracę z lokalnymi szkołami (pedagog szkolny oraz wychowawcy klas), stałą współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy	Placówka Wsparcia Dziennego w Ryglicach.	150 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO WER 2014 – 2020 Oś Priorytetowa 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty• RPO WM 2014 – 2020 Oś Priorytetowa 10 Wiedza i kompetencje, Działanie 10.1 Rozwój kształcenia ogólnego, Poddziałanie 10.1.2 Wychowanie przedszkolne SPR, Typ Projektu B Rozszerzenie oferty dodatkowej ośrodków wychowania przedszkolnego• FIO 2014 – 2020 Priorytet 1. Małe inicjatywy; Wspieranie

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
		Spółecznej w Ryglicach, stałą współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowie.				<ul style="list-style-type: none">młodych organizacji pozarządowych• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Budżet Gminy Ryglice
2	Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.	<p>Cel Konkursu:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Szopka, jako symbol wydarzeń związanych z naszą wiarą, tradycją, nastrojem Świąt Bożego Narodzenia.2. Kultywowanie polskiej tradycji ludowej.3. Uwrażliwienie uczestników konkursu na piękno symboli wiary.	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	5 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• RPO WM 2014 – 2020 Oś Priorytetowa 6 Dziedzictwo regionalne, Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych, Typ

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<p>Warunki uczestnictwa:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Każdy uczestnik dostarcza tylko jedną szopkę.2. Nie przyjmujemy prac zbiorowych.3. Ocenie podlegają tylko szopki tradycyjne.4. Forma przestrzenna.5. W szopce najważniejsze jest wnętrze – osoby, zwierzęta, nastrój, symbol, przesłanie.6. Symbolika związana ze Świętami Bożego Narodzenia. <p>W konkursie biorą udział:</p> <ul style="list-style-type: none">- uczniowie szkół podstawowych od kl. IV-VI- młodzież gimnazjalna (każdą szkołę reprezentuje 5 najlepszych szopek z danej szkoły)- dorośli				<p>Projektu A Organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, interdyscyplinarnych</p> <ul style="list-style-type: none">• PO MSiT Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej: Sport wyczynowy: Sport młodzieżowy: Sport osób niepełnosprawnych: Wolontariat sportowy• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych oraz wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						<ul style="list-style-type: none">społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
3	Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.	Występy zespołów ludowych i zespołów tanecznych, zabawa taneczna.	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	25 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej oraz aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						<ul style="list-style-type: none">• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
4	Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa”.	<p>1) Cel konkursu:</p> <p>a) utrzymanie pięknej tradycji masek karnawałowych używanych w czasie balu karnawałowego</p> <p>b) rozbudzenie wrażliwości artystycznej</p> <p>c) rozwijanie zdolności manualnych</p> <p>2) Warunki uczestnictwa:</p> <ul style="list-style-type: none">- praca indywidualna (maskę wykonuje jedna osoba)- preferujemy maski tradycyjne <p>3) W konkursie biorą udział:</p> <ul style="list-style-type: none">- uczniowie szkół podstawowych- uczniowie szkół gimnazjalnych- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych- dorośli	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	5 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 1. Małe inicjatywy; wspieranie młodych organizacji pozarządowych• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						<ul style="list-style-type: none">społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
5	Gminny Konkurs „Na pisankę ludową i plastykę obrzędową”.	<p>I. Cel Konkursu:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kultywowanie i ochrona pięknej ludowej tradycji naszego regionu.2. Wprowadzenie w nastrój Świąt Wielkiej Nocy.3. Zainteresowanie społeczeństwa tradycjami wielkanocnymi, wyzwolenie szacunku i umiłowania kultury.4. Doskonalenie warsztatu artystycznego twórców ludowych.5. W konkursie najważniejsze są pisanki. <p>II. Ocenie podlegają</p> <ol style="list-style-type: none">1. Pisanki zdobione różnymi technikami zgodnie z naszą tradycją np.<ol style="list-style-type: none">a) barwienie korą, cebulą, zbożami (barwniki naturalne)b) skrobane wzory - technika	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	10.000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania	
		<p>rytownicza</p> <p>c) malowane woskiem – technika batikowa</p> <p>d) oklejane włóczkami, ścinkami, sitowiem</p> <p>2. Palmy wykonane z surowców naturalnych (w palmie nie używamy kłosów zbóż, ostrożnie ze zdobnictwem zgodnie z tradycją naszego regionu)</p> <p>3. Plastyka obrzędowa (stroiki i wyroby z ciasta) - wszystkie te akcenty winny być utrzymane w konwencji tradycyjnej (nasz region). - wykorzystane rośliny nie barwimy</p> <p>4. Maślane baranki – tradycja naszego regionu</p> <p>5. Tradycyjne kosze ze święconym – koszyk wielkanocny, który się święci w Wielką Sobotę – tradycyjny</p> <p>6. Stoły wielkanocne – wykonane zgodnie z dawnymi tradycjami, technikami</p>					<ul style="list-style-type: none">• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
6	3 maja - Uroczystości	Uroczystości patriotyczne	Ośrodek Kultury w	15 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 –	

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
	patriotyczne.	powiązane z programem artystycznym oraz występem zespołów ludowych.	Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.			2020 Wydarzenia Artystyczne <ul style="list-style-type: none">• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
7	Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto	Uroczystości patriotyczne połączone z przeglądem orkiestr dętych.	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej,	5 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
	Narodowe.		Kowalowej i Lubczy.			<ul style="list-style-type: none">ArtystyczneFIO 2014 – 2020Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej oraz aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowychFundacje krajowe i zagraniczneFinansowanie społecznościowe - CrowdfundingEmisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds IssueProgramy bilateralne Rządu RPSponsoringBudżet Gminy Ryglice
8	Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.	Celem konkursu jest kształtowanie chrześcijańskiej postawy człowieka, rozwój własnych uzdolnień i talentów poprzez uprawianie takich form jak piosenka, poezja,	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	15 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">PO MKiDN 2016 – 2020Wydarzenia ArtystyczneFIO 2014 – 2020Priorytet 2. Aktywne

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
		muzyka. Zamierzeniem organizatorów jest też, by konkurs nie ograniczał się tylko do elementów współzawodnictwa ale był też motywujący do jak najlepszego przygotowania się uczestników.	Duszpasterstwo Młodzieży.			społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej oraz aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych <ul style="list-style-type: none">• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
9	Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.	Barwny korowód, obrzęd sobótkowy i rzucanie wianków na wodę, występy zespołów wokalnie-instrumentalnych, tanecznych, teatralnych, wystawy rękodzieła, warsztaty wicia wianków sobótkowych, gry i zabawy z animatorem, wieczorna biesiada,	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	30 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; wspieranie aktywnych form integracji społecznej oraz aktywizacja obywateli w sprawach

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						<ul style="list-style-type: none">wspólnotowych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice
10	Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.	Gminny Konkurs Wieńca Dożynkowego, występy zespołów ludowych, gwiazda wieczoru.	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	25 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• RPO WM 2014 – 2020 Oś Priorytetowa 6 Dziedzictwo regionalne, Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych, Typ Projektu A Organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, interdyscyplinarnych• PO MSiT Fundusz Rozwoju

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						<p>Kultury Fizycznej: Sport wyczynowy: Sport młodzieżowy: Sport osób niepełnosprawnych: Wolontariat sportowy</p> <ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych oraz wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
11	Festiwal Kultury Pogórzańskiej.	Podczas festiwalu odbywa się KONKURS DLA ZESPOŁÓW I KAPEL LUDOWYCH „O ZŁOTĄ PODKOWĘ POGÓRZA”. Celem konkursu jest - promowanie, dokumentowanie i ochrona folkloru Ziemi Pogórzańskiej począwszy od Pogórza Przemyskiego przez Karpackie aż do Pogórza Wielickiego. Konkurs daje możliwość konfrontacji dorobku artystycznego zespołów regionalnych i kapel ludowych, jednocześnie tworząc platformę dla integracji i nawiązywania współpracy między zespołami. Naszym celem jest również popularyzacja tradycji kulturowych Pogórza we współczesnych społecznościach jak i wzbogacanie oferty	Ośrodek Kultury w Ryglicach wraz z filiami w Zalasowej, Kowalowej i Lubczy.	100 000,00	2016-2020	<ul style="list-style-type: none">• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring• Budżet Gminy Ryglice• RPO WM 2014 – 2020 Oś Priorytetowa 6 Dziedzictwo regionalne, Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych, Typ Projektu A Organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, interdyscyplinarnych• PO MSiT Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej: Sport wyczynowy: Sport młodzieżowy: Sport osób niepełnosprawnych: Wolontariat sportowy

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<p>kulturalnej regionu. Uczestnicy – uczestnikami konkursu mogą być osoby dorosłe i młodzież od lat 14-stu (z wyjątkiem obrzędów, w uzasadnionych przypadkach również dzieci) uczestników konkursu klasyfikować będziemy w czterech kategoriach</p> <ul style="list-style-type: none">- zespoły regionalne prezentujące autentyczne formy (pieśni, tańca i obrzędu)- kapele ludowe (bez solistów)- zespoły śpiewacze (a capella)- zespoły pieśni i tańca – artystycznie opracowane				<ul style="list-style-type: none">• PO MKiDN 2016 – 2020 Wydarzenia Artystyczne• FIO 2014 – 2020 Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo; aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych oraz wspieranie aktywnych form integracji społecznej• FIO 2014 – 2020 Priorytet 3. Aktywni obywatele; rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych• Fundacje krajowe i zagraniczne• Finansowanie społecznościowe - Crowdfunding• Emisja obligacji społecznych - Social Impact Bonds Issue• Programy bilateralne Rządu RP• Sponsoring

Numer zadania	Tytuł zadania	Krótki opis	Organizator	Szacunkowy koszt (PLN)	Termin realizacji	Źródło finansowania
						• Budżet Gminy Ryglice
Suma szacunkowych kosztów					385 000,00	

Zadania społeczne pełnią zgodnie z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r. MiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015, załącznik: Cechy i elementy programów rewitalizacji pkt 5 Minimalna zawartość programu rewitalizacji ppkt 1g). funkcje wspierające dla projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mających charakter zasadniczy na obszarze objętym rewitalizacją Gminy Ryglice (pkt. 5 ppkt 1f). Wytocznych MiR).

13.3 MATRYCA POWIĄZANIA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH GPR

III. Matryca powiązania zadań inwestycyjnych GPR i społecznych

Zadania społeczne	Zadania inwestycyjne											
1. Rekonstrukcja i modernizacja starej ochronki z przeznaczeniem na cele gospodarcze w Lubczy (wynajem lokali pod działalność gospodarczą) oraz zagospodarowanie placu wokół ochronki	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="398 970 607 1394">1. Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.</td><td data-bbox="607 970 719 1394">2. Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.</td><td data-bbox="719 970 864 1394">3. Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.</td><td data-bbox="864 970 1010 1394">4. Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa” .</td><td data-bbox="1010 970 1155 1394">5. Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową” .</td><td data-bbox="1155 970 1339 1394">6. 3 maja - Uroczystości patriotyczne.</td><td data-bbox="1339 970 1503 1394">7. Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe.</td><td data-bbox="1503 970 1666 1394">8. Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.</td><td data-bbox="1666 970 1830 1394">9. Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.</td><td data-bbox="1830 970 1993 1394">10. Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.</td><td data-bbox="1993 970 2159 1394">11. Festiwal Kultury Pogórzańskiej.</td></tr></tbody></table>	1. Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.	2. Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.	3. Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.	4. Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa” .	5. Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową” .	6. 3 maja - Uroczystości patriotyczne.	7. Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe.	8. Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.	9. Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.	10. Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.	11. Festiwal Kultury Pogórzańskiej.
1. Organizacja zajęć dodatkowych o charakterze kompensacyjnym, profilaktycznym i wychowawczym dla dzieci (w wieku 5-16 lat) z terenu gminy Ryglice.	2. Gminny Konkurs Szopek Bożonarodzeniowych.	3. Święty Walenty - Tradycje Lubeckie.	4. Gminny Konkurs „Maska Karnawałowa” .	5. Gminny Konkurs „Na pisanek ludową i plastykę obrzędową” .	6. 3 maja - Uroczystości patriotyczne.	7. Ryglicka Parada Orkiestr Dętych o puchar Burmistrza Ryglic – 3 Maja Święto Narodowe.	8. Ryglickie Dni Muzyki Chrześcijańskiej.	9. Sobótkowe Święto Młodości – impreza plenerowa.	10. Dożynki Gminne – Konkurs wieńca.	11. Festiwal Kultury Pogórzańskiej.		

na strefę komunikacji. Piętro pierwsze ochronki z przeznaczeniem na lokale mieszkaniowe.											
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z rozbudową bulwaru i skweru wokół ochronki w Lubczy oraz regulacją koryta rzeki „Wolanka” w Lubczy.		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. Rozbudowa i adaptacja przestrzeni po GS Lubcza z przeznaczeniem na cele społeczne.		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Rozbudowa Zespołu Szkół w Lubczy o Sale Gimnastyczną Pasywną wraz z poszerzeniem drogi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

dojazdowej do Szkoły.												
5. Przebudowa i adaptacja budynku poklasztornego wolnostojącego obok szkoły w Lubczy przeznaczaniem na cele oświatowe.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6. Modernizacja przestrzeni wokół przedszkola w Ryglicach wraz z przebudową ogrodzenia wokół cmentarza komunalnego w Ryglicach i budowa chodnika.	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
7. Rewitalizacja kościoła poprzez renowację budynku kościoła (posadzka) w Lubczy		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8. Rewitalizacja		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+

kościół w Ryglicach wraz z modernizacją i utwardzeniem parkingu kościelnego											
9. Rewitalizacja kościoła w Ryglicach wraz z renowacją i modernizacją witraży bocznych w kościele		+		+	+	+	+	+	+	+	+
10. Budowa Centrum Zdrowia Opieki i Rehabilitacji w Ryglicach „Słoneczne Wzgórze”		+		+	+	+	+	+	+	+	+
11. Budowa domu pomocy społecznej wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i niezbędną zewnętrzną infrastrukturą techniczną oraz przebudową napowietrznej linii elektroenergetycznej i		+		+	+	+	+	+	+	+	+

zarurowaniem rowów wód deszczowych wraz z przepustami, wlotami i wylotami oraz przebudową przyłącza gazy na działkach nr 207/1 i 207/4 położonych w miejscowości Bistuszowa, gmina Ryglice.											
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**Mapa – obszar rewitalizacji
w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Ryglice
na lata 2015-2020**

14. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice na lata 2015-2020 wymagać będzie zarówno od Gminy Ryglice, jak i od pozostałych beneficjentów końcowych usytuowanych w obszarze objętym rewitalizacją dużej pracy w zakresie przygotowywania dokumentacji technicznej, studiów wykonalności, wniosków aplikacyjnych.

Zgodnie z wymogami EFRR, każdy projekt musi mieć zgodnie z zasadą trwałości precyzyjnie określone wskaźniki monitorowania, czyli wskaźniki produktu i rezultatu. Wskaźniki te służą do oceny każdego projektu w trzech fazach:

I faza – realizacji,

II faza – zamknięcia inwestycji,

III faza – 2020 rok

Definicje wskaźników:

PRODUKT – wynik interwencji w stan aktualny, czyli bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. km jezdni).

REZULTATY – bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

ODDZIAŁYWANIE - Wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji). Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Wskaźniki oddziaływania mogą być bezpośrednie i globalne. Oddziaływania bezpośrednie, są to efekty pojawiające się po pewnym upływie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio związane z podjętym działaniem i beneficjentami bezpośrednimi. Oddziaływania globalne to długoterminowe efekty mające wpływ na większą populację.

Część wskaźników szczególnie oddziaływanie ma charakter nie mierzalny lub zostanie osiągnięta w długim okresie czasu, dlatego też zostaną one określone szczegółowo przy opracowywaniu poszczególnych projektów.

Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane pod kątem osiągniętych niżej wskaźników.

WSKAŹNIK PRODUKTU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów infrastruktury kultury i oświaty	Monitoring własny	ha	0	0,43
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów	Monitoring własny	ha	0	0,64

infrastruktury sportowej				
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów /przestrzeni użyteczności publicznej	Monitoring własny	ha	0	12,443
Obszar poddany rewitalizacji	Monitoring własny	ha	0	13,513
WSKAŹNIK REZULTATU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Wartość zadań inwestycyjnych	Monitoring własny	PLN	0	13 450 000
Wartość zadań społecznych	Monitoring własny	PLN	0	385 000
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW PROJEKTU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Liczba zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	szt.	0	3 sołectwa
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	ha	0	13,513

Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ryglice w 2013 r.	Średnia powiatu tarnowskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ryglice w 2020 r.	
WSKAŹNIK SPOŁECZNY						
1.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	wiek przedprodukcyjny	22,4	21%	18,20%	powyżej średniej krajowej
		wiek produkcyjny	61,3	63%	63,40%	poniżej średniej krajowej
		wiek poprodukcyjny	16,4	16%	18,40%	poniżej średniej krajowej
2.	Przyrost naturalny na 1000 osób	4,0	375	0,5	powyżej średniej krajowej	
3.	Saldo migracji na 1000 osób	-0,9	71	-0,52	poniżej średniej krajowej	

4.	Liczba uczniów w szkołach podstawowych przypadających na 1 oddział	16	15	18	poniżej średniej krajowej
5.	Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych przypadających na 1 oddział	22	21	21	w granicach średniej krajowej
6.	Dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat	579	3900	1268295	poniżej średniej krajowej
7.	Udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	7%	11%	8,3%	poniżej średniej krajowej
8.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym %	8,5	10,2	8,8	W granicach średniej krajowej
9.	Wydatki budżetu na pomoc społeczną na 1 mieszkańca w złotych	531,06	447,18	520,24	powyżej średniej krajowej
10.	Wydatki budżetu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca w złotych	135,90	181,35	264,15	poniżej średniej krajowej
11.	Wydatki budżetu na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca w złotych	1510,51	1228,75	1143,15	powyżej średniej krajowej
12.	Wydatki budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca w złotych	70,15	79,99	115,35	poniżej średniej krajowej
13.	Dochód na 1 mieszkańca w złotych	3006,00	2779,45	3098,94	poniżej średniej krajowej
WSKAŹNIKI GOSPODARCZE					
Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ryglice w 2013 r.	Średnia powiatu tarnowskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ryglice w 2020 r.
14.	Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	48	574	95	poniżej średniej krajowej
15.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności	472	64	1057	poniżej średniej krajowej
16.	Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	77,1	87,4	167	poniżej średniej krajowej

17.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	39	91	77	poniżej średniej krajowej
WSKAŹNIKI INFRASTRUKTURA TECHNICZNA					
Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ryglice w 2013 r.	Średnia powiatu tarnowskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ryglice w 2020 r.
18.	Korzystający z instalacji wodnej w % ogółu ludności	6,6	58,1	88	poniżej średniej krajowej
19.	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	13,2	35,6	65,1	poniżej średniej krajowej
20.	Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	56,7	67,7	52,4	powyżej średniej krajowej
WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE					
Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ryglice w 2013 r.	Średnia powiatu tarnowskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ryglice w 2020 r.
21.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	93,6 m ²	92,4 m ²	73,1 m ²	powyżej średniej krajowej
22.	Mieszkania na 1000 mieszkańców	256,4	3,8	359,9	poniżej średniej krajowej

15. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE LPR RYGLICE

15.1 INSTRUMENTY FINANSOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w gminie Ryglice z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina Ryglice planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne. W chwili zakończenia prac nad niniejszym dokumentem Polska znajduje się w okresie przejściowym, w którym środki z perspektywy budżetowej na lata 2014 – 2020 nie zostały jeszcze uruchomione. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do osi priorytetowej 11. Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki własne podmiotów realizujących inwestycje,
- bezzwrotne dotacje z funduszy europejskich,
- zwrotne instrumenty finansowania, jak np. inicjatywa JESSICA,
- dotacje celowe z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje i pożyczki z Funduszu Ochrony Środowiska,
- kredyty i pożyczki komercyjne.

Finansowanie działań w ramach *Narodowego Planu Rewitalizacji* będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

- a) **Publicznych wspólnotowych** (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica).

Przyjmując, że na wsparcie rewitalizacji zostanie przeznaczona część środków w ramach określonych priorytetów inwestycyjnych (w zależności od charakteru priorytetu), szacunkowo

w poszczególnych obszarach wsparcia na NPR zostaną wydatkowane kwoty:

- technologie informacyjno-komunikacyjne (wsparcie jako element szerszych przedsięwzięć na rewitalizowanych obszarach) – ok. 200 mln EUR,
- gospodarka niskoemisyjna – ok. 1,7 mld EUR,
- środowisko i kultura – ok. 600 mln EUR,
- transport – ok. 300 mln EUR,
- rynek pracy i przedsiębiorczość – ok. 2mld EUR,
- włączenie społeczne, w tym dostęp do usług publicznych– ok. 2 mld EUR,
- edukacja – ok. 200 mln EUR.

Powyższe kwoty mają charakter indykatywny, biorąc pod uwagę fakt, iż negocjacje programów krajowych i regionalnych nie zakończyły się. Niemniej jednak, zsumowanie powyższych szacunków przewyższa kwotę 25 mld zł.

- b) **Publicznych krajowych** – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów.
- c) **Prywatnych**, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Dla zwiększania skali działań rewitalizacyjnych rozbudowywana będzie oferta **instrumentów finansowych (zwrotnych)**. Dlatego w projektowaniu zasad instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie budżetowej będzie kładziony akcent na możliwość szerokiego zastosowania ich na rzecz działań rewitalizacyjnych.

Finansowanie ze środków UE – Wytyczne w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Perspektywa finansowa 2014-2020.

Umowa Partnerstwa, przyjęta przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r. zidentyfikowała **gminy oraz miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji jako jedno z pięciu obszarów strategicznej interwencji** wymagające kompleksowych, zintegrowanych działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Tym samym, fundusze unijne (zwłaszcza EFS i EFRR) będą stanowiły jedno z podstawowych źródeł finansowania działań rewitalizacyjnych w kwocie nie mniejszej niż 25 mld zł. Środki te przewidziane są głównie w ramach regionalnych programów operacyjnych, a dodatkowo także w ramach programów krajowych: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

- 4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
- 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 6iv (6e) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania

- 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych działań służących zmniejszaniu hałasu

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

- 8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży

Program Operacyjny Polska Wschodnia

- 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Program Operacyjny Polska Cyfrowa

- 2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej
- 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

W ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020** możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:

- a. wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
- b. wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych:

Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

- 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

- 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

- 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

- 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

- 8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
- 8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

- 9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
- 9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
- 9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

- 9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Ukierunkowanie środków budżetu państwa

Dodatkowe środki budżetowe na działania rewitalizacyjne będą pochodziły z budżetu państwa. Podejmowane są działania na rzecz ukierunkowania na rewitalizację środków budżetu państwa przeznaczanych na dofinansowanie inwestycji z zakresu zadań własnych JST (np. rezerwa celowa budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych JST). Należy zaznaczyć, że środki te stanowią dodatkowe źródło i mogą być uruchamiane niezależnie od środków UE - chodzi o dotacje celowe budżetu państwa przyznawane na podstawie art. 20a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (działania z zakresu polityki rozwoju, stanowiące zadania własne JST, niefinansowane ze środków UE w ramach RPO, jeżeli trwale przyczynią się do podniesienia rozwoju oraz konkurencyjności regionu, lub pozostają w związku z działaniami realizowanymi w ramach RPO) lub na podstawie art. 20b ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (przedsięwzięcia uzgodnione w kontraktach terytorialnych lub wydatki wynikające lub związane z realizacją programów operacyjnych).

15.2 FINANSOWANIE INWESTYCJI W OPARCIU O PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE (PPP)

1. Istota Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) stanowi szczególną formę pozyskiwania środków publicznych. Istnieje szereg jego definicji, zarówno na szczeblu Unii Europejskiej, jak i w poszczególnych państwach, w których się je wdraża. Ich mnogość wskazuje na elastyczność tej metody oraz możliwość dopasowania jej do konkretnych okoliczności. W bardzo szerokim ujęciu PPP oznacza długoterminową współpracę sektora publicznego i prywatnego przy realizacji usług dla społeczeństwa. Dzięki tej kooperacji możliwe jest tworzenie nowej infrastruktury, jak i modernizowanie już istniejącej oraz uzyskiwanie w ten sposób wyższego standardu świadczonych usług. Współpraca ta opiera się na założeniu, że każda ze stron umowy jest w stanie wywiązywać się ze swoich zadań sprawniej niż druga strona. W ten sposób partnerzy wzajemnie się uzupełniają, a każdy z nich czerpie z przedsięwzięcia własne korzyści – proporcjonalne do swojego wkładu. Wszystkie korzyści dla interesu publicznego, wynikające z PPP, mają źródło w wyższej efektywności działań podejmowanych z udziałem partnera prywatnego niż ma to miejsce w przypadku tych realizowanych samodzielnie przez podmiot publiczny.

Na pozytywne przejawy jego stosowania uwagę zwróciła również Komisja Europejska (KE).

W swoich wytycznych dla PPP wymienia między innymi takie korzyści jak:

- ⇒ realizację projektów w sytuacji ograniczonej dostępności kapitału publicznego – obarczenie sektora prywatnego odpowiedzialnością za projekt i budowę, w połączeniu z płatnościami za dostarczanie usług stanowi istotną zachętę dla sektora prywatnego;

- ⇒ szybsze wdrażanie projektów oraz ograniczenie ewentualnych opóźnień spowodowanych brakiem środków publicznych;
- ⇒ zmniejszanie kosztów całkowitych – w zależności od rodzaju zastosowanego modelu PPP oszczędności mogą sięgać nawet 15-17% w porównaniu z tradycyjnymi modelami finansowania inwestycji;
- ⇒ przenoszenie ryzyka na stronę, która lepiej potrafi sobie z nim poradzić;
- ⇒ lepsza jakość świadczonych usług – wynika to między innymi ze skuteczniejszej integracji usług z aktywami towarzyszącymi, oszczędnościami skali, innowacjami w wykonywaniu usług, realizacji kar i zachęt uwzględnionych w umowie partnerstwa;
- ⇒ polepszenie stanu infrastruktury;
- ⇒ generowanie dodatkowych przychodów – sektor prywatny może generować dochody, na przykład poprzez rozporządzanie nadwyżkami aktywów, czy też wykorzystanie innych zdolności, co ogranicza konieczność korzystania z publicznych subwencji;
- ⇒ zwiększenie zarządu publicznego nad świadczonymi usługami – administracja rządowa pełni funkcje monitorowania i planowania, zamiast codziennego zarządzania usługami.

W dobie kryzysu gospodarczego Partnerstwo Publiczno-Prywatne staje się często rozpatrywaną opcją realizacji przez podmiot publiczny jego zadań. Władza publiczna musi liczyć się bowiem z silniejszymi ograniczeniami budżetowymi. Z kolei partnerzy prywatni odczuwają większe wahania lub nawet zahamowanie popytu i mają utrudniony dostęp do źródeł finansowania. Gdy zostanie zastosowane partnerstwo podmiot publiczny zdobywa kapitał oraz zdolność efektywniejszego pełnienia swoich funkcji. Dla prywatnego inwestora PPP stanowi zabezpieczenie i pewność kontynuacji działalności.

2. Bariery wykorzystania PPP w rewitalizacji obszarów wiejskich

PPP jako metoda finansowania projektów w ramach przestrzeni gminnej stosowane jest na szeroką skalę w państwach Unii Europejskiej. Niejednokrotnie dotyczy ono całych gmin, dzielnic, prac konserwatorskich, tworzenia i odnawiania przestrzeni publicznej. Mimo znacznych korzyści płynących z wykorzystania tej formuły, należy mieć na uwadze, iż nie stanowi ona panaceum na wszelkie problemy i niesie ze sobą ryzyko. Istnieje wiele klasyfikacji ryzyk w ramach PPP. W ustawodawstwie polskim określone one zostały na podstawie rozporządzenia ministerialnego:

- ✓ **ryzyka związane z budową** – powodujące zmiany kosztów i terminów realizacji inwestycji, a w szczególności: opóźnienia zakończenia robót budowlanych, niezgodności z ustalonymi standardami, wzrost kosztów, nieścisłości w procedurze wyboru partnera prywatnego, nieadekwatne do przedsięwzięcia dokumentacje projektowe, wystąpienie wad fizycznych lub prawnych zmniejszających wartość lub użyteczność inwestycji;
- ✓ **ryzyko dostępności** – wpływające na ilość, jakość lub sposób dostarczanych usług, oprócz niemożliwości wykonania określonej w kontrakcie ilości usług, może ono dotyczyć również wzrostu ich kosztów, nieodpowiednich kwalifikacji pracowników, występowania zmian technologicznych, braku zgodności z normami bezpieczeństwa i standardami branżowymi;

- ✓ **ryzyka związane z popytem** – uzależnione od popytu na dane usługi, wywołane konkurencją, cyklicznością popytu, zmianami cen, stosowaniem przestarzałych technologii, nowymi trendami rynkowymi;
- ✓ **ryzyka związane z przygotowaniem przedsięwzięcia** – głównie związane z dostępnością informacji niezbędnych w procesie planowania, wprowadzaniem zmian do specyfikacji i sposobem przebiegu przetargu oraz ryzyko rezygnacji partnera;
- ✓ **ryzyka rynkowe związane z dostępnością nakładów na realizację przedsięwzięcia** – powiązane z pozyskiwaniem nakładów o określonej jakości i ilości oraz w określonym terminie, zmianami cen, logistyką, pojawieniem się konkurencji i fluktuacjami na rynku pracy;
- ✓ **ryzyko o charakterze politycznym;**
- ✓ **ryzyko o charakterze legislacyjnym** – możliwość zmian w przepisach prawnych mających wpływ na współpracę w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- ✓ **ryzyko makroekonomiczne** – dotyczy ono takich zjawisk jak inflacja, zmiany wysokości stóp procentowych, kursów walutowych, zmiany demograficzne i tempo wzrostu gospodarczego;
- ✓ **ryzyko regulacyjne** – dotyczy ewentualnych zmian w systemach opłat, mających wpływ na koszty realizacji przedsięwzięcia i prawa poszczególnych stron;
- ✓ **ryzyka związane z przychodami z przedsięwzięcia** – dotyczą uzyskiwanych w ramach przedsięwzięcia wynagrodzeń, mechanizmów cenowych i poboru opłat;
- ✓ **ryzyko związane z wystąpieniem siły wyższej;**
- ✓ **ryzyka związane z rozstrzygnięciem sporów** – dotyczą sposobu rozstrzygnięcia sporów powstałych na tle realizacji umowy;
- ✓ **ryzyka związane ze stanem środowiska naturalnego** – gdy konieczne jest podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska przed rozpoczęciem budowy, a także gdy istnieje możliwość pogorszenia się jego stanu w wyniku realizacji projektu;
- ✓ **ryzyka dotyczące lokalizacji przedsięwzięcia** – wpływające na dostępność terenu, związane ze stanem prawnym nieruchomości, odkryciami archeologicznymi, istniejącą infrastrukturą lub dostępnością siły roboczej;
- ✓ **ryzyko związane z końcową wartością składników majątkowych** – odnosi się do wartości końcowej na dzień zakończenia realizacji umowy o partnerstwie; ryzyko związane z brakiem społecznej akceptacji.

3. Czynniki zwiększające możliwość realizacji projektów PPP

Ryzyko towarzyszy nie tylko projektom PPP, ale każdej działalności i może przyjmować różne formy. Im większy horyzont czasowy do zakończenia danego projektu, tym jest ono wyższe.

By zwiększyć szanse na powodzenie realizacji przedsięwzięcia można jednakże podejmować cały szereg różnych działań. Pomocne są także każde kolejne zdobywane doświadczenia współpracy pomiędzy partnerami publicznymi i prywatnymi, które pozwalają lepiej radzić sobie z możliwymi zagrożeniami. W przypadku podmiotów publicznych sama ustawa o PPP

nakłada na nie obowiązki związane z ograniczaniem możliwego ryzyka inwestycji. Przed podjęciem decyzji o realizacji projektu należy przeprowadzić dogłębną analizę dla określenia jego efektywności i warunków zarządzania nim. Jednym z kryteriów, które określa ustawa jest podział zadań i ryzyk związanych z przedsięwzięciem pomiędzy podmiot publiczny i partnera prywatnego. Najczęściej po stronie podmiotu publicznego spoczywa ryzyko uzyskania pozwoleń, pozyskania gruntów i utrudnień związanych z odkryciami archeologicznymi. Partner prywatny musi liczyć się z takimi kwestiami jak: spełnienie wymogów projektu technicznego, wzrost kosztów budowy lub utrzymania infrastruktury, opóźnienia prac, ukryte wady techniczne, wzrost stóp procentowych. Część z ryzyk ponoszona jest jednocześnie przez obie strony umowy. Są to: ryzyko wystąpienia siły wyższej, przekroczenia przez inflację zakładanego poziomu, protesty społeczne. Jest to typowy podział, który jednakże nie musi wystąpić we wszystkich projektach.

Przy ocenie możliwości realizacji projektów rewitalizacji w ramach partnerstwa należy również zwrócić uwagę na cechy samych miast i obszarów wiejskich, ich wielkość i zamożność. Ważne jest posiadane doświadczenie, które pozwala przygotować się na trudne momenty, lepiej zrozumieć zachowania partnera prywatnego oraz stworzyć instrumenty zabezpieczające. Polskie miasta rozwinęły tę praktykę dzięki stosowaniu takich narzędzi jak: quasi-PPP, koncesje, spółki celowe, zamówienia publiczne, długoterminowe umowy dzierżawy gruntów. Więcej doświadczeń tego typu mają większe miasta, które jednocześnie łatwiej przyciągają inwestorów. Jednakże i wśród mniejszych miejscowości wykazać można te, które z sukcesem współpracowały z partnerami prywatnymi, np. Słupsk i Sopot. Z doświadczeniem w parze idzie świadomość przedstawicieli władz, co do zalet wynikających z wykorzystania PPP w rozwoju miasta i gminy, jak i komplikacji, których należy oczekiwać. W jej podnoszeniu pomagają między innymi specjalnie prowadzone dla urzędników szkolenia oraz konferencje. Dotychczasowa wymiana wiedzy w tym zakresie pozwoliła na utworzenie listy problemów związanych z funkcjonowaniem w praktyce przepisów ustawy o PPP z 2013 r. Wykazywano trudności ze znalezieniem podmiotu mogącego przeprowadzić profesjonalną analizę ryzyka projektu, brak formularza zamówień publicznych, zamknięty katalog partnerów publicznych i prywatnych, które mogły korzystać z tej formuły oraz ograniczoną liczbę przedsięwzięć, które mogły być realizowane poprzez partnerstwo. Co do zagrożeń związanych z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego, których podmioty publiczne były świadome, wymieniano między innymi: długotrwałe procedury, możliwość naruszenia prawa zamówień publicznych, różnice celów sektora publicznego i prywatnego, niejasny status własności gruntów, konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami powstałymi po wycofaniu się partnera prywatnego, zależność sektora prywatnego od wsparcia banków i innych instytucji, brak poparcia społecznego, nierówny podział ryzyka. Jednocześnie zdawano sobie sprawę ze znaczenia funduszy sektora prywatnego w rozwoju aglomeracji, konsekwencji płynących z wyboru poszczególnych form kooperacji, konieczności tworzenia projektów atrakcyjnych komercyjnie i rozsądnego korzystania ze środków publicznych. Zrozumienie prawnych aspektów partnerstwa oraz ewentualnych trudności z nim związanych jest szczególnie istotne dla powodzenia danego projektu.

W planach dotyczących przestrzeni miejskich

i obszarów wiejskich, szczególnie istotna jest bowiem wiedza z zakresu pozyskiwania funduszy, know-how, możliwości zachowania jak największej kontroli nad gruntami. Jej brak oraz pominięcie wcześniejszych analiz prowadzi do zaniechania programów. Jednakże, wiedza ta okaże się nieprzydatna, jeżeli podmioty publiczne oraz prywatne nie będą zainteresowane i chętne do wykorzystania formuły partnerstwa. Wśród powodów, dla których miasta i gminy mogą być zainteresowane PPP, można wymienić: lepsze zarządzanie przez podmioty prywatne, oszczędność środków publicznych, tworzenie projektów bez powiększania długu publicznego. Istotna dla powodzenia projektu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego jest również efektywność administracyjna. Dobrze zorganizowany system daje lepszą pozycję do negocjacji z partnerem prywatnym oraz większe możliwości radzenia sobie z ewentualnymi utrudnieniami. Można wykorzystywać różne modele struktury administracyjnej: oddzielne wyspecjalizowane działy lub też powierzanie dodatkowych obowiązków poszczególnym urzędnikom wraz z wyznaczeniem osoby odpowiedzialnej za projekt. Przeszkodą dla wyodrębnienia osobnych działów PPP w instytucjach jest często zbyt mała liczba zatrudnionych urzędników. Praca grupy osób z różnych referatów może z kolei prowadzić do błędów proceduralnych lub konfliktów wewnątrz organizacji. By temu zaradzić niezbędne jest jasne określenie przepisów według których pracuje jednostka oraz roli poszczególnych podmiotów. Pomoc może również zatrudnienie doświadczonych doradców technicznych, finansowych i prawnych. Najczęściej wykorzystywani są oni głównie przez sektor prywatny, dla przeprowadzenia *due diligence*, wykonania analiz finansowych i ekonomicznych, przygotowania oferty przetargowej i wsparcia w negocjacjach. Należy również zapewnić odpowiednią ilość czasu poświęconego na wybór partnera prywatnego. Dotychczas w wielu przypadkach strona publiczna wykazywała się zbyt dużym i nieuzasadnionym pośpiechem. W państwach, gdzie PPP stosuje się z powodzeniem od kilkunastu lat, ocenia się, że proces ten (od nakreślenia celów, do wyboru partnera, czyli zamknięcia komercyjnego) trwa zazwyczaj od 12 do 18 miesięcy. W Polsce instytucje publiczne często zwlekają z rozpoczęciem działań, a gdy potrzeba publiczna z różnych względów staje się nagląca wyznaczają nieracjonalnie krótkie terminy na wykonanie analiz i złożenie ofert. Przeznaczenie odpowiedniej ilości czasu na weryfikację zgłoszeń potencjalnych wykonawców pozwala uniknąć sytuacji, w której kierować będziemy się wyłącznie najniższą ceną świadczonych usług. Oprócz wymienionych powyżej czynników wewnętrznych, zależących od samej jednostki, przy opracowywaniu projektu PPP ważne jest także spojrzenie na czynniki zewnętrzne. Szczególnie istotny jest stosunek lokalnej społeczności do danego przedsięwzięcia. By zapewnić opinii publicznej przejrzystość procesu PPP należy rzetelnie informować ją na każdym etapie realizacji. Prowadzona komunikacja powinna:

- ⇒ przekazywać jak najwięcej wiadomości na temat samego projektu – jego idei oraz strony formalnej;
- ⇒ wyjaśniać, dlaczego wybrano formułę PPP, a nie tradycyjny sposób, zawierać opis podejmowania decyzji o wykonaniu zadania w formie partnerstwa;
- ⇒ informować o zaletach działań wynikających z udziału partnera prywatnego i PPP;

- ⇒ rozgraniczać kwestię wyboru PPP jako modelu finansowania projektu od sposobu, w jaki będzie finansowane użytkowanie danego obiektu, by uniknąć społecznych obaw wysokie koszty dla konsumentów;
- ⇒ informować o kosztach i korzyściach społecznych podejmowanych działań, ale też o tymczasowych utrudnieniach w funkcjonowaniu danego obszaru i sfery życia gminy, miasta lub regionu, co pozwoli na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i wzmocni kredyt zaufania społecznego dla strony publicznej;
- ⇒ pokazywać różnice między partnerstwem publiczno-prywatnym a prywatyzacją, co pozwoli zmniejszyć niepewność i zachować przejrzystość funkcjonowania strony publicznej oraz sposobów wydatkowania jej środków;
- ⇒ angażować społeczność lokalną, między innymi poprzez konsultacje odnośnie oczekiwań i obaw mieszkańców.

Ogromne znaczenie ma również odpowiednia współpraca z mediami, które okazać się mogą istotnym sojusznikiem w realizacji projektów infrastrukturalnych. Należy zadbać o stały proces informacyjny i edukacyjny dla dziennikarzy na temat przedsięwzięcia, jak i samego PPP. Dążyć do sytuacji, gdzie media poczują się ważnym partnerem w inwestycji, gdyż w „naturalny” sposób staną się rzecznikami projektu. Dlatego też powinni oni jak najczęściej otrzymywać rzetelne i aktualne informacje, podane w ciekawy sposób przez łatwo dostępnych rozmówców. Zadanie to powierzyć można specjalnie oddelegowanemu zespołowi, rzecznikowi prasowemu, instytucji lub firmie zewnętrznej. Ze względu na możliwości ewentualnych nadużyć przy projekcie media lokalne będą szczególnie zainteresowane danym przedsięwzięciem i będą szukać informacji o wszelkich uchybieniach. Wpływ na powodzenie przedsięwzięcia partnerstwa w projektach rewitalizacji ma również zjawisko korzyści skali. Działania te przyniosą zysk dopiero po przekroczeniu pewnej skali, np. przestrzennego zasięgu obszarów poddawanych regeneracji lub liczby ludności zamieszkującej dany teren. Wielkość gminy determinuje więc minimalną przestrzeń, gdzie można podjąć prace. W tej sytuacji zadaniem władz gminy jest tworzenie dla potencjalnych inwestorów możliwości uzyskania korzyści w krótkoterminowym okresie. Sektor publiczny musi interweniować, by zmniejszać koszty partnera prywatnego i jednocześnie wyrównywać szanse udziału w projekcie, czego oczekują przedsiębiorcy. Sytuacja taka występuje właśnie w przypadkach współpracy podmiotów publicznych i prywatnych przy rewitalizacji. Dla przedsiębiorcy celem jest generowanie i maksymalizacja zysków, dla samorządu – ożywienie gospodarcze obszaru i ochrona obiektów zabytkowych. Należy więc określić, która ze stron weźmie na siebie, często znaczne, koszty konserwatorskie.

15.3 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W GPR RYGLICE

RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020

PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

PO MK i DN – Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2016-2020

FIO – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

NFOŚ i GW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚ i GW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NMF i MF EOG – Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizmy Finansowe Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2015-2020
SzMF – Szwajcarski Mechanizm Finansowy 2015-2020
EBI – Europejski Bank Inwestycyjny
BŚ – Bank Światowy
BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego
FUNDUSZE BILATERALNE RP
FUNDACJE KRAJOWE I ZAGRANICZNE
FUNDUSZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY NA WSI
EMISJA OBLIGACJI SPOŁECZNYCH - SOCIAL IMPACT BONDS ISSUE
FINANSOWANIE SPOŁECZNOŚCIOWE - CROWDFUNDING
BUDŻET GMINY

16. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego.

W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących sektor biznesu, samorządu i NGO (non government organizations – organizacje pozarządowe: fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej, spółki non profit) zakłada się ustalenie stałego systemu komunikacji Zespołu ds. Rewitalizacji z mieszkańcami. W ramach promocji Gminnego Programu Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

1. Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Ryglice informacji o postępach we wdrażaniu GRP,
2. Umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
3. Bieżące informowanie przez Burmistrza Rady Gminy Ryglice oraz przedstawicieli sołectw na terenie Gminy,
4. Publikowanie informacji w mediach społecznościowych stanowiących aktualnie najtańszy sposób dotarcia do grup docelowych, w szczególności osób w wieku do 25 lat,
5. Organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
6. Umieszczenie tablic reklamowych w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, informujących o zakresie realizowanych projektów,

7. Umieszczenie stałej tablicy pamiątkowej w miejscach powszechnie dostępnych, celem pozostawienia trwałej informacji o ewentualnym wsparciu inwestycji ze środków unijnych,
8. Publikacje w prasie, informacje w radiu i telewizji,
9. Prowadzenie akcji mailingowej w oparciu o istniejącą bazę teled adresową Urzędu Gminy w Ryglicach.

16.1 Podsumowanie konsultacji społecznych.

LPR opracowany był metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców Gminy Ryglice, a także radnych, sołtysów, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz działaczy kultury i liderów opinii publicznej.

Spotkania konsultacyjne odbyły się w następujących terminach: 19.11.2015r., 8.12.2015r., 14.12.2015r.

- w Urzędzie Miejskim w Ryglicach – 19.11.2015r.

- Konsultacje założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji: wizji, misji, celów rewitalizacji, obszary kryzysowe, typy projektów, typy beneficjentów, propozycja zadań inwestycyjnych, społecznych – 8.12.2015r. – miejsce OSP Ryglice.

Uczestnicy: pracownicy Urzędu Miejskiego, radni Gminy Ryglice, sołtysi i członkowie Rad Sołeckich, przedsiębiorcy, kupcy, rzemieślnicy, kierownicy JST, organizacje pozarządowe, mieszkańcy Gminy Ryglice.

- Konsultacje założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji: wizji, misji, celów rewitalizacji, obszary kryzysowe, typy projektów, typy beneficjentów, propozycja zadań inwestycyjnych, społecznych – 14.12.2015r. – miejsce Lubcza.

Uczestnicy: pracownicy Urzędu Miejskiego, radni Gminy Ryglice, sołtysi i członkowie Rad Sołeckich, przedsiębiorcy, kupcy, rzemieślnicy, kierownicy JST, organizacje pozarządowe, mieszkańcy Gminy Ryglice.

Przeprowadzone zostały również badania ankietowe opinii publicznej (mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe).

17. SYSTEM WDRAŻANIA GPR GMINY RYGLICE

Jednym z głównych zadań Programu Rewitalizacji Gminy Ryglice jest powołanie do funkcjonowania Zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie rewitalizacją w ramach struktur Urzędu Gminy w Ryglicach. Zespół ten będzie musiał podjąć następujące działania:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem,
- prowadzenie akcji promocyjnej rewitalizacji,
- składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy,
- stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę pomiędzy partnerami Programu Rewitalizacji,
- opracowanie systemu monitorowania Programu Rewitalizacji przez społeczność lokalną.

Kolejnym etapom Programu Rewitalizacji Gminy powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji w miejscowej prasie, stworzeniu platformy internetowej).

Zespół koordynujący Program Rewitalizacji powinien umożliwić prowadzenie:

- doradztwa dla właścicieli prywatnych i zbiorowych;

- warsztatów włączających w proces decyzyjny społeczność lokalną i fachowców różnych dziedzin;
- budowania tożsamości lokalnej z Programem Rewitalizacji.

Oddziaływanie Programu Rewitalizacji powinno spełniać nie tylko działania merytoryczne, ale również podnosić społeczne utożsamianie się z kierunkami i działaniami prowadzonymi przez Zespół koordynujący samym procesem.

Program Rewitalizacji zmienia dotychczasowe myślenie w kategoriach oni i my. Trudnym wydaje się transferowanie tego zagadnienia na myślenie w kategoriach jedności działania i określenia procesów przewidywania oddziaływania kolejnych dokonań.

Planowane zadania będące pojedynczymi elementami układać się muszą w kolejne kroki, które doprowadzić mają do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy.

Ponieważ finansowanie koncepcji obszaru operacyjnego Gminy Ryglice nie pokryje wszystkich potrzeb, konieczne będzie w następnym etapie programowania rewitalizacji przygotowanie realnego programu finansowania, w tym kompleksowego pakietu finansowego z różnych puli programów pomocowych i własnych, tak aby możliwe stało się zrealizowanie zamierzonych przedsięwzięć. Przewiduje się źródła wsparcia finansowego rewitalizacji z różnych środków – funduszy strukturalnych UE 2014-2020, PPP, budżetu gminy, regionu, pożyczek i kredytów, obligacji, a także środków własnych lokalnych partnerów, których projekty zostały ujęte w programie. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2014-2020, dotacji i środków zewnętrznych. Dla skutecznego monitorowania należy:

- ⇒ Określić wskaźniki zasadnicze dla rewitalizacji gminy. Dzięki temu uzyskamy parametry początkowe, od których będzie można rozpocząć przygotowanie bazy danych pierwotnych, umożliwiających określenie wskaźników kontroli skuteczności realizacji,
- ⇒ Zarejestrować pierwotny obraz struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, aby zobrazować przemiany jakie zajądą w trakcie rewitalizacji. Stanowić on będzie podstawę określenia wskaźników pomiaru rozwoju rewitalizacji.

W celu efektywnego przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w Gminie Ryglice, monitorowane będą wydatki, jak i efekty rzeczowe przedsięwzięć przez realizatorów projektów. Monitorowanie to winno obejmować zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego projektu. Monitoring finansów pozwoli na zebranie informacji o finansowych aspektach realizacji programu. Ponadto przynajmniej raz w roku powinna być dokonywana kontrola społeczna będąca monitoringiem społecznym nad przebiegiem działań rewitalizacyjnych.

Promowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla dotarcia do szerokiego grona partnerów projektów. W ramach promocji zostaną wykorzystane następujące sposoby przekazywania informacji;

- strona internetowa Urzędu Gminy w Ryglicach; zawierająca informacje o GPR, ujętych w nim projektach, wkładzie Unii Europejskiej w realizowane przedsięwzięcia,
- plakaty w Urzędzie Gminy w Ryglicach,

- biuletyny i foldery o wykonywaniu konkretnych zadań,
- kontakty z lokalną prasą i telewizją,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w projektach.

18. ZARZĄDZANIE, MONITORING, EWALUACJA GPR GMINY RYGLICE

Zarządzanie Programem Rewitalizacji obejmuje 5 poziomów, które pokazuje Schemat nr 1.

POZIOM PIERWSZY:

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenie rewitalizacji

W przypadku, gdy gmina zamierza realizować zadania mające na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej, podejmuje działania zmierzające do wyznaczenia, w oparciu o dokładną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych

i przestrzennych, stworzoną we współpracy ze społecznością terenów zdegradowanych oraz z zaangażowaniem wszystkich interesariuszy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany można wyznaczyć w przypadku występowania na nim co najmniej jednego

z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Na tym poziomie Burmistrz powołuje zespół ds. rewitalizacji składający się z radnych, pracowników urzędu gminy, przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości oraz liderów opinii publicznej.

Wybiera także firmę zewnętrzną, która pełni funkcję doradczą i koordynuje pracę zespołu ds. rewitalizacji, przeprowadza konsultacje społeczne połączone z badaniami ankietowymi liderów opinii publicznej i beneficjentów rewitalizacji, dokonuje diagnozy problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, zbiera i weryfikuje zadania inwestycyjne i społeczne oraz redaguje projekt programu rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;

- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Zasada tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Opracowanie własne:

POZIOM DRUGI:

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

1) Podjęcie UCHWAŁY o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Art. 8. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

1. W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne, o których mowa w art. 3 ust. 1, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

2. W przypadku, gdy uchwała, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z inicjatywy rady gminy, powierza ona wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta przeprowadzenie konsultacji społecznych dotyczących projektu tej uchwały.

1.1 Przeprowadzenie w drodze ZARZĄDZENIA Wójta Gminy konsultacji społecznych projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Art. 11. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji należy przygotować:

1. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2015 r. poz. 520, z późn. zm.2)).

2. Do wniosku załącza się ponadto diagnozę, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, potwierdzającą spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia.

3. Przed złożeniem wniosku, o którym mowa w ust. 1, wójt, burmistrz albo prezydent miasta przeprowadza konsultacje społeczne projektu uchwały, o której mowa w art. 8, oraz wprowadza do niego zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji.

4. Załącznikiem do uchwały, o której mowa w art. 8, jest mapa w skali co najmniej 1: 5000, sporządzona z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej, w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, na której wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

2) Podjęcie UCHWAŁY o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 17. pkt.1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Rada gminy, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji.

2.1 Wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji, kolejno:

1) ogłasza informację o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, w prasie lokalnej oraz przez obwieszczenie;

2) sporządza projekt gminnego programu rewitalizacji;

3) przeprowadza konsultacje społeczne projektu gminnego programu rewitalizacji;

4) występuje o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji (...)

a) w każdym przypadku przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,

b) w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,

- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa;

Zgodnie z Art. 17. pkt.1-4

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wyznacza termin przedstawienia opinii, nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni, licząc od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji.

Podmioty, w zakresie swojej własności rzeczowej lub miejscowej, opiniują projekt gminnego programu rewitalizacji.

Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z Art. 18. pkt.1,3

2.2 Przeprowadzenie w drodze ZARZĄDZENIA Wójta Gminy konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

2.3 Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z Art. 17. pkt.5

3) Podjęcie UCHWAŁY o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji

3.1 Powołanie w drodze ZARZĄDZENIA Wójta Gminy składu Komitetu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 7. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

Zasadę wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu Rewitalizacji oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.

Komitet nie ponosi odpowiedzialności za przebieg procesu rewitalizacji, ani nie dzieli tej odpowiedzialności z żadnym innym organem.

POZIOM TRZECI:

Zarządzanie i realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

1) Podjęcie uchwały rady gminy o uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 14. pkt.1.

Gminny program rewitalizacji przyjmuje, w drodze uchwały, rada gminy.

Na tym poziomie realizowane są określone w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne oraz zgodnie z zasadą finansowania krzyżowego równoległe projekty społeczne.

Aby zrealizować przyjęte w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne i społeczne niezbędne jest pozyskanie zewnętrznych środków finansowych z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, krajowych i zagranicznych środków publicznych lub realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przy wykorzystaniu innych instrumentów finansowych takich jak Partnerstwo Publiczno -Prywatne (PPP), projekty hybrydowe, emisja obligacji komunalnych lub funduszy inwestycyjnych.

Do głównych, potencjalnych źródeł finansowania działań w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji można zaliczyć przede wszystkim:

- źródła publiczne - krajowe:
 - budżet gminy (środki własne)
 - programy rządowe i fundusze celowe, m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - programy i fundusze wojewódzkie, m.in. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
- źródła publiczne - zagraniczne:
 - fundusze europejskie, w tym: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny,
 - m.in. w ramach: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
 - inne fundusze zagraniczne.
- Środki prywatne:
 - z rynku finansowego: kredyty i pożyczki, leasing, emisja obligacji komunalnych, gwarancje bankowe,
 - środki własne inwestorów prywatnych,

- środki organizacji pozarządowych,
- Środki własne mieszkańców.

POZIOM CZWARTY:

Związany jest z monitoringiem i ewaluacją programu rewitalizacji.

zapisanych w GPR oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Aby stał się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania i realizacji programu rewitalizacji powinien cechować się następującymi zasadami:

- wiarygodności,
- aktualności,
- rzetelności,

Monitoring stanowi integralną część codziennego zarządzania programem rewitalizacji.

Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu programu rewitalizacji, na jakość i komfort życia mieszkańców Gminy Ryglice.

Narzędziem ułatwiającym monitorowanie projektów rewitalizacyjnych wspieranych z funduszy europejskich jest Centralny System Informatyczny SL2014. Każda z instytucji zarządzających programem operacyjnym, w którym przewidziane jest wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych, zobowiązana jest do wprowadzenia do słownika programowego systemu SL2014 dodatkowej wartości: „projekt rewitalizacyjny”. Dzięki temu będzie ułatwiony późniejszy proces monitorowania i raportowania informacji.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej jest 6 podstawowych kryteriów, które decydują o wynikach ewaluacji:

1. Odpowiedniość – odpowiedniość celów rewitalizacji w stosunku do problemów, jakie rewitalizacja miała rozwiązać.
2. Przygotowanie programu – logika i kompletność procesu planowania rewitalizacji oraz wewnętrzna logika i spójność dokumentu.
3. Efektywność – koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu, których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki.
4. Skuteczność – ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów rewitalizacji, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia rewitalizacji.

5. Wpływ – skutek - jaki wywiera rewitalizacja w szerszym środowisku, oraz jej wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności.
6. Trwałość – prawdopodobieństwo, że strumień korzyści wynikających z rewitalizacji będzie „płynął” nadal, szczególnie kontynuacja działań w ramach rewitalizacji i osiąganie wyników, ze szczególnym uwzględnieniem czynników rozwojowych wsparcia ze strony polityki, czynników ekonomicznych i finansowych, aspektów społeczno - kulturowych oraz zdolności instytucjonalnych.

Aby ewaluacja mogła w pełni spełniać te kryteria musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań, jakie mieszkańcy Gminy Ryglice mieli w stosunku do Programu Rewitalizacji.

Wskaźniki te są określone w odniesieniu do problemów, które zostały zaplanowane do rozwiązania

w ramach Programu Rewitalizacji w czterech sferach:

- 1) sfera gospodarcza
- 2) sfera środowiskowa,
- 3) sfera przestrzenno -funkcjonalna,
- 4) sfera techniczna.

Wskaźniki te dotyczą generalnie następujących zagadnień:

- zatrudnienia,
- bezpieczeństwa publicznego,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- edukacji, kształcenia zawodowego,
- infrastruktury społecznej,
- zdrowia,
- transportu i środowiska,
- aktywności kulturalnej,
- sportu i rekreacji,
- integracji różnych grup społecznych i etnicznych,
- rynku mieszkań, problemów mieszkaniowych,
- środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej,
- poprawy wizerunku Gminy Ryglice,
- jakości i komfortu życia społeczności lokalnej.

Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie²³.

Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię.

W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Zmiana gminnego programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:

- 1) *nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych* wskazanych w GPR obejmujących: opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym: listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
- 2) *nie wymaga zmiany uchwały* dot. Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej.

POZIOM PIĄTY:

Związany z zakończeniem programu rewitalizacji i dokonaniem ewaluacji ex-post dotyczącej całego programu rewitalizacji realizowanego w latach 2015 - 2020.

Zarządzanie, monitoring, i ewaluacja przy uwzględnieniu wzajemnych zależności oddziaływania i transparentności działań podejmowanych zarówno przez Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Burmistrza Gminy Ryglice, jak i wszystkich pozostałych beneficjentów programu rewitalizacji winno przyczynić się do osiągnięcia wszystkich celów założonych w rewitalizacji, co sumarycznie winno doprowadzić do cywilizacyjnego wzrostu Gminy Ryglice i podniesienia jakości i komfortu życia mieszkańców.

Gminny Program Rewitalizacji służyć winien władzom gminy, jako nawigacja służąca realizacji zadań i pozyskiwania niezbędnych środków finansowych a mieszkańcy gminy czuli, iż realizowana jest z „ludźmi i dla ludzi”

²³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji - Warszawa , dnia 3 listopada 2015 r. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

19. BIBLIOGRAFIA

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
- Plan Konwergencji Rzeczypospolitej Polskiej (Aktualizacja 2014 r.)
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
- Strategiczne Ramy Rozwoju UE 2014-2020 (Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu)
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
- Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych, Raport Ecorys na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, Warszawa 2009
- Barney J. B., Resource-based theories of competitive advantage: A ten-year retrospective on the resource-based view, *Journal of Management*, vol. 6, 2001, s. 643-650
- Bartlett W., Buković B., Barriers of SME Growth in Slovenia, *Economic Policy in Transition Economies*, Vol. 11(2), 2001, s. 177-195
- Benko G., *Geografia technopolii*, PWN, Warszawa 1993, s. 20
- Bielski M., *Podstawy teorii organizacji i zarządzania*, 2 wyd. rozszerzone, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 67
- Budner W., *Lokalizacja przedsiębiorstw*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań, 2004, s. 162
- Domański T., Partnerstwo Publiczno-Prywatne, „Wspólnota”, Nr 44/1999 oraz Z. Jerzmanowski, Partnerstwo Publiczno-Prywatne. Gmina-nie orkiestra, *Wspólnota* 2000/1, za: E. Wojciechowski, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003, s. 104
- Griffin R. W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa 2005, s. 249
- Kisilowska H. (red.), „Nieruchomości. Zagadnienia prawne”, LexisNexis, Warszawa 2004
- Kotler Ph., *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*; Gebethner&Ska, Warszawa 1994, s. 299

- Krupski R., Identyfikacja ważnych strategicznie zasobów przedsiębiorstwa w świetle badań empirycznych, [w:] Zarządzanie – kontekst strategiczny, kulturowy i zasobowy, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 1187, Wrocław 2007
- Kuciński K., Geografia ekonomiczna, Wydawnictwo SGH, Warszawa 1994, s. 66-67
- Matejun M., Kierunki rozwoju firm sektora MSP w opinii przedsiębiorców z regionu łódzkiego, [w:] Lachiewicz S. (red.), Zarządzanie rozwojem organizacji, Tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007
- Matusiak K. B., Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć. PARP, Warszawa 2011
- Obłój K., Strategia organizacji, PWE, Warszawa 2007
- Obłój K., Trybuchowski M., Zarządzanie strategiczne, w: A. Koźmiński, W. Piotrowski (red.) Zarządzanie. Teoria i praktyka, PWN, Warszawa 2010, s. 139-141
- Stawasz D., Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 136
- Stawasz D., Sikora-Fernandez D. (red.), Zarządzanie w Jednostkach Samorządu Terytorialnego. Wybrane zagadnienia i obszary działania., Placet, 2013
- Stawasz D., Jednostki samorządu terytorialnego w procesie rozwoju regionalnego w zintegrowanej Europie, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, 2009
- Stawasz D. (red.), Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu - teoria i praktyka, Wyd. UŁ, Łódź 2004
- Stawasz E., Pojęcie i źródła finansowania MSP, w: Bariery w korzystaniu z usług bankowych w finansowaniu działalności małych i średnich przedsiębiorstw, Bilski J., Stawasz E. (red.), Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006
- Storey D. J., Understanding The Small Business Sector, Routledge, London, New York 1994
- Topczewska T., Siemiński W., „Gospodarka gruntami w gminie”, Wyd. Difin, Warszawa 2003
- Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej
- Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001r. prawo ochrony środowiska
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych
- <https://www.academia.edu>

- Amerykańska Izba Handlowa w Polsce, 2002, Partnerstwo Publiczno-Prywatne jako metoda rozwoju infrastruktury w Polsce, Warszawa, http://amcham.pl/File/pdf/raport_PPP_polski.pdf, [dostęp: 20.03.2012]
- Barszcz M. (red.), 2009, Partnerstwo Publiczno-Prywatne w praktyce. Przemysł, przygotuj, przeprowadź, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa
- Buczek G., 2001, Urban strategy and governance: The strategic and physical planning of Warsaw, Budapest. Decyzja Eurostatu z dnia 11.04.2004 r. nr 18/2004 dotycząca deficytu i długu. Traktowanie Partnerstwa Publiczno-Prywatnego
- Drzazga D., 2006, Problemy rewitalizacji Księżego Młyna w świetle dotychczasowych doświadczeń rewitalizacyjnych zabytkowych terenów przemysłowych w Łodzi (wnioski pokonferencyjne), w: Markowski T. (red), Rewitalizacja kompleksu Księżego Młyna, Polska Akademia Nauk, Warszawa, s. 12-33
- Eurofunds News, 2010, Europejskie zasadzki na PPP, <http://www.eurofundsnews.pl/content/view/8443/262/>, [dostęp: 30.03.2012]
- European Social Survey, 2003, ESS Round 1- 2002, <http://ess.nsd.uib.no/ess/round1/>, [dostęp: 20.03.2012]
- Goszczyńska M., 1997, Człowiek wobec zagrożeń. Uwarunkowania oceny i akceptacji ryzyka, Wydawnictwo Żak, Warszawa
- Komisja Europejska, 2003, Wytyczne dotyczące udanego Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, Bruksela, http://www.ppp.gov.pl/Poradnik_inwestora/AktyPrawne/Documents/Wytyczne_Komisji_PPP_190111.pdf, [dostęp: 13.03.2012]
- Komisja Europejska, 2006, Commission Staff Working Document. State Aid Control and Regeneration of Deprived Urban Areas, Vademecum, Bruksela, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/vademecum.pdf,
- Korbus B., Strawiński, M., 2009, Partnerstwo Publiczno-Prywatne. Nowa forma realizacji zadań publicznych, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa
- Markowski T., 2006, Zadania i interesy przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych w rewitalizacji miasta, w: Markowski T., (red), Rewitalizacja kompleksu Księżego Młyna, Polska Akademia Nauk, Warszawa, s. 168-178
- Regioportal Portal Samorządowy, 2010, Co samorzady mogą zrobić by sprawniej wdrazac projekty PPP?, http://www.regioportal.pl/pl28/teksty1835/co_samorzady_moga_zrobic_aby_sprawniej_wdrazac_pro, [dostęp: 15.04.2012]
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie ryzyk związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-privatnego, Dz. U., 2006 r., nr 169, poz. 1420
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, Dz. U., 2010 r., nr 252, poz. 1692
- Sołtysiak M., *Pomysły na odnowę miast*, Gazeta Samorządu i Administracji, 20 kwietnia 2010, http://samorząd.infor.pl/temat_dnia/artykuly/414684,pomysly_na_odnowe_miast.html, [dostęp: 05.03.2012]
- Sumień T., Furman-Michałowska J., Ufnalewska K., Wąs W., 1989, Odnowa miast europejskich, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa
- Tasan-Kok T., Załączna M., 2010, Partnerstwo Publiczno-Prywatne w rozwoju przestrzeni miejskiej. Polska praktyka na tle regulacji unijnych, Ernst & Young Sp. z.o.o. Warszawa

- Uchwała Rady Miejskiej w Łodzi XXII/0464/07 z 05 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Programu rewitalizacji domów rodzinnych, <http://bip.uml.lodz.pl/index.php?str=83&id=20921>, [dostęp: 27.02.2012]
- Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, 2003, Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procesy i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji, Mefisto Editions, Warszawa
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. poz. 1777
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz. U., 2009 r., nr 157, poz. 1240
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o Partnerstwie Publiczno-Prywatnym, Dz. U., 2009 r., nr 19, poz. 101
- Zieniewski M., 2007, Prawne regulacje dla PPP, w: Gajewska-Jedwabny A., (red.), Partnerstwo Publiczno-Prywatne, C.H. Beck, Warszawa

Zespół projektowy:

Instytut Strategii i Współpracy

„INTERcharrette” Sp. z o.o.

GRUDZIEŃ 2015